ทำเนียบผลงานวิจัยด้านไทยศึกษา

พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๔๔

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จัดพิมพ์เนื่องในวาระครบรอบ ๘๔ ปี แห่งการสถาปนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทำเนียบผลงานวิจัยด้านไทยศึกษา

พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๔๔

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จัดพิมพ์เนื่องในวาระครบรอบ ๘๔ ปี แห่งการสถาปนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีภารกิจด้านการส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เรื่องไทยศึกษาโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมไทยตลอดจนวัฒนธรรมชนชาติไทให้แก่ผู้สนใจทั้งภายในและภายนอกจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยวิธีการหลากหลาย ทั้งการวิจัย การเผยแพร่ความรู้ และศูนย์ข้อมูลไทยศึกษา

การวิจัยเป็นภารกิจหนึ่งที่สำคัญยิ่ง สถาบันไทยศึกษาได้ส่งเสริมการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับไทยแบบบูรณาการหรือสหสาขาวิชามาตลอดระยะเวลากว่า ๒๕ ปี ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๘-๒๕๔๔ สถาบันฯ ได้สนับสนุนงานวิจัยหัวเรื่องต่าง ๆ อาทิ ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไทย การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทย ลักษณะความเป็นไทย : อดีต ปัจจุบัน อนาคต กรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมชนชาติไท เป็นต้น รวมทั้งสิ้น ๙๔ เรื่อง

ในวาระครบรอบ ๘๔ ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน พ.ศ.๒๕๔๔ สถาบันฯ จึงรวบรวมบทคัดย่อ (ภาษาไทย) จากผลงานวิจัยด้านไทยศึกษาของสถาบันฯ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยจัดเป็นกลุ่มงานวิจัยตามแผนงานวิจัยของสถาบันฯ ๗ กลุ่มคือ ๑) ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของชีวิตไทย ๒) การอนุรักษ์และสืบสานสมบัติวัฒนธรรมไทย ๓) ชีวิตและงานบุคคลสำคัญของไทย ๔) วิธีการผลิตและเทคโนโลยีไทย ๕) กรุงเทพมหานคร ๖) ชนชาติไท ๗) เบ็ดเตล็ด เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ด้านไทยศึกษาให้แก่สาธารณชนซึ่งเป็นบทบาทของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการส่งเสริมให้มีศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านไทยศึกษา อันก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการต่อสังคมไทยต่อไป

อนึ่ง เพื่อสะดวกในการค้นคว้าหนังสือนี้ สถาบันฯ ได้จัดทำดัชนีชื่อเรื่องและดัชนีผู้วิจัยไว้แล้ว สถาบันฯหวังเป็นอย่างยิ่งว่า **"ทำเนียบผลงานวิจัยด้านไทยศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๘-๒๕๔๔"** เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการด้านไทยศึกษาและขอขอบคุณผู้วิจัยทุกท่านที่ร่วมมืออย่างดีในการดำเนินงานวิจัยกับสถาบันไทยศึกษา รวมทั้งแหล่งเงินทุนการวิจัยทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่าง ๆที่สนับสนุนการวิจัยของสถาบันฯ ตลอดมา ณ โอกาสนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์
ผู้อำนวยการสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
เมษายน ๒๕๔๕

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงของชีวิตไทย ๑

การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๓

การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๔

การปรับเปลี่ยนสู่สังคมสมัยของไทย : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัย หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ๕

การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสังคมไทย สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ๖

การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับปรนในชีวิตไทยสมัยใหม่ ๗

กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย : หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย ๘

ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง ๙

เขื่อนปากมูล : เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย ๑๐

ความคิดและภูมิปัญญาไทย คำ : ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย ๑๑

ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดการดูแลสุขภาพอนามัย ๑๒

ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ด้านการศึกษา ๑๓

บทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย (พ.ศ.๒๔๗๕ - พ.ศ.๒๕๑๖) ๑๔

บทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปกร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.๒๔๘๑-๒๕๐๐) ๑๕

บทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ๑๖

บทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของชนกลุ่มน้อยในกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี : มอญ ๑๗

หน้า

ประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์ ๑๘
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ๑๙
พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ๒๐
พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วงหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ - พ.ศ. ๒๕๓๖ ๒๑
พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๒
พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน ๒๓
เภสัชกรรมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรอบ ๒๐๐ ปี ๒๔
ร้อยปีคลองรังสิต ๒๕
วิวัฒนาการของหมู่บ้านมิตตคาม ๒๖
วิวัฒนาการความเชื่อเรื่องมนุษย์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในภาคตะวันออกของไทย ๒๗
สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย ๒๘
สถานภาพการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวอีสาน ๒๙
สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ๓๐
สถานภาพองค์ความรู้สันติวิธีจากพงศาวดารและกฎหมาย ๓๑
อาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน ๓๒
Political Business Cycles in Thailand 1979 - 1992 : General Election and Currency in Circulation ๓๓

หน้า

การอนุรักษ์และสืบสานสมบัติวัฒนธรรมไทย ๓๕
การศึกษาวิวัฒนาการและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศิลปะและสังคมจากรูปลักษณ์พระพุทธปฏิมากร ๓๗
กีฬาพื้นเมืองไทย : ศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านพลศึกษา ๓๘
ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ชุดดุริยางคศิลป์ ๓๙
จิตรกรรมและประติมากรรมแบบตะวันตกในราชสำนัก ๔๐
แบบอย่างและวิวัฒนาการจิตรกรรมฝาผนัง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๔๑
พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๔๒
เพลงพื้นบ้านท่าโพ : เนื้อหาดนตรีและการสืบทอด ๔๓
วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๔๔
วิวัฒนาการของเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๔๕
วิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ : เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน ดอกไม้ประดิษฐ์ ๔๖
ศิลปหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร : ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน ๔๗
หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นรากฐานของสังคมไทยในยุคเทคโนโลยีภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน ๔๘
Thai Women's Lives during the Late Ayudhya and Early Rattanakosin Periods : The Study of Historical Evidence from Temple Murals ๔๙

หน้า

ชีวิตและงานบุคคลสำคัญของไทย ๕๑
ความเป็นครูสถิตในหทัยราช ๕๓
ชีวประวัติและผลงานของผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๕๔
(พ.ศ.๒๔๕๙-๒๕๒๖)
นโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๕๕
นามานุกรมศิลปินเพลงไทยในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๕๖
แนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลง ๕๗
การปกครอง ปี ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน
แนวคิดทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕๘
แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕๙
บทบาทของบุคคลสำคัญทางด้านเภสัชกรรมไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๕ ๖๐
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๖๑

วิธีการผลิตและเทคโนโลยีไทย ๖๓
การศึกษาวิเคราะห์วิทยาศาตร์และประยุกต์วิทยาพื้นบ้านไทย ๖๕
ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดความเป็นอยู่และการทำมาหากิน ๖๖
ระบบสวนรอบบ้านแบบดั้งเดิมในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา : ความสมเหตุผล ๖๗
ทางนิเวศวิทยา
วิวัฒนาการการถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ๖๘
หัตถกรรมไทย : ความเป็นมาและการผลิตในปัจจุบัน ศึกษากรณี ๖๙
การทำบาตรพระ ช่างปั้นหล่อพระ การทำขลุ่ย การทำของเล่นไม้ระกำ

หน้า

กรุงเทพมหานคร ๗๑
การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร ๗๓
คลองในกรุงเทพฯ : ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อ กรุงเทพฯ ในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๗๔
ความก้าวหน้าของการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร ๗๕
ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน ๗๖
ความเชื่อและพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวสวนคลองบางระมาด ๗๗
ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ ๗๘
ท่าเตียน-ปากคลองตลาด : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ๗๙
บ้านในกรุงเทพ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๘๐
พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๘๑
วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๘๒
สำเพ็ง : ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕) ๘๓
The Chinese Community in Bangkok : Continuity and Changes ๘๔

ชนชาติไท ๘๕
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : การผสมผสานทางชาติพันธุ์และ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ๘๗
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : คติชาวบ้านและวรรณกรรม ๘๘
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ๘๙
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : โบราณคดี ๙๐
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ประวัติศาสตร์ ๙๑
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ๙๒

หน้า

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๑) ๙๓
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๒) ๙๔
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ระบบการเมืองการปกครอง ๙๕
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม ๙๖
การศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทเหนือ ๙๗
คำไทเมืองเต๊ก ๙๘
ลักษณะสังคมและวิถีชีวิตคนไทเหนือในเขตใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม ๙๙
วัฒนธรรมข้าวของชนชาติไท : ภาพสะท้อนจากตำนาน นิทาน เพลง ๑๐๐

เบ็ดเตล็ด ๑๐๑
การประเมินผลงานลูกเสือชาวบ้านในเขตจังหวัดภาคกลาง ๑๐๓
การพัฒนาสมุนไพรไทยด้านสาธารณสุขสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๔
การวิเคราะห์หลักสูตรและรายวิชาด้านไทยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ๑๐๕
จันทบุรีและตราด : กรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส (พ.ศ.๒๔๓๖-๒๔๕๐) ๑๐๖
พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์ ๑๐๗
รูปแบบหลักสูตรและการสอนอารยธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา ๑๐๘
วิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ๑๐๙
วิวัฒนาการของสังคมวิทยาในรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๑๐
วิวัฒนาการวิชารัฐศาสตร์ในรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๑๑
สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงานและแนวคิด (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๗) ๑๑๒

ดัชนีชื่อเรื่อง ๑๑๓
ดัชนีผู้วิจัย ๑๒๑

ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง
ของชีวิตไทย

ผู้วิจัย

กัลยา ติงศภัทิย์, หม่อมราชวงศ์ และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง

การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๙	-	ภาษาไทย, ภาษาไทย--การใช้,ไทย--คำเรียกขาน กรุงเทพมหานคร, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้ศึกษาการใช้และความเปลี่ยนแปลงการใช้คำเรียกขานในภาษาไทยกรุงเทพฯ ในระยะเวลา ๒๐๐ ปีของสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ : ๒๓๒๕ - ๒๕๒๕ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากบทสนทนาในนวนิยายและเรื่องสั้น ๑๕๗ เรื่อง ซึ่งสุ่มตัวอย่างตามสมัยย่อย ๕ สมัยในยุครัตนโกสินทร์ คือสมัยต้นแห่งยุครัตนโกสินทร์ สมัยเริ่มเข้าสู่ยุคใหม่ สมัยหลังการเลิกทาส สมัยประชาธิปไตย และสมัยหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

การศึกษานี้ได้ค้นพบว่า คำเรียกขานในภาษาไทยประกอบด้วยส่วน ๒ ส่วน คือส่วนที่ต้องมีตามด้วยส่วนที่มีหรือไม่มีก็ได้ ส่วนหลังนี้ได้แก่คำลงท้าย เช่น คะ และส่วนที่ต้องมีจะเป็นคำหนึ่งคำใดหรือหลายคำในคำเหล่านี้ประกอบกัน และเรียงลำดับก่อนหลังดังนี้ คำนำหน้า คำเรียกญาติ ยศ อาชีพ ตำแหน่ง ชื่อ และ วลีแสดงความรู้สึก

จากการวิเคราะห์พบว่า คำเรียกขานที่ใช้มากที่สุด ๓ ประเภท คือ **ชื่อ คำนำหน้า+ชื่อ** และ **คำนำหน้า** การใช้คำทั้ง ๓ นี้ถูกกำหนดโดยความเคารพ และความสนิทสนมที่ผู้พูดแสดงต่อผู้ฟัง สำหรับการเปลี่ยนแปลงตลอดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ข้อมูลแสดงว่าคำเรียกขานที่ผู้ใหญ่ใช้พูดกับผู้น้อยมีความเปลี่ยนแปลงน้อยมาก แต่คำเรียกขานที่ผู้น้อยใช้พูดกับผู้ใหญ่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทำนองที่แสดงความเท่าเทียมกับผู้ใหญ่มากขึ้นตั้งแต่สมัยประชาธิปไตย(๒๔๗๕) เป็นต้นมา และสำหรับในหมู่คนที่เท่ากัน การใช้คำเรียกขานมีแนวโน้มแสดงความสนิทสนมมากขึ้น

ผู้วิจัย

สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา

ชื่อเรื่อง

การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๓๖	๒๕๔๒	การแต่งกายไทย, หัตถกรรมไทย, ผ้าไทย, สตรีไทย, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการแต่งกายในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบริบทสังคม ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทสตรี การแต่งกายสตรี และหัตถกรรมทอผ้า

ผลการวิจัยพบว่าการแต่งกายสตรีในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ปรับเปลี่ยนตามผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทสตรี ผู้นำสนใจการแต่งกายของสตรี และชักจูงให้เป็นไปตามที่ประสงค์ มีพัฒนาการการแต่งกายแบ่งออกได้ ๕ สมัยคือ ๑) นุ่งผ้าห่มสไบสมัยต้น รูปแบบการแต่งกายสตรีชั้นสูงมิได้แตกต่างกันมากนักกับสตรีสามัญ สตรีชั้นสูงเน้นคุณภาพ ความงามของผ้า ความประณีตในการนุ่งห่ม เครื่องประดับที่สูงค่า เพื่อบอกฐานะ ๒) สมัยใหม่เริ่มใส่เสื้อ สตรีสามัญยังนุ่งผ้าห่มสไบเหมือนสมัยแรก สตรีชั้นสูงสวมเสื้อแบบตะวันตก นุ่งผ้าโจงกระเบนแบบเดิม ๓) มาลานำไทยไปสู่อารยะ รัฐบาลชักชวนให้สตรีแต่งกายสวยงามในฐานะดอกไม้แห่งชาติ แต่สตรีสามัญชนไม่อาจปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ ๔) แฟชั่นใหม่สมัยพัฒนา พ.ศ.๒๕๐๐ สังคมไทยสมัยพัฒนารับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น สตรีทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำให้สตรีชั้นสูงและสตรีชั้นกลางแต่งกายแบบสากลมากขึ้นด้วย ๕) มัดหมี่ไหมไทยสายใยชนบท ใน พ.ศ.๒๕๑๐ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ทรงฟื้นฟูหัตถกรรม ส่งเสริมการทอผ้าให้เป็นอาชีพของสตรีชนบท ทำให้หน่วยงานรัฐและเอกชนส่งเสริมหัตถกรรมทอผ้า ผ้าทอต่าง ๆ จึงทำให้ผ้าทอดำรงอยู่ได้ ราษฎรชนบทก็มีอาชีพเสริมที่เพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวได้ตามสมควร

ผู้วิจัย

ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ชื่อเรื่อง

การปรับเปลี่ยนสู่สังคมสมัยใหม่ของไทย : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	มหาวิทยาลัย -- ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง, สังคมไทย, การศึกษาระดับอุดมศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเป็นการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดและวิธีการในเชิงอุตสาหกรรม ธุรกิจ และการค้า ตามแนวทางของสหรัฐอเมริกาเป็นสำคัญ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดความต้องการใหม่ ๆในสังคมและคนในสังคมก็มีบทบาทใหม่ ๆมากขึ้น โดยเฉพาะบทบาทที่เอกชนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาประเทศมากขึ้น ทำให้ข้าราชการไม่ใช่ผู้ผูกขาดการจัดการและดูแลในสังคมอย่างที่เป็นมาต่อไป

มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันทางสังคมก็ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดวิธีการดำเนินงานไปจากเดิมอย่างมาก เริ่มจากมีบททบทวนภารกิจที่เคยเน้นแต่เพียงการผลิตบัณฑิตป้อนเข้าสู่ระบบราชการ ก็เปิดกว้างสู่ระบบธุรกิจเอกชนมากขึ้น หันมาเน้นการวิจัยและการให้บริการทางวิชาการมากขึ้น พร้อมทั้งเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาและขยายมหาวิทยาลัยสู่ภูมิภาคมากขึ้น ในส่วนของการเรียนการสอนก็ปรับปรุงหลักสูตรให้กว้างมากขึ้น จัดการเรียนการสอนให้สนองตอบปัจเจกบุคคลมากขึ้น รวมถึงการสอนและการประเมินผลที่เน้นตัวผู้เรียนมากขึ้น กิจกรรมนักศึกษาก็เปิดกว้างสนองต่อความสนใจของนักศึกษาทำให้มีนิสิตนักศึกษาจำนวนไม่น้อยจัดกิจกรรมทางปัญญาและสังคมมากยิ่งขึ้น ยิ่งการบริหารด้วยแล้ว เป็นการเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทั้งในการกำหนดนโยบาย การดำเนินการ และการคัดเลือกผู้บริหาร

การปรับเปลี่ยนเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ของมหาวิทยาลัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงครอบคลุมแนวทางหลักในเรื่องของความเป็นปัจเจกบุคคล เสรีภาพ และมีส่วนร่วมของคนในองค์กร การบริการอย่างหลักวิชาและความหลากหลายในการดำเนินงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นแนวทางของเสรีนิยม (Liberalization) อย่างชัดเจน

ผู้วิจัย

ปิยนาถ บุนนาค

ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๒๗	-	สังคมไทย, การเลื่อนชั้นทางสังคม, สังคมไทย--ครอบครัวและเครือญาติ, สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเลื่อนชั้นทางสังคมของบุคคลในสังคมไทยสมัยรัตน-โกสินทร์ตอนต้นรัชกาลที่ ๑-รัชกาลที่ ๓ (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๓๙๔) โดยเฉพาะการเลื่อนชั้นทางสังคมในระบบราชการ

ผลการวิจัยพบว่าบุคคลแบ่งออกเป็น ๒ ชนชั้นคือชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้ถูกปกครอง และมีบุคคลนอกชนชั้นคือชาวจีน ชาวตะวันตก สมณชีพราหมณ์ บุคคลที่ได้เลื่อนชั้นทางสังคมเป็นจำนวนมากทุกสถานการณ์คือกลุ่มเจ้า ขุนนาง พระสงฆ์ ส่วนไพร่ได้เลื่อนชั้นทางสังคมในภาวะบ้านเมืองปกติ สำหรับทาสไม่ปรากฏการเลื่อนชั้นทางสังคมทั้งๆ ที่มีกฎหมายเปิดโอกาสให้เลื่อนชั้นทางสังคมได้ การเลื่อนชั้นทางสังคมของสตรีมีน้อยกว่าบุรุษ

การเลื่อนชั้นทางสังคมมี ๒ แบบ คือการเลื่อนขึ้น (๑. แบบปกติ ๒.แบบข้ามขั้น) และการเลื่อนลง(ถูกถอดออกจากบรรดาศักดิ์ เป็นไพร่ถูกจำคุกถูกประหารชีวิต) การเลื่อนชั้นทั้ง ๒ แบบส่งผลกระทบต่อครอบครัวและเครือญาติ การเลื่อนชั้นทางสังคมเป็นแบบแนวตั้ง และเลื่อนขึ้นมากกว่าเลื่อนลง

การเลื่อนชั้นทางสังคมส่งผลให้สังคมไทยเป็นสังคมเปิดที่บุคคลกลุ่มต่างๆมีโอกาสเลื่อนชั้นทางสังคม แม้ว่าโอกาสของชนชั้นผู้ปกครองจะมีมากกว่าชนชั้นผู้ถูกปกครองก็ตาม

ผู้วิจัย

สุกัญญา ภัทราชัย, พรรัตน์ ดำรุง และ ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ

ชื่อเรื่อง

การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับปรนในชีวิตไทยสมัยใหม่

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง, ละครแก้บน, ละครไทย, ละครชาวบ้าน, ลิเก

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการปรับเปลี่ยนของศิลปะการแสดงพื้นบ้านภาคกลางคือ ละครชาวบ้านและลิเก เพื่อหาผลสรุปรสนิยมการเสพศิลปะ การแสดงของคนไทย และอนุมานแนวโน้มการแสดงพื้นบ้านดังกล่าว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในจังหวัดกรุงเทพฯ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา นครสวรรค์ พิษณุโลก พิจิตร ระหว่างมิถุนายน ๒๕๓๔ - สิงหาคม ๒๕๓๘ โดยสัมภาษณ์ศิลปินชาวบ้าน บันทึกภาพถ่าย เสียง วิดีทัศน์ และชมการแสดงสด ๓๔ ครั้ง

ผลการวิจัยสรุปว่า ละครชาวบ้านภาคกลางมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ครั้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์ละครชาวบ้านให้อิทธิพลต่อละครราชสำนัก หลังรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมาละครราชสำนักกลับให้อิทธิพลต่อละครชาวบ้าน ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ศิลปะการแสดงในราชสำนักปรับตามแบบตะวันตก เกิดศิลปะการแสดงรูปแบบใหม่ๆ ได้แก่ ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง ละครร้อง ลิเก การเสพงานศิลปะในงานมหรสพที่จัดแสดงให้ชมโดยไม่คิดค่าชม เปลี่ยนแปลงเป็นการเสียเงินเพื่อชมการแสดง

ปัจจุบัน ละครชาวบ้านที่ดำรงบทบาทในสังคมคือ ละครแก้บน ละครไทย ลิเก ละครแก้บนที่เหลืออยู่กลายรูปเป็นละครรำผสมลิเกสำหรับเล่นแก้บนตอนกลางวัน และเล่นเป็นละครแก้บนผูกขาดโดยศาลทำให้ละครรำแก้บนยังคงอยู่ ส่วนละครไทย เช่น ในจังหวัดเพชรบุรี พระนครศรีอยุธยาแสดงในงานประจำปีของวัด งานฝังลูกนิมิต งานศพ ปัจจุบันละครไทยปรับเปลี่ยนการร้อง การรำ เครื่องแต่งกายที่คล้ายคลึงกับลิเก ลิเกเป็นศิลปะการแสดงที่ปรับตัวตลอดเวลา มีกำเนิดจากการสวดผสมจำอวด ปัจจุบันลิเกให้ความสำคัญกับการเต้นโชว์ เครื่องแต่งกาย รูปร่างหน้าตา บทตลกมากกว่าการร้องการรำตามแบบเดิมชาวบ้านจึงนิยมมากกว่าละครชาวบ้านชนิดอื่น

นอกจากนี้ยังพบว่าการแสดงที่สอดคล้องกับรสนิยมของคนไทยประกอบด้วย ๓ ลักษณะ คือ ๑) ฉาก เครื่องแต่งกายงาม มีการรำบ้าง ๒) ดำเนินเรื่องรวดเร็ว ๓) มีความสนุกสนาน บทตลกมาก อันเป็นหัวใจของละครชาวบ้านไทยที่สืบทอดมาอยู่ในศิลปะการแสดงร่วมสมัย

ผู้วิจัย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง

กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย : หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๓๗	-	นามวลี, สมัยสุโขทัย, ภาษาไทย, ภาษาไทย -- การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางภาษาที่เรียกว่า**การแปลงเป็นนามวลี**(Nominalization) ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำนาม เช่น เดิน → การเดิน ต้องการ → ความต้องการ ทำงาน → ที่ทำงาน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปีที่ทำวิจัย(พ.ศ.๒๕๓๕) ผู้วิจัยมีสมมุติฐานว่ากระบวนการทางภาษาดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ในแง่ที่รูปแบบส่วนใหญ่ของปรากฏการณ์นี้จะปรากฏเป็นครั้งแรกหลังสมัยปฏิรูปสังคมไทยสมัยรัชกาลที่ ๕ และความถี่ในการใช้นามวลีแปลงจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน โดยความถี่สูงสุดจะอยู่ในภาษาที่เป็นทางการ

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์มาจากเอกสารภาษาไทยทั้งหมดที่พบสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา ส่วนสมัยรัตนโกสินทร์ใช้สุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นช่วง ๑๓ ช่วง

ผลการวิจัยแสดงว่าในสมัยสุโขทัยมีรูปแบบการแปลงเป็นนามวลี ๒ รูปแบบได้แก่ <ความ> เช่น **ความดี** และ <ผู้> เช่น **ผู้ดี** ในสมัยอยุธยามีรูปแบบ <การ> เช่น **การเล่าเรียน** และ <ที่> เช่น **ที่ไว้ปืน** เพิ่มขึ้น ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์พบรูปแบบเพิ่มขึ้นอีก ๔ รูปแบบ ความจริงข้อนี้ไม่สนับสนุนสมมุติฐานในแง่ที่รูปแบบนามวลีแปลง ส่วนใหญ่จะพบหลังสมัยการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย อย่างไรก็ตามความถี่ในการใช้นามวลีแปลงเป็นไปตามที่คาดคือ ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ การใช้รูปภาษาดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึง ๖ เท่าตัว ซึ่งแสดงว่าภาษาไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นภาษาสมัยใหม่แล้ว และการแปลงเป็นนามวลีก็เป็นดัชนีหนึ่งของภาษาสมัยใหม่ ผลการวิเคราะห์ยังแสดงอีกว่าปรากฏการณ์นี้พบในภาษาที่เป็นทางการมากกว่าที่ไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผู้วิจัย

สุภาพรรณ ณ บางช้าง

ชื่อเรื่อง

ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๓	๒๕๓๕	ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, ประเพณีไทย, ไทย--คติความเชื่อ, สมัยสุโขทัย, สมัยอยุธยาตอนกลาง

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวคิดพื้นฐาน ลักษณะและบทบาทของขนบธรรม-เนียมประเพณีไทยสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง (พ.ศ. ๑๘๐๐ - ๒๑๙๘)

ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดพื้นฐานคือคติเทวภูมิที่เป็นพื้นฐานของโลกทัศน์ของคนไทยเรื่องขั้นตอนชีวิตและเป้าหมายชีวิต การตระหนักคุณค่าพระรัตนตรัย การยอมรับความมีอยู่ของสรรพชีวิต ความเชื่ออำนาจธรรม อำนาจพุทธเทพนิกร อำนาจมนุษย์ อำนาจพราหมณ์เทพนิกร อำนาจไสยเวท อำนาจผู้ปกครองประเทศ ความต้องการดำรงอยู่ตามวัฏจักรชีวิต เงื่อนไขเฉพาะการณ์ อิทธิพลของพุทธศาสนา ศาสนาพราหมณ์ ความเชื่อดั้งเดิม บุคลิกภาพของคนไทย ล้วนหล่อหลอมรูปแบบประเพณีไทยที่มีลักษณะเด่นสำคัญ คือมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างเสริมเสถียรภาพของชีวิต ทั้งระดับบุคคล ชุมชน ประเทศ ระหว่างประเทศ มีภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์และเลือกสรร ความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ความละเอียดอ่อน ประณีตงดงาม เมื่อต้องการความศักดิ์สิทธิ์ก็แสดงออกอย่างมีพลัง ประสานประโยชน์ มีความบันเทิงแฝงอยู่ มีศิลปะ

บทบาทหลักของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย คือการสร้างเสถียรภาพทั้งการเมืองการปกครอง การทำมาหากิน การดำเนินชีวิต การสั่งสมบุญ และการสืบต่อพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นสื่อสร้างความสามัคคี การรวมตัวของชุมชน การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การสร้างสรรค์ศิลปะ จึงควรมีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีในอดีตที่ยังมีคุณค่าต่อสังคมไทยปัจจุบันและอนาคต

ผู้วิจัย

สมศรี ชัยวณิชยา

ชื่อเรื่อง

เขื่อนปากมูล : เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	เขื่อนปากมูล-- ปัญหาความขัดแย้ง, เขื่อนปากมูล --การชุมนุมประท้วง, สังคมไทย

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย ๓ ประการ คือ ๑) ศึกษาลักษณะการชุมนุมประท้วงของราษฎรปากมูลระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๘ ๒) ศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มต่างๆ และผลที่เกิดขึ้นตลอดจนการยุติปัญหา การสร้างความเป็นธรรมให้กลุ่มที่เรียกร้อง ๓) ศึกษาวิธีนำเสนอปัญหาและแนวทางการยุติปัญหา

ผลการวิจัยพบว่า กรณีเขื่อนปากมูลเป็นตัวแบบของความขัดแย้งในสังคม ลักษณะการชุมนุมประท้วงของราษฎรปากมูลเป็นยุทธวิธีทางการเมืองของกลุ่มค่อนข้างไร้อำนาจ ต้องอาศัยองค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ นักศึกษา สื่อมวลชน นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้การประท้วงเป็นประเด็นสาธารณะที่ได้รับความชอบธรรม ข้อเรียกร้องสำคัญของราษฎรปากมูลคือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบการประกอบอาชีพการประมง อันเป็นยุทธศาสตร์การรวมกลุ่มของราษฎรปากมูลที่ทำให้เป็นกลุ่มอิทธิพลได้ จึงส่งผลให้เกิดการโต้ตอบของรัฐบาล และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตต่อราษฎรที่ชุมนุมประท้วงในลักษณะรุนแรง วิธีนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ได้ทำให้รัฐบาลและการไฟฟ้าฝ่ายผลิตยอมรับข้อเรียกร้องของราษฎรปากมูล อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้วิจัย

สุวรรณา สถาอานันท์ และ เนื่องน้อย บุณยเนตร

ชื่อเรื่อง

ความคิดและภูมิปัญญาไทย คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	๒๕๓๕	ภูมิปัญญาไทย, ไทย--คติความเชื่อ, ไสยศาสตร์, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี

สาระสังเขป (Abstract)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือการวิเคราะห์คำในภาษาไทยที่สะท้อนความคิดและความเชื่อไทยในสมัยปัจจุบัน

คำที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาเพื่อวิเคราะห์มีทั้งหมด ๓๖ คำ แบ่งออกเป็น ๓ หมวด ได้แก่ ๑) หมวดระเบียบจักรวาลและระบบศีลธรรม มีคำว่า ชาติภพ พรหมลิขิต โชค ดวง ผี ขวัญ วิญญาณ ไสยศาสตร์ กรรม นรก-สวรรค์ และศีลธรรม ๒) หมวดระบบศีลธรรมและระเบียบสังคม มีคำว่า ครอบครัว แม่ พี่น้อง พรรคพวก ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ผู้ดี ชาวบ้าน นักเลง เจ้าพ่อ เจ้านาย เจ้า ศักดิ์ศรี - หน้าตา ที่พึ่ง เกรงใจ น้ำใจ และจิตใจ ๓) หมวดเล่นกับจารีต มีคำว่า ปลง ไม่เป็นไร สนุก งาน และเล่น

ผู้วิจัยขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ๒๔ ท่านเขียนคำอธิบายของคำทั้ง ๓๖ คำ แล้วนำมาวิเคราะห์ ได้ผลสรุปว่า สังคมไทยในปัจจุบันยังคงมีแง่มุมของความเชื่อตามแนวจารีตอยู่ แต่ในขณะเดียวกันก็มีพลังในการกำหนดวิถีชีวิต และความคิดความเชื่อ ซึ่งแตกต่างไปจากสังคมไทยในอดีต กล่าวคือ ในปัจจุบันมี "ระบบคิด" แบบใหม่ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดวิถีปฏิบัติ และวิธีคิดอย่างกว้างขวาง เช่น การอธิบายโลกเชิงวิทยาศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตของชาวไทย

ผู้วิจัย

นิกร ดุสิตสิน และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดการดูแลสุขภาพอนามัย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	ภูมิปัญญาไทย, การดูแลสุขภาพ, ไทย-- สุขภาพและการดูแลรักษา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาแนวความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการดูแลสุขภาพอนามัยตั้งแต่อดีตถึง พ.ศ.๒๕๓๔ ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากเอกสาร ตำรา จดหมายเหตุ จารึก และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยแบ่งเรื่องที่ศึกษาออกเป็น ๖ หัวข้อ โดยเรียงลำดับตามพัฒนาการของคน ตั้งแต่เป็นทารกในครรภ์มารดาจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ได้แก่ ๑) ครรภรักษา ๒) การบริบาลทารก ๓) ประจำเดือน ๔) การส่งเสริมสุขภาพเด็ก ๕) การบำบัดโรค ๖) การฟื้นฟูสุขภาพ

ในหัวข้อครรภรักษา ซึ่งรวมการตั้งครรภ์ การทำแท้ง และการคลอดลูก สรุปได้ว่าในสมัยก่อน มีความเชื่อมากมายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นที่มาของข้อห้ามต่าง ๆ สำหรับหญิงมีครรภ์ ผู้วิจัยเห็นว่าข้อห้ามดังกล่าวล้วนอธิบายเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ได้

เรื่องการบริบาลทารก ผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ อาหารเสริมสำหรับทารก และโรคต่าง ๆ ที่เกิดในเด็ก เช่น ตานขโมย หัด ซาง ตลอดจนการรักษาโดยการกวาดยา

หัวข้อเกี่ยวกับประจำเดือน ก็สะท้อนความเชื่อหลายประการ เช่น ระดู เป็นสิ่งสกปรก ห้ามดื่มน้ำมะพร้าวเวลามีประจำเดือน ตลอดจนความเชื่อที่ว่าถ้าระดูมาสม่ำเสมอ ผู้หญิงจะมีผิวพรรณดี นอกจากนั้นผู้วิจัยยังวิเคราะห์เรื่อง การแตกเนื้อสาว เยื่อพรหมจรรย์ การปฏิบัติตนเมื่อมีระดูและระดูขาว อีกด้วย

หัวข้อการส่งเสริมสุขภาพเด็ก ผู้วิจัยวิเคราะห์เรื่องการอบรมเลี้ยงดู ลูกศิษย์วัด ลูกสาว ลูกชาย พี่เลี้ยง เด็กดี เด็กเกเร

เกี่ยวกับเรื่องการบำบัดโรค ผู้วิจัยกล่าวถึงโรคที่ร้ายแรงในอดีต ๗ โรค ได้แก่ กาฬโรค คุดทะราด โรคเรื้อน มองคร่อ ฝีในท้อง ห่า(อหิวาตกโรค) ฝีดาษ(ไข้ทรพิษ) และวิเคราะห์การบำบัดโรคในแง่การรักษาไข้ ยา สมุนไพร และของแสลง

ในหัวข้อการฟื้นฟูสุขภาพ ผู้วิจัยกล่าวถึงการทำให้ร่างกายกลับคืนสู่สภาพปรกติดังเดิม และวิเคราะห์โรคที่ต้องฟื้นฟู ได้แก่ อัมพาต อัมพฤกษ์ ตลอดจนวิธีการฟื้นฟูซึ่งได้แก่ การนวด

ผู้วิจัย

สุมน อมรวิวัฒน์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ด้านการศึกษา

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	๒๕๓๔	ภูมิปัญญาไทย, ไทย--การศึกษาและการสอน, การศึกษาไทย, ไทย--หลักสูตรและการสอน, แบบเรียนภาษาไทย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยเอกสารนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์ความคิดและภูมิปัญญาไทยในอดีตด้านการอบรมสั่งสอนกุลบุตร หลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ เครื่องเล่าเรียน และเรื่องน่ารู้บางเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา วิธีวิจัยเป็นการสืบค้นเอกสารและหนังสือ รวบรวมคัดเลือก และจัดกลุ่มคำที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย วิเคราะห์สาระและประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอคำประกอบการอธิบายแต่ละคำ โดยมีกรอบการเรียบเรียง ๔ ส่วน คือ ๑) ความหมาย ๒) ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ ๓) แก่นความคิดที่แสดงถึงภูมิปัญญาไทย ตลอดจนการวิเคราะห์คุณค่า ความเหมาะสมต่อการนำมาใช้ในปัจจุบัน และ ๔) การสรุปสาระและมโนทัศน์ ผลการวิจัยได้อธิบายคำสำคัญรวม ๓๖ คำหลัก แบ่งเป็น ๔ หมวดคือ

๑. คำที่แสดงภาพรวมด้านการอบรมสั่งสอนกุลบุตรไทยในอดีต จำนวน ๗ คำ ได้แก่ ครูสั่งสอน โรงเรียน โรงเรียนมิชชันนารี โรงเลี้ยงเด็ก อัธยาตมวิทยา วัย

๒. คำที่เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน ๑๖ คำ ได้แก่ นรางกุโรวาท มาติกาการศึกษา ประโยค แบบเรียน การสอนหนังสือไทย ไล่หนังสือ ลบฉบับ แจกลูก สรพงษ์-คำนวณ เลขปกรณ์ สังขยา กลเลขแบบฝึกการคูณและการหาร ความรู้เรื่องเมืองไทย พรรณ-พฤกษา - สัตวาภิธาน แสดงกิจจานุกิจ หัตถกรรมของเด็ก

๓. คำที่เกี่ยวกับเครื่องเล่าเรียน จำนวน ๗ คำ ได้แก่ กระดานดำ ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา บันไดทอง สมุดข่อย (รวมสมุดไทย ใบลาน) กากะเยีย

๔. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการศึกษา จำนวน ๖ คำ ได้แก่ การลงโทษ ไม้เรียว คู่มือพ่อแม่ เงินศึกษาพลี เครื่องแบบนักเรียน สามัคยาจารย์สมาคม

ผลการวิเคราะห์แสดงว่า แนวความคิดและการอบรมสั่งสอนของครูไทยในอดีตเป็นแบบอย่างที่ชาญฉลาด มีความลึกซึ้งในการสั่งสอน ฝึกหัด อบรม บ่มนิสัย เน้นความรู้คู่คุณธรรมและให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล สมควรที่นักการศึกษาไทยจะนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับกาลสมัย

ผู้วิจัย

ปิยนาถ บุนนาค และ จันทรา บูรณฤกษ์

ชื่อเรื่อง

บทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย (พ.ศ ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๕๑๖)

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนอุดหนุนโครงการไทยศึกษา	๒๕๒๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๒๒	-	การศึกษาระดับอุดมศึกษา, ไทย--การเมืองการปกครอง, การปฏิรูปการศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ - พ.ศ. ๒๕๑๖

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษามีบทบาทต่อการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยคือ ผลการปฏิรูปการศึกษาระดับสูงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ - รัชกาลที่ ๗ ทำให้นักเรียนไทยกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการศึกษาระดับสูงจากต่างประเทศร่วมมือกันเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ใต้รัฐธรรมนูญ ผู้นำเหล่านี้ภายหลังเป็นผู้นำการเมืองของไทย เป็นกำลังสนับสนุนสร้างความชอบธรรมให้แก่การปกครองของกลุ่มตน แต่สภาพการเมือง การปกครอง สังคม ค่านิยมของสังคมไทย ทำให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ค่อยมีบทบาทพัฒนาการเมือง นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมือง

หลัง พ.ศ. ๒๕๑๔ เป็นต้นมานิสิตนักศึกษาบางกลุ่มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองต่อต้านการปกครองแบบเผด็จการและได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการเมืองในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ การรวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษาในเหตุการณ์นี้เป็นการจำลองแบบการรวมอำนาจไว้กับกลุ่มบุคคลมากกว่าหลักการประชาธิปไตย โดยใช้พลังมวลชนเป็นเครื่องมือตัดสินปัญหา นัยนี้อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ จึงไม่มีบทบาทในการพัฒนาการเมืองของประเทศไทยตามความหมายที่แท้จริงเท่าใดนัก

ผู้วิจัย

ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์

ชื่อเรื่อง

บทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปากร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. ๒๔๘๑ - ๒๕๐๐)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	ดุริยางค์ไทย, ดนตรีไทย, นักดนตรีไทย, ดนตรีไทย--การศึกษาและการสอน

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปากร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ ๒๔๘๑ - ๒๕๐๐)

ผลการวิจัยพบว่า แผนกดุริยางค์ไทยของกองการสังคีต กรมศิลปากร เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บรรเลงดนตรีในงานพระราชพิธีส่วนพระมหากษัตริย์ งานมหรสพในราชสำนักมาแต่เดิม ถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ แผนกดุริยางค์ไทยได้รับการส่งเสริมให้เป็นศูนย์รวมดนตรีไทยของประเทศ และผู้มีความสามารถด้านดนตรีไทย หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีระหว่าง พ.ศ ๒๔๘๑ - ๒๔๘๗ ได้วางแผนส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อการสร้างชาติที่เรียกกันว่ารัฐนิยม รัฐบาลถือว่าดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งที่ทัดเทียมกับอารยประเทศสร้างสำนึกของคนไทยได้ รัฐบาลจึงควบคุมมาตรฐานดนตรีไทยและส่งเสริมสถานภาพนักดนตรีไทย โดยการดำเนินงานของแผนกดุริยางค์ไทย ทั้งการออกบัตรประกอบวิชาชีพ กำหนดเกณฑ์พื้นฐานของนักดนตรีไทย กำหนดแบบแผนการศึกษาวิชาดนตรีไทยในโรงเรียนศิลปากร ครั้น พ.ศ. ๒๔๙๑ - ๒๕๐๐ จอมพล ป. พิบูลสงครามเป็นผู้นำรัฐบาลครั้งที่ ๒ แผนกดุริยางค์ไทยยังคงมีความสำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รัฐบาลส่งเสริมสถานภาพข้าราชการนักดนตรีไทย เพื่อให้แผนกดุริยางค์ไทยเป็นศูนย์กลางของดนตรีไทย ต่อจากสมัยแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑-๒๔๘๗

ผู้วิจัย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง

บทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	ภาษาไทย, สังคมไทย, วัฒนธรรมไทย, ศัพท์บัญญัติ, ภาษาไทย -- การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

สาระสังเขป (Abstract)

ภาษาไทยได้รับผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ซึ่งเริ่มเมื่อประเทศไทยเปิดประตูสู่โลกตะวันตกในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ การรับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์แขนงต่าง ๆ จากโลกตะวันตกสู่สังคมไทยทำให้เกิดภาวะสองภาษาขึ้น ภาวะสองภาษาในสังคมไทยนำไปสู่การแปลเอกสารจากภาษาตะวันตกโดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย กระบวนการแปลทำให้มโนทัศน์ใหม่หลั่งไหลเข้าสู่วัฒนธรรมไทย และถูกดูดซับจนกลมกลืนเป็นของไทย มโนทัศน์เหล่านี้มีคำยืมและศัพท์บัญญัติเป็นตัวแทน การแปลยังนำมาซึ่ง "*การใช้ภาษาแนวใหม่*" ในภาษาไทย ซึ่งทำให้ภาษาไทยเจริญเติบโตและขยายบทบาทในสังคมอย่างมาก ภาษาไทยไม่เพียงแต่จะเป็นสื่อในการสื่อสารของคนไทยเท่านั้น แต่ยังกลายมาเป็นเอกลักษณ์ไทย ซึ่งคนไทยต้องการอนุรักษ์และทำนุบำรุง การยื่นมือเข้าจัดการกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยจึงเกิดขึ้นในสังคมไทย นำมาซึ่งการปฏิรูปภาษาไทย การจัดทำพจนานุกรมและตำราไวยากรณ์ ตลอดจนการบัญญัติศัพท์ ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนอย่างมากในการทำให้ภาษาไทยเป็นอย่างเช่นทุกวันนี้

ผู้วิจัย

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

บทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของชนกลุ่มน้อยในกรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี : มอญ

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๖	-	มอญ -- การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนมอญ, มอญ -- ชนกลุ่มน้อย, สมัยรัตนโกสินทร์, มอญ -- ความเป็นอยู่และประเพณี

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่ได้อาศัยพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทยอยู่เป็นเวลานานแล้ว นั่นคือชนชาติมอญ

การวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๔ บทด้วยกันคือ บทนำว่าด้วยความเป็นมาของงานวิจัย วัตถุประสงค์ ข้อมูล และการวิจัยภาคสนาม บทที่ ๑ ว่าด้วยความเป็นมาของชนชาติมอญ ถิ่นฐาน การอพยพเข้าสู่ประเทศไทย สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวมอญพากันอพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย ถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ตลอดจนถึงจำนวนประชากร บทที่ ๒ ว่าด้วยความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐานของชาวมอญในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งบริเวณฝั่งทิศตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ปากคลองบางลำพูจนถึงปากคลองตลาด และบริเวณฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่เขตวัดละมุดเรื่อยลงมาจนถึงคลองมอญ และบริเวณลึกเข้าไป เช่น บริเวณวัดประดิษฐาราม วัดราชคฤห์ และ วัดอินทราราม และนิวาสสถานชั้นที่สองบริเวณสะพานมอญ บทที่ ๓ ว่าด้วยบทบาทของชาวมอญที่มีต่อราชการแผ่นดิน โดยกล่าวถึงสกุลมอญที่สำคัญ ๆ เรื่องราวของราชตระกูลที่เกี่ยวข้องกับมอญและราษฎรสามัญ บทที่ ๔ ว่าด้วยบทบาทของชาวมอญที่มีต่อการศาสนา สังคม และวัฒนธรรม โดยกล่าวถึงการศาสนาในสมัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์รามัญ การสวดพระปริตร การสอนหนังสือมอญ การตั้งโรงพิมพ์หนังสือมอญ และการก่อตั้งสมาคมไทยรามัญ

ผู้วิจัย

สุรพล สุดารา และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	สภาพแวดล้อม, ปัญหาสภาวะแวดล้อม, สิ่งแวดล้อม, กรุงเทพมหานคร, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์ เป็นงานวิจัยเอกสารซึ่งศึกษาถึงวิวัฒนาการของปัญหาสภาวะแวดล้อมของไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งช่วงสมัยของการศึกษาออกเป็น ๒ ช่วงคือ สมัยก่อนกรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยวและหลังสมัยกรุงเทพมหานครเป็นเมืองโตเดี่ยว ด้วยเป็นช่วงสมัยที่ลักษณะและปริมาณของปัญหาสภาวะแวดล้อมมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด ในการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสภาวะที่ได้เกิดขึ้นทั้งหมดตั้งแต่ในอดีตและนำเสนอเรียงตามลำดับกาลเวลา พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับสภาวการณ์ทางสิ่งแวดล้อม โดยทั่วไปของไทยทั้งทางด้านกายภาพ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนแสดงถึงผลแห่งปัญหา มาตรการการแก้ไขปัญหาของรัฐ ประสิทธิผลของมาตรการการแก้ไขและแนวทางพัฒนาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร และนโยบายของรัฐในการจัดการกับสภาวการณ์โดยทั่วไปทางสิ่งแวดล้อม ได้มีผลต่อการเกิดปัญหาสภาวะแวดล้อมเป็นอย่างมาก กำเนิดของปัญหาสภาวะแวดล้อมได้มีขึ้นตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น บางปัญหามีความรุนแรงมาแล้วตั้งแต่ในอดีตโดยไม่เคยประสบความสำเร็จในการแก้ไข นอกจากนั้น ลักษณะปริมาณ และวิวัฒนาการของปัญหา ยังได้แปรเปลี่ยนไปในทางที่ทวีความรุนแรงและความซับซ้อนมากขึ้น โดยสาเหตุทั้งจากการแปรเปลี่ยนสภาวการณ์สิ่งแวดล้อมแต่ละช่วงสมัย และจากสาเหตุสำคัญ ๒ ประการคือ การขาดประสิทธิภาพของมาตรการการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของรัฐ และการด้อยคุณภาพของประชากร ผลจากปัญหาสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และประการสำคัญคือ ผลต่อสภาวะแวดล้อมเอง เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ อันนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของสภาวะแวดล้อมจนยากแก่การแก้ไขในปัจจุบัน

ผู้วิจัย

เพ็ญศรี ดุ๊ก และ นารี สาริกะภูติ

ชื่อเรื่อง

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอพนมสารคามและอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

เงินทุน **ปีงบประมาณ**

เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๙	-	ลาวเวียง, ลาวพวน, อำเภอพนมสารคาม, อำเภอสนามชัยเขต ไทย--ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น, ไพร่สม, ไพร่หลวง

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอพนม-สารคาม และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น ๖ บท คือบทที่ ๑ กล่าวถึงความเป็นมาของเมืองพนมสารคามและเมืองสนามชัยเขต อันเป็นพื้นที่ที่คนอพยพ ๒ กลุ่มเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ บทที่ ๒ เกี่ยวกับเส้นทางคมนาคมระหว่างอีสานกับเมืองฉะเชิงเทราในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในบทที่ ๓ เป็นสาเหตุของการอพยพเข้ามาในเมืองฉะเชิงเทราและพื้นที่ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือน บทที่ ๔ กล่าวถึงการปกครองชาวลาวซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น บทที่ ๕ การทำส่วยส่งราชธานีของชาวลาว และบทที่ ๖ กล่าวถึงวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวลาวเวียงและลาวพวน

ผลการศึกษาพบว่า ชาวลาวเวียงและลาวพวนในฉะเชิงเทราอพยพเข้ามาในสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี และถูกกวาดต้อนและเกลี้ยกล่อมเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวสงครามเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ ทางการได้กำหนดพื้นที่ให้อยู่ที่บ้านท่าทร่าน ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นส่วนหนึ่งของอำเภอพนมสารคาม อำเภอสนามชัยเขต และอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี คนอพยพที่เข้ามามีตั้งแต่เจ้านาย ครอบครัวลงมาถึงภิกษุ สามเณร และสามัญชน ชนชั้นเจ้านายได้รับราชการมีตำแหน่งเป็นนายกอง ปลัดกอง เป็นต้น ทางการได้กำหนดสถานะชาวลาวให้เป็นทาส ไพร่สม ไพร่หลวง เลกกองเมือง และเลกกองนอก มีหน้าที่ทำส่วยทองคำ เร่ว หมากพอก ไม้รางปืน และเลี้ยงโคหลวง ต่อมาได้ยกบ้านท่าทร่านขึ้นเป็นเมืองพนมสารคาม และยกบ้านพระงามขึ้นเป็นเมืองสนามชัยเขต และแต่งตั้งให้ชาวลาวด้วยกันเองเป็นเจ้าเมืองทั้ง ๒ เมือง และใช้การปกครอง “อาญา ๔” ตามแบบแผนการปกครองหัวเมืองลาวตะวันออก

ผู้วิจัย

ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์

ชื่อเรื่อง

พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	พลศึกษา, พลศึกษา -- หลักสูตรและการสอน, พลศึกษา -- พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นความเป็นมาและพัฒนาการของการพลศึกษาในประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ว่า ช่วงแรกในสมัยรัชกาลที่ ๑ - ถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ การพลศึกษายังไม่เจริญ มุ่งการสงคราม การเตรียมพล มีกิจกรรมพลศึกษาต่างๆ คือ มวยไทย กระบี่กระบอง ดาบ มีดสั้น ง้าว พลองไม้สั้น ตะกร้อ ไม้หึ่ง ไม้จ่า แข่งเรือ แข่งว่าว มีการศึกษาจากบ้าน วัด วัง สำนักต่างๆ เริ่มมีกีฬาสากลในวังสมัยรัชกาลที่ ๔

สมัยรัชกาลที่ ๕ - ถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ เริ่มมีหลักสูตรพลศึกษาในโรงเรียนทหาร โรงเรียนสามัญ และนอกระบบโรงเรียน มีการผลิตครูพลศึกษา ตำรา การแข่งขันกรีฑานักเรียน กีฬาต่างๆ หน่วยงานรับผิดชอบการพลศึกษา กำหนดวิชาการพลศึกษาในหลักสูตรต่างๆ มีกิจกรรมลูกเสือ เสือป่า ยุวชนทหาร หลัง พ.ศ ๒๔๗๕-๒๕๐๑ เริ่มกำหนดพลศึกษาเป็น ๑ ใน ๓ ของการศึกษา (พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา) การตั้งกรมพลศึกษา ทำให้การสอนวิชาพลศึกษาพัฒนาเป็นระบบ จัดการศึกษาพลศึกษาทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา จัดการแข่งขันกีฬาระหว่างประเทศ ตั้งหน่วยงานรับผิดชอบการพลศึกษาหลายแห่ง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ เป็นต้นมาก็มีการพลศึกษาระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา ในระดับปริญญาโท

ในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การพลศึกษาได้พัฒนามาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๕ การพลศึกษายิ่งมีความสำคัญมากขึ้น เพราะการมีสุขภาพดีเป็นความปรารถนาของทุกคนและประเทศชาติ โดยการพัฒนาทั้งด้านพลศึกษาการวิทยาศาสตร์และการแพทย์

ผู้วิจัย

สมภพ มานะรังสรรค์

ชื่อเรื่อง

พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วงหลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ - พ.ศ. ๒๕๓๖

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	เกษตรกรไทย, เกษตรกรรมไทย -- พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, เศรษฐกิจไทย, ชาวนาไทย, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการภาคเกษตรไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๓๖) โดยเฉพาะผลกระทบทางนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อ-เกษตรกร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมารวมถึงการปรับตัวของเกษตรกรต่อพลวัตทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า หลังจากใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา ถึง พ.ศ. ๒๕๓๖ เศรษฐกิจไทยขยายตัวอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมสำคัญมากขึ้น ทำให้ภาคเกษตรกรรมลดความสำคัญลง แต่ประชากรกว่าครึ่งหนึ่งของประเทศไทยอยู่ภาคเกษตรกรรม ความเป็นอยู่ของประชากรในภาคเกษตรกรรมกับภายนอกเกษตรกรรมมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้อย่างชัดเจน เกษตรกรจำนวนมากมีปัญหาความยากจนเนื่องจากการผลิตไร้ประสิทธิภาพ พื้นฐานการศึกษาต่ำ ระบบการตลาดไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นโยบายรัฐบาล กลไกระบบราชการ การแก้ปัญหาของภาคเกษตรกรรมต้องดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายลงไปถึงปฏิบัติการ พัฒนาต่อเนื่องระยะยาว และกระจายอำนาจสู่ระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกษตรกรเป็นกลุ่มเป้าหมายการพัฒนาเกษตรกรรม รัฐบาลควรมีแนวทางพัฒนาภาคเกษตรกรรมด้วยการกระจายความเจริญด้านต่าง ๆ สู่ภูมิภาค เพื่อเชื่อมโยงการผลิตระหว่างภายในภาคเกษตรกรรมกับภายนอกภาคเกษตรกรรม และประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มศักยภาพการเกษตรกรรมของประเทศไทย

ผู้วิจัย

ไพฑูรย์ สินลารัตน์

ชื่อเรื่อง

พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๖	-	การศึกษาระดับอุดมศึกษา, การศึกษาไทย, การศึกษา -- พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, กรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ๑) ความเป็นมาการเรียนการสอนก่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบตะวันตก ๒) มูลเหตุและปัจจัยให้มีการสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาของไทย ๓) กำเนิด การดำเนินการ พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ ๕ คนไทยมีการศึกษาชั้นสูงคือการศึกษาอุดมคติชีวิตในวัด การช่าง แพทย์แผนโบราณ วิชาทำราชการ เฉพาะกลุ่มของตนโดยการปฏิบัติ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๕-สมัยรัชกาลที่ ๗ เริ่มดำเนินการศึกษาทางทหาร การปกครอง กฎหมาย การแผนที่ การป่าไม้ การแพทย์ การโยธา เพื่อพัฒนาประเทศแนวใหม่โดยผู้เรียนจากกลุ่มผู้นำ การเรียนการสอนมีวิธีปฏิบัติการปลูกฝังค่านิยมรับใช้พระมหากษัตริย์มากกว่าทฤษฎีและหลักการ ครั้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ มีผลทำให้เกิดสาขาวิชาใหม่คือวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนศึกษาการเมืองเพิ่มขึ้น

การเข้ามาของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนา ปรับปรุงตามรูปแบบมาตรฐานต่างประเทศ ทางสังคมศาสตร์ก็ศึกษาทฤษฎีวิเคราะห์วิจารณ์มากขึ้น สาขาวิชามนุษยศาสตร์ได้รับความนิยมน้อยลง กลุ่มผู้เรียนยังคงเป็นกลุ่มผู้นำเช่นเดิม เพื่อรับราชการ ทำงานอุตสาหกรรม การอุดมศึกษาจึงสนองความต้องการของกลุ่มผู้นำ

อนาคตสาขาวิชาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยจึงควรพัฒนาตามความเหมาะสมของสังคมไทยให้แก่คนส่วนใหญ่ และใฝ่หาวิชาการจากพื้นฐานสังคมไทยอย่างแท้จริง

ผู้วิจัย

มรรยาท กิจสุวรรณ และ วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง

พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๑

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๓	-	พุทธศาสนา, ประเพณีไทย--สมัยรัตนโกสินทร์, ประเพณีไทย--สมัยอยุธยา, ประเพณีไทย--สมัยสุโขทัย, ไทย--ประเพณีและพิธีกรรม, ไทย--คติความเชื่อ, สังคมไทย, บทบาท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหารูปแบบ ความหมาย และบทบาทของพุทธประเพณีที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สาระของพุทธประเพณีที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ ล้วนมีสาระพุทธธรรมต่างๆ ในสมัยสุโขทัยพุทธประเพณีสนับสนุนค่านิยมระดับศีลธรรม เช่น ความกตัญญู และความเคารพผู้ใหญ่ ความเมตตา สัมมาทิฐิ และมีระบบคติความเชื่อทางพุทธศาสนา มีประเพณีหลายประเพณีที่มีค่าและความสำคัญที่ควรนำมาฟื้นฟูให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมปัจจุบัน เช่น ประเพณีฉลองวันเกิด ประเพณีการซ่อมแซมศาสนสถาน เป็นต้น สมัยอยุธยาพุทธประเพณีสนับสนุนระบบการเมืองการปกครอง พุทธประเพณีมีบทบาทการรวมอาณาจักร ความเชื่อเรื่องกรรม การสะสมความดี พระศาสนา ๕,๐๐๐ ปี คติพระโพธิสัตว์ พระศรีอาริยเมตไตรย ล้วนสืบทอดมาจากสมัยสุโขทัยถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในรัชกาลที่ ๓ ครั้น รัชกาลที่ ๔ ทรงฟื้นฟูและแก้ไขประเพณีให้เหมาะสมตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

พุทธประเพณีที่สื่อความหมายแก่คนในสังคมปัจจุบัน คือความหมายเชิงปรมัตถ์ตามแนวคิดของพระธรรมโกษาจารย์ พระเทพเวที การประยุกต์บทบาทพุทธประเพณีย่อมมีการดัดแปลงแก้ไขตามกาลและสภาพเศรษฐกิจ สังคม การปรับเปลี่ยนพุทธประเพณีที่สื่อสาระพุทธธรรมขั้นปรมัตถ์ ประกอบพิธีกรรมด้วยสละกิเลส ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น สรรพสัตว์ เพื่อนร่วมโลก สภาวะแวดล้อม ไม่ฟุ่มเฟือย พัฒนาจิตใจให้มีสมาธิ ปิติในธรรม เพื่ออนุสติเนื่องในกาลประเพณีนั้นๆ ก็จะเป็นทางหนึ่งที่ทำให้พุทธประเพณีสื่อทั้งสาระพุทธธรรม และงดงามเหมาะสม มีค่า ควรธำรงรักษา และปฏิบัติสืบต่อกันไป

ผู้วิจัย

ประโชติ เปล่งวิทยา

ชื่อเรื่อง

เภสัชกรรมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรอบ ๒๐๐ ปี

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๖	-	เภสัชกรรมไทย, เภสัชศาสตร์, ยาไทย, เภสัชกรรมไทย-- วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สมุนไพรไทย รัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิวัฒนาการของเภสัชกรรมสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ด้านการศึกษาเภสัชศาสตร์ การจัดหา การกระจายยา การควบคุมมาตรฐานยา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นวิวัฒนาการเภสัชกรรมด้านต่าง ๆว่า การศึกษาเภสัชศาสตร์มีการศึกษาเป็นวิชาอิสระมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นการศึกษาที่จำกัด ฝึกหัดเฉพาะในวงศ์ตระกูล ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในราชสำนักมีตำแหน่งพนักงานเครื่องต้น ในสมัยรัชกาลที่ ๓ เริ่มมีการศึกษาแบบกึ่งเปิดเมื่อมีการจารึกตำรายาบนแผ่นหินที่วัดพระเชตุพนฯ และมีการศึกษาเภสัชกรรมแบบตะวันตกตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๖ เป็นต้นมา วิวัฒนาการด้านเนื้อหาวิชาในสมัยแรกมีเภสัชวัตถุ การปรุงประกอบยา และพัฒนามาจนถึงหลักสูตรที่ครอบคลุมเทคโนโลยีการประดิษฐ์ยาแบบอุตสาหกรรม การให้บริการทางยาทั้งโรงพยาบาลและร้านขายยา

การจัดหาและกระจายยา สมัยแรกจัดหายาจากสมุนไพรตามธรรมชาติและซื้อจากแหล่งจำหน่ายมาเก็บในโรงพระโอสถโดยมิได้ปรุงแต่งยา สมัยต่อมามีการจัดตั้งโอสถศาลา รัฐบาลรับผิดชอบซื้อและผลิตยาสำเร็จรูป จนกระทั่งหน่วยงานพัฒนาเป็นองค์การเภสัชกรรมในปัจจุบัน

การควบคุมมาตรฐานยาสมัยแรก เล็งเห็นความสำคัญด้านความปลอดภัยไม่ได้พิจารณาถึงความบริสุทธิ์ ความสม่ำเสมอของเนื้อยา ประสิทธิภาพการบำบัด ครั้น พ.ศ. ๒๔๗๙ มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการขายยาแต่มิได้ควบคุมการผลิตยา ถึง พ.ศ.๒๕๑๐ จึงมีการควบคุมมาตรฐานยาครบ ๔ ประการคือ ความปลอดภัย ความบริสุทธิ์ เนื้อยาสม่ำเสมอ และประสิทธิภาพการบำบัด โดยรัฐเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานยา ส่วนภาคเอกชนเพิ่งจะเริ่มควบคุมมาตรฐานยาเมื่อเร็ว ๆ นี้

ผู้วิจัย

สุภางค์ จันทวานิช และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ร้อยปีคลองรังสิต

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	คลองรังสิต, นิเวศวิทยา, ไทย -- คติความเชื่อ, คลองรังสิต -- ประวัติความเป็นมา, การชลประทาน

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นโครงการนำร่องของโครงการร้อยปีคลองรังสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และลักษณะทางชีวภาพ กายภาพ สังคมและวัฒนธรรมของคลองรังสิตตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการขุดคลอง รวมทั้งวิเคราะห์ลักษณะและความเปลี่ยนแปลงทางด้านชีวภาพ กายภาพ สังคมและวัฒนธรรมบริเวณคลองรังสิต

คณะผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็นบทความ ๑๑ บทคือ ๑) เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นบริเวณคลองรังสิต ๒) ร้อยปีรังสิต : การศึกษาในมิติประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม ๓) พลวัตทางเศรษฐกิจของพื้นที่คลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี ๔) นิเวศวิทยากับประวัติการพัฒนาที่ดินบริเวณทุ่งรังสิต ๕) แหล่งน้ำและการชลประทานในพื้นที่รังสิต ๖) การสาธารณสุข ๗) ประชากรของเขตรังสิต ๘) การเกิดและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในเขตคลองรังสิต ๙) การขยายตัวของชุมชนในเขตคลองรังสิต ๑๐) คติความเชื่อและศาสนา ๑๑) บทส่งท้าย

ผู้วิจัย

กีรติ บุญเจือ

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการของหมู่บ้านมิตตคาม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	–	หมู่บ้านมิตตคาม--ประวัติความเป็นมา, สมเด็จพระนารายณ์มหาราช, ศาสนาคริสต์, นิกายคาทอลิก, ชาวเขมร, ชาวญวน, ชาวไทย

สาระสังเขป (Abstract)

หมู่บ้านมิตตคาม เป็นหมู่บ้านชาวคริสต์ที่เก่าแก่ที่สุดของกรุงเทพมหานคร มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่รัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่ได้พระราชทานที่ดินเป็นที่ตั้งค่ายทหารอาสาสมัครโปรตุเกสซึ่งนับถือศาสนาคริสต์ นิกายคาทอลิก ลูกหลานเหล่านี้ได้รับราชการกันต่อมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หมู่บ้านนี้มีชนต่างเชื้อชาติเข้ามาอาศัยทั้งชาวเขมร ชาวญวน ชาวไทย ชาวจีน ทำให้หมู่บ้านเป็นที่รวมของคนไทยเชื้อชาติต่าง ๆ และมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้แก่ ภาษาและประเพณี ชาวบ้านมิตตคามเลิกพูดภาษาโปรตุเกสตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ แล้วพูดภาษาเขมร ภาษาญวนที่เรียกว่าภาษาอันนามจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ส่วนประเพณีนั้น มีทั้งประเพณีของชาวโปรตุเกส ญวน ไทย ไม่มีประเพณีชาวเขมรแล้ว ประเพณีของชาวโปรตุเกสและญวนกำลังจะสูญหายเช่นกัน เพราะทุกคนในหมู่บ้านมิตตคามต้องการเป็นคนไทยอย่างสมบูรณ์ โดยลืมประวัติศาสตร์ของตน

การไม่รักษาประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านมิตตคาม คงมิได้เป็นเพียงหมู่บ้านเดียวในประเทศไทย นักวิชาการจึงควรหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหาดังกล่าวที่อาจเกิดขึ้นกับหมู่บ้านอื่น ๆ ก่อนที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย วัฒนธรรมไทยดั้งเดิมจะสูญหาย

ผู้วิจัย

พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการความเชื่อเรื่องมนุษย์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในภาคตะวันออกของไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	๒๕๓๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๐	-	ไทย--คติความเชื่อ, วัฒนธรรมไทย, โบราณคดี, ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ, คติชนวิทยา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม คติความเชื่อ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมของบรรพชนในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทยตามแนวคิดวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรม และโบราณคดีชีววิทยา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อที่มีอิทธิพลสูงมากต่อจิตใจและวิถีชีวิตของประชาชนในภาคตะวันออกของประเทศไทย คือความเชื่อเกี่ยวกับทะเลและภัยธรรมชาติในทะเล เพราะมีชีวิตประจำวันและอาชีพการประมงมาตลอดทุกยุคทุกสมัย ปัจจุบันมีอิทธิพลน้อยลงเนื่องจากมีเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ ส่วนความเชื่อที่เกี่ยวกับลม ฤดูกาล โลก จักรวาล ฝน ท้องฟ้า ฟ้าแลบ ฟ้าผ่า เป็นความเข้าใจปฐมภูมิปกติในสามัญสำนึก ความเชื่อเกี่ยวกับดวงดาวและดาราศาสตร์ก็เช่นกันเป็นปกติวิสัยตามความเคยชิน ความเชื่อเกี่ยวกับภูเขา ป่า แม่น้ำ แหล่งน้ำ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ควรสักการบูชาจนกลายเป็นประเพณี

ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ และสัตว์ มีอิทธิพลต่อความคิดเรื่องโชคลาง ความอัปมงคลอาเพศต่าง ๆ ที่สนับสนุนความเชื่อเรื่องโลกทางคติชนวิทยา ส่วนความเชื่อเรื่องการปลูกข้าวและเกษตรกรรมก็มีคุณประโยชน์ควรแก่การแสดงกตเวที ความเชื่อเกี่ยวกับไสยศาสตร์ยังคงเป็นสิ่งลึกลับและมีอิทธิพลสูงในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวภาคตะวันออกของประเทศไทยมาตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ผู้วิจัย

จิราภรณ์ ภัทราภานุภัทร

ชื่อเรื่อง

สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยไทยศึกษา	๒๕๒๘

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๘	-	ไทย--คติความเชื่อ, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, คติชนวิทยา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษางานค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับคติความเชื่อของคนไทยที่ได้มีผู้ศึกษาไว้ตามที่ต่าง ๆ และได้มีการศึกษาไว้ในระดับที่ต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นสถานภาพของการศึกษาเรื่องนี้ว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้สนใจค้นคว้าวิจัยเรื่องคติความเชื่อของคนไทยในเรื่องใดบ้าง และในปัจจุบันนี้การค้นคว้าวิจัยเหล่านั้นทำได้ลึกซึ้งและกว้างขวางเพียงใด ตลอดจนวิเคราะห์แนวโน้มของการศึกษาเรื่องนี้ว่าจะเป็นไปในลักษณะใดต่อไป

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทยเท่าที่เป็นมาในอดีตส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในขั้นของการเก็บรวบรวมข้อมูลความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของคนไทย ตลอดจนการเก็บรวบรวมคติชนอื่น ๆ ที่แสดงออกถึงความเชื่อของคนไทย การศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างมากในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมานี้ อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าในการศึกษาทางด้านคติชนวิทยา ทำให้เกิดมีความตื่นตัวในเรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ความตื่นตัวนี้ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ขึ้น ลักษณะของการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ก้าวหน้าขึ้นนี้มีทั้งการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียด การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งอย่างละเอียด การศึกษาบทบาทหน้าที่ของคติความเชื่อต่าง ๆ ในสังคม การศึกษาอิทธิพลของคติความเชื่อที่มีต่อกลุ่มชน การศึกษาผลกระทบของคติความเชื่อที่มีต่อการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ

ผู้วิจัย

ธีรชัย บุญมาธรรม

ชื่อเรื่อง

สถานภาพการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวอีสาน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยไทยศึกษา	๒๕๒๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	-	ไสยศาสตร์, ไทย--ความเป็นอยู่และการทำมาหากิน--ภาคอีสาน ไทย--คติความเชื่อ--ภาคอีสาน, คติชนวิทยา

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสถานภาพการศึกษาค้นคว้าเรื่องคติความเชื่อของชาวอีสานที่มีผู้บันทึกไว้ รวมทั้งวิวัฒนาการการศึกษา ประเภทคติความเชื่อ และอุปสรรคการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาแสดงให้เห็นว่า มีพัฒนาการการศึกษาค้นคว้าคติความเชื่อ ๔ ช่วง กล่าวคือ ๑)ช่วงก่อนรับอิทธิพลภาษาจากราชสำนักกรุงเทพที่นักปราชญ์ท้องถิ่นบันทึกบนใบลานด้วยอักษรธรรม อักษรไทยน้อย อาทิ เรื่องฤกษ์ยาม คาถาอาคม โฉลก ยากลางบ้าน ตำราสู่ขวัญ ลางสังหรณ์ ผีสาง เทวดา ๒) ช่วงการผนวกอีสานเป็นรัฐประชาชาติเดียวกับกรุงเทพฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๐ ที่เริ่มมีการสอนหนังสือไทยในอีสาน ข้าราชการส่วนกลางมาปกครองชนพื้นเมือง ใช้อักษรไทยสมุดข่อย การศึกษาระบบใหม่ ชาวต่างชาติตีพิมพ์ผลงานในหนังสือวชิรญาณวิเสศ เช่น ขุนมหาชัย พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ พระยาอินทรมนตรี พระทองพูล ศรีจักร, ปรีชา พิณทอง,อีริค ไชเดนฟาเดน ๓) ช่วงรื้อฟื้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ที่มีการรวมบทความ บันทึกเก่ามาตีพิมพ์อีก และมีผู้ศึกษาเพิ่ม เช่น ถวิล ทองสว่างรัตน์, พระโพธิญาณ วิชัย, ฟรานซิส คริปส์, จารุบุตร เรืองสุวรรณ, นายแพทย์สงัน สุวรรณเลิศ, นรเก โพธิเบศวงษา ๔) ช่วงตื่นตัว ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งเริ่มมีศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดต่าง ๆได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับความเชื่อ ตำรงเอกลักษณ์ชาวอีสาน จัดนิทรรศการ โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคามมีการผลิตเอกสารมากที่สุด

ข้อเขียนต่าง ๆ ของกลุ่มคนดังกล่าวทำให้มองเห็นภาพรวมที่มีอยู่ในปัจจุบัน เรื่องความเชื่อของชาวอีสานเกี่ยวกับประเพณี และการละเล่นมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ ผี การทำมาหากิน ที่อยู่อาศัย ไสยศาสตร์ โชคลาง ฤกษ์ยาม ยากลางบ้าน ศาสนา นรก สวรรค์ กำเนิดโลกและเผ่าพันธุ์มนุษย์ ลักษณะคนและสัตว์ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ และการผสมผสานหลายเรื่อง ส่วนอุปสรรคการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ มีการสนับสนุนการวิจัยน้อย ขาดกระบวนการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ และไม่มีหน่วยงานที่ช่วยเหลือการศึกษาค้นคว้าด้านความเชื่อของชาวอีสาน

ผู้วิจัย

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง

สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๓

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, ประเพณีการเกิด, ประเพณีการบวช, ประเพณีการแต่งงาน, ประเพณีการปลูกเรือน

สาระสังเขป (Abstract)

สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เป็นการสำรวจผลงานที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้วแต่ละภาค ตั้งแต่หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๓๓ เพื่อนำมาวิเคราะห์สถานภาพของการศึกษาว่ามีอยู่ในระดับใด เพื่อหาแนวทางในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับประเพณีชีวิต อันได้แก่ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การตาย และการปลูกเรือนต่อไป

จากการสำรวจการศึกษาในเรื่องประเพณีเกี่ยวกับชีวิตดังกล่าวปรากฏว่า มีผู้ศึกษาไว้แล้วเป็นจำนวน ๔๕๓ เรื่อง เป็นเรื่องเกี่ยวกับประเพณีการเกิด ๘๘ เรื่อง ประเพณีการบวช ๘๓ เรื่อง ประเพณีการแต่งงาน ๑๐๙ เรื่อง ประเพณีการตาย ๑๑๕ เรื่อง และประเพณีการปลูกเรือน ๕๘ เรื่อง ผลการศึกษาพบว่างานด้านค้นคว้าในชุดประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ซึ่งเป็นผลงานของศาสตราจารย์พระยาอนุมานราชธน เป็นงานค้นคว้าที่ละเอียดและมีผู้อ้างอิงกันมาก ส่วนผลงานค้นคว้าของคนอื่น ๆส่วนใหญ่มุ่งเน้นภาพลักษณ์ของประเพณีนั้น ๆ มากกว่าการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ให้เห็นถึงคุณค่าของตัวประเพณีอย่างชัดเจน จึงน่าจะมีการศึกษาเพื่อให้เห็นความสำคัญของประเพณีซึ่งมีมาแต่เดิมเหล่านั้นว่าสนองตอบต่อวิถีของคนในสังคมปัจจุบันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสังคมต่อไป

ผู้วิจัย

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ และ เรืองวิทย์ ลิ่มปนาท

ชื่อเรื่อง

สถานภาพองค์ความรู้สันติวิธีจากพงศาวดารและกฎหมาย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	พงศาวดาร, กฎหมายตราสามดวง, กฎหมายไทย ไทย--ประเพณีและวัฒนธรรม, สันติวิธี

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาสันติวิธีจากพงศาวดาร (กรุงศรีอยุธยา - รัตนโกสินทร์) และจากกฎหมายตราสามดวงว่าคนไทยในอดีตมีการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาหรือข้อขัดแย้งต่างๆ หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดสันติวิธีที่ปรากฏในพงศาวดารมีพื้นฐานอยู่บนกรอบความคิดทางพุทธศาสนาเป็นหลักดังปรากฏหลักฐานหลายครั้งหลายหนที่กษัตริย์ในอดีตพระราชทานอภัยโทษแก่ศัตรูและพระราชทานทรัพย์สินเงินทอง หรือแต่งตั้งให้ปกครองดูแลเมืองต่อไปด้วย ถึงแม้พงศาวดารจะมีธรรมเนียมการเขียน เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของกษัตริย์ทั้งภาพของกษัตริย์นักรบและกษัตริย์นักธรรม แต่มีข้อสังเกตประการหนึ่งที่ว่า ภาพของกษัตริย์นักรบนั้นได้แสดงให้เห็นถึงวิธีการระงับความขัดแย้งอย่างสันติโดยปราศจากความรุนแรงอยู่ด้วย

๒. กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายแบบจารีตที่มีบทบัญญัติขึ้นมาบนกรอบความคิดความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่อดีต เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง หมายความว่ารัฐในอดีตเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและประนีประนอมของคนในสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่าจากการศึกษาพงศาวดารและกฎหมายตราสามดวง เพื่อหาแนวความคิดในเรื่องของสันติวิธี ได้เห็นความพยายามของรัฐในการรักษาความสงบสุขของบ้านเมืองและเห็นความพยายามของรัฐที่จะแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี หรือให้เกิดความรุนแรงสูญเสียน้อยที่สุด

ผู้วิจัย

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง

อาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๙	-	อาหารกับวิถีชีวิตไทย, อาหารไทย, วัฒนธรรมการกิน

สาระสังเขป (Abstract)

อาหารการกินเป็นวัฒนธรรมในรูปแบบหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ มีประวัติความเป็นมา และพัฒนาการเป็นของตนเอง ในขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพราะมีการหยิบยืมและซึมซับได้ง่าย

งานวิจัยเรื่องอาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบันเป็นการศึกษาค้นคว้าว่าในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนั้น อาหารการกินของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง และมีผลต่อชีวิตของคนในรูปแบบใด

จากการศึกษาพบว่า อาหารการกินที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบันมีผลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างชัดเจน เช่นเดียวกันที่วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปอันเป็นผลเนื่องมาจากรูปแบบอาหารการกิน และระบบการผลิตอาหารที่สังคมยอมรับและพัฒนาตามสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ในอนาคตอาจมีแนวโน้มที่เป็นไปได้ว่าอาหารของไทยบางชนิด หรือวิธีการปรุงแต่งอาหารบางอย่างที่เคยมีในอดีตอาจจะสูญหายไปจากสังคม อันเนื่องมาจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัย

Anusorn Limmanee

ชื่อเรื่อง

Political Business Cycles in Thailand, 1979 – 1992 : General Election and Currency in Circulation

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๘	-	การเลือกตั้ง, ไทย--เศรษฐกิจและการเมือง, ไทย--การเมือง การปกครอง, ธนบัตรไทย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งพิสูจน์ให้เห็นว่า มีวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองเกิดขึ้นในประเทศไทยระหว่าง ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการพัฒนาตัวแบบวัฏจักรเศรษฐกิจการเมืองที่พิจารณาจากการใช้จ่ายเงินในการเลือกตั้งและทดสอบโดยข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษานี้ตั้งสมมติฐานว่า วัฏจักรธุรกิจการเมืองไทยแสดงออกมาในลักษณะของวัฏจักรการขยายตัวของปริมาณธนบัตรในช่วงเดือนที่มีการหาเสียงและเลือกตั้ง อันเป็นผลจากการใช้จ่ายเงินจำนวนมากมายในการหาเสียงและซื้อเสียงเลือกตั้ง

การศึกษานี้พบว่า ในระดับชาติ วัฏจักรธุรกิจการเมืองปรากฏให้เห็นชัดเจน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๙ และ ปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และปรากฏให้เห็นบ้างแต่ไม่ชัดเจนนักในการเลือกตั้งทั้ง ๒ ครั้งในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในระดับภูมิภาค วัฏจักรธุรกิจการเมืองพบเห็นได้ในการเลือกตั้ง ๔ ครั้ง ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๙ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในภาคอีสานเห็นได้ชัดเจนทั้ง ๔ ครั้ง ในภาคเหนือและภาคกลางเห็นชัดในการเลือกตั้ง ๓ ครั้ง ส่วนในภาคใต้ วัฏจักรธุรกิจการเมืองปรากฏชัด ๒ ครั้ง และไม่ค่อยชัดเจน ๑ ครั้ง ดังนั้นสิ่งที่พบในการศึกษาจึงสอดคล้องกับตัวแบบที่เสนอ

การอนุรักษ์และสืบสานสมบัติวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัย

คึกเดช กันตามระ

ชื่อเรื่อง

การศึกษาวิวัฒนาการและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศิลปะและสังคมจากรูปลักษณ์พระพุทธปฏิมากร

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๓

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๕	-	พระพุทธปฏิมากร, ไทย -- คติความเชื่อ, พระพุทธปฏิมากร -- การศึกษาวิเคราะห์

สาระสังเขป (Abstract)

รายงานการวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาวิวัฒนาการและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศิลปะและสังคมจากรูปลักษณ์พระพุทธปฏิมากร

เพื่อเสนอรายงานผลการวิจัยโดยอาศัยรูปลักษณ์พระพุทธปฏิมากรเป็นข้อมูลหลักในการศึกษาและทำการวิเคราะห์ให้เกิดความรู้ใหม่เกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยในด้านวิวัฒนาการของศิลปะ และความสัมพันธ์ของสังคมทั้งสองอย่างควบคู่กันไป

การศึกษารูปแบบของพระพุทธปฏิมากรที่มีการเปลี่ยนแปลงคลี่คลายมาโดยลำดับสมัยในประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยเริ่มต้นตั้งแต่สมัยทวารวดี ศรีวิชัย หริภุญชัย ลพบุรี อู่ทอง สุโขทัย เชียงแสน อยุธยา และรัตนโกสินทร์ตามลำดับ

การศึกษาโดยกำหนดยุคสมัยเพื่อเน้นให้เห็นวิวัฒนาการ จะทำให้เข้าใจเป็นลำดับง่ายขึ้นซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนที่ยึดมั่นนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติสืบต่อกันมา เผยให้รู้เรื่องราวและกระบวนการทางสังคมว่าองค์กรทั้งสองได้ร่วมมือกันสร้างพระพุทธปฏิมากรด้วยเหตุผลกลใดบ้าง มีคติความเชื่อต่อพระพุทธปฏิมากรอย่างไร หรือต่างกันอย่างไร ได้รับผลประโยชน์จากพระพุทธปฏิมากรอย่างไรบ้าง หรือด้านใดบ้าง และในแต่ละสมัยมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

ผู้วิจัย

ชัชชัย โกมารทัต

ชื่อเรื่อง

กีฬาพื้นเมืองไทย : ศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านพลศึกษา

เงินทุน **ปีงบประมาณ**

เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	-	กีฬาไทย -- ประวัติและความเป็นมา, กีฬาพื้นเมืองไทย, พลศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความเป็นมา ลักษณะรูปแบบการเล่นกีฬาพื้นเมืองไทยชนิดต่าง ๆและการวิเคราะห์คุณค่าด้านพลศึกษาของกีฬาพื้นบ้านเมืองไทยจำนวน ๑๙๗ ชนิด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า กีฬาพื้นเมืองมีความเป็นมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย เพื่อการฝึกฝน การต่อสู้ป้องกันตัว เตรียมพร้อมสำหรับการสงคราม และความสนุกสนานในยามว่าง โอกาสที่เล่นส่วนใหญ่ คือการสมโภชพระราชพิธีของพระเจ้าแผ่นดิน งานเทศกาลของชาวบ้าน สมัยกรุงศรีอยุธยา ยังคงสืบทอดจากสมัยกรุงสุโขทัย แต่เพิ่มชนิดของกีฬา สมัยกรุงธนบุรีมิได้เปลี่ยนแปลงประการใด ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นสมัยการฟื้นฟูและการพัฒนากีฬาพื้นเมืองไทย เปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายการเล่นเพื่อการออกกำลังกาย ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน เล่นตามประเพณี เทศกาลของชาวบ้านมากขึ้น มีการปรับปรุงกีฬาสากล กิจกรรมลูกเสือให้สอดคล้องกับกีฬาพื้นเมืองไทย แข่งขันกีฬาสำหรับนักเรียน มีการเรียนการสอนกีฬาพื้นเมืองไทยในสนามกีฬา หนังสือประกอบการสอน เพิ่มชนิดกีฬา ครั้นหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย กีฬาพื้นเมืองไทยก็มีบทบาทน้อยลง เพราะประชาชนสนใจกีฬาสากล

กีฬาพื้นเมืองไทยมีการเล่นเมื่อยามว่างจากงานประจำตามฤดูกาล เป็นหมู่คณะ ทุกเพศทุกวัย ไม่ใช้อุปกรณ์การเล่นมาก เล่นในสถานที่ธรรมชาติ มีวิธีการเล่นและกติกาง่าย ๆ

คุณค่าด้านพลศึกษานั้น กีฬาพื้นเมืองไทยแต่ละชนิดให้คุณค่าทางพลศึกษาครบ ๕ ทาง คือ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และสังคม

ผู้วิจัย

อรวรรณ บรรจงศิลป และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ชุดดุริยางคศิลป์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	ภูมิปัญญาไทย, เพลงไทย, ดนตรีไทย, เครื่องดนตรีไทย, การประพันธ์, การขับร้อง, การไหว้ครู

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมความคิดและภูมิปัญญาของครูดนตรีไทยในอดีตเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ดนตรีไทย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับดนตรีไทย อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ และสืบทอดดนตรีไทยที่เป็นมรดกวัฒนธรรมไทย มีขอบเขตการวิจัย ๕ เรื่องคือ ๑) การไหว้ครูดนตรีไทย ๒) เครื่องดนตรีไทยและวงดนตรีไทย ๓) โครงสร้างของเพลงไทย ๔) ประเภทของเพลงไทยและการประพันธ์เพลงไทย ๕) การขับร้องเพลงไทย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความคิดและภูมิปัญญาไทยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ดนตรีไทย ๕ เรื่องดังกล่าวคือ ๑) การไหว้ครูดนตรีไทยเป็นสิ่งที่นักดนตรีไทยต้องทำเพราะเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีต่อครูที่เป็นเทพ ครูที่สิ้นชีวิต และครูปัจจุบัน เนื่องจากนักดนตรีไทยในอดีตเชื่อว่าดนตรีไทยมิได้เกิดจากความคิดและฝีมือมนุษนย์เท่านั้น ได้สืบทอดมาจากการสร้างสรรค์ของเทพต่าง ๆ และการถ่ายทอดมาสู่ครูดนตรีที่เป็นมนุษย์ต่อ ๆ กันมาอีกด้วย ๒) เครื่องดนตรีไทยแบ่งได้ ๔ ประเภท ได้แก่ ดีด สี ตี เป่า มีกำเนิดจากวิถีชีวิตในสังคมไทยผสมผสานกับวัฒนธรรมอื่น มีการแบ่งวงดนตรีไทยเป็น ๓ วง คือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี การบรรเลงแต่ละวงขึ้นอยู่กับโอกาส สถานที่และชนชั้นในสังคมไทย ๓) โครงสร้างเพลงไทยประกอบด้วยบันไดเสียง ๗ เสียง มีอัตราจังหวะสามชั้น สองชั้น ชั้นเดียว มีทำนองเสียงเรียบ การประสานเสียงเป็นแนวนอนรูปแบบต่าง ๆ เพลงมีการแสดงอารมณ์ อันสะท้อนภาพวัฒนธรรมไทยได้อย่างดี ๔) การแบ่งประเภทเพลงไทยมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในสังคมไทย แบ่งการประพันธ์เพลงเป็น ๔ วิธีจากเพลงเดิมคือ ขยาย ตัดทอน ทำนองใหม่ และหลักการแต่งเพลงไทยกับความคิดผู้แต่ง ที่แสดงถึงการเคารพครูในอดีต ๕) การขับร้องเพลงไทยมีวิวัฒนาการมาจากการขับลำนำเพลงพื้นบ้านตั้งแต่สมัยสุโขทัย แล้วพัฒนาในราชสำนักสมัยอยุธยาอย่างมีแบบแผนจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ปัจจุบันมีการร้องแบบเก่าและแบบใหม่ซึ่งสะท้อนให้เห็นวิวัฒนาการของภาษา ประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันแต่ละสมัย

ผู้วิจัย

อภินันท์ โปษยานนท์

ชื่อเรื่อง

จิตรกรรมและประติมากรรมแบบตะวันตกในราชสำนัก

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๕	๒๕๓๕	จิตรกรรมไทย, ประติมากรรมไทย, ศิลปะตะวันตก, ราชสำนักไทย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพระบรมสาทิสลักษณ์ พระบรมรูปจิตรกรรม และประติมากรรมแบบตะวันตกในราชสำนัก ที่ประดิษฐานไว้ในพระที่นั่ง พระตำหนัก และอาคารต่าง ๆ งานวิจัยมีเนื้อหา ๒ เล่มคือ เล่ม ๑ มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระบรมสาทิสลักษณ์และพระบรมรูปตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และเล่มที่ ๒ มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานศิลปกรรมที่สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในราชสำนัก ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นผลงานต่าง ๆ ที่องานประกวดจิตรกรรม จิตรกรรมฝาผนัง ศิลปะรูปลักษณ์ ภาพวิวทิวทัศน์ เป็นต้น

ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า จิตรกรรมและประติมากรรมแบบตะวันตกในราชสำนักดังกล่าวได้เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และความเจริญทางเทคโนโลยีที่พัฒนาเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ นอกจากนี้พระราชนิยมของพระมหากษัตริย์แต่ละสมัยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ศิลปกรรมในราชสำนักมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด จิตรกรรมและประติมากรรมแบบตะวันตก จึงเป็นศิลปวัตถุที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของผู้อุปถัมภ์ ศิลปะศิลปินและช่างให้เข้ากับสมัยนิยมและอิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย

ผู้วิจัย

เพ็ญศรี ดุ๊ก และ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์

ชื่อเรื่อง

แบบอย่างและวิวัฒนาการจิตรกรรมฝาผนัง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ ๒๓๒๕-๒๕๒๕)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	จิตรกรรมฝาผนัง, จิตรกรรมไทย, สมัยอยุธยา, ประเพณีนิยม, ขนบนิยม, จิตรกรรมฝาผนัง -- วิวัฒนาการและการสืบทอด, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และความเข้าใจเนื่องด้วยเหตุและผล คุณค่าในแบบอย่างของรูปภาพจากงานจิตรกรรม ณ จิตรกรรมสถานต่างๆ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็น ๘ บทคือ *บทที่ ๑* กล่าวถึงเหตุผลการสืบทอดความเชื่อ ความคิดและแบบอย่างจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยา เหตุผลและวัตถุประสงค์ในการสร้างงานจิตรกรรมฝาผนังในกรุงรัตนโกสินทร์ สภาพของงานจิตรกรรมฝาผนัง ปัญหาและเหตุผลพื้นฐานอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ในบทต่อไป *บทที่ ๒* กล่าวถึงแนวการพิจารณาความหมายของแบบอย่าง การวิเคราะห์ขนบนิยม ประเพณีนิยม และคติความเชื่อในแบบอย่างของรูปภาพจิตรกรรมฝาผนัง เหตุผลและหลักการกำหนด สร้างสรรค์รูปแบบและการนำเสนอรูปแบบ *บทที่ ๓* เสนอผลการวิเคราะห์แบบอย่างภาพมนุษย์ในงานจิตรกรรมฝาผนัง ประเพณีนิยม ขนบนิยม การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางแบบอย่างภาพมนุษย์ *บทที่ ๔* เสนอผลการวิเคราะห์แบบอย่าง ภาพสัตว์ในงานจิตรกรรมฝาผนัง ประเพณีนิยม ขนบนิยม การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางแบบอย่างภาพสัตว์ *บทที่ ๕* เสนอผลการวิเคราะห์แบบอย่างภาพสิ่งก่อสร้างในงานจิตรกรรมฝาผนัง ประเพณีนิยม ขนบนิยม การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางแบบอย่างภาพสิ่งก่อสร้าง *บทที่ ๖* เสนอผลการวิเคราะห์แบบอย่างภาพทิวทัศน์ในงานจิตรกรรมฝาผนัง ประเพณีนิยม ขนบนิยม การเปลี่ยนแปลงและวิวัฒนาการทางแบบอย่างในภาพทิวทัศน์ *บทที่ ๗* เสนอผลการวิเคราะห์แบบอย่าง องค์ประกอบของจิตรกรรมฝาผนัง การแก้ปัญหาพื้นที่ การนำเสนอการเห็น การลำดับภาพ ขนบนิยมในการจัดลำดับองค์ประกอบ แบบอย่างและวิวัฒนาการขององค์ประกอบจิตรกรรมฝาผนัง *บทที่ ๘* สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย

สุภาพรรณ ณ บางช้าง

ชื่อเรื่อง

พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๑

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๓	๒๕๓๕	พุทธศาสนา, สังคมไทย, พระไตรปิฎก, คติความเชื่อ, ค่านิยมไทย, ไทย--การเมืองการปกครอง, สมัยสุโขทัย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสารัตถธรรมในพระพุทธศาสนาที่คนไทยนำมาเป็นหลักสร้างสรรค์สังคมตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ผลงานวิจัยพบว่า ก่อนสมัยสุโขทัยมีสารัตถธรรมในพระพุทธศาสนาคือ พระพุทธศาสนาเถรวาทมีคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกบาลี มีสารัตถธรรมระดับสัจธรรมและระดับศีลธรรมที่เน้นปฏิบัติการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสูง ในสมัยสุโขทัยมีสารัตถธรรมเกี่ยวกับระบบความรู้ ระบบค่านิยม พฤติกรรมบุญ และระบบคติความเชื่อมาเป็นรากฐานสังคมไทย สมัยกรุงศรีอยุธยายังคงดำเนินตาม ๓ ระบบดังกล่าว และรับคติเทวราชจากศาสนาพราหมณ์ จักวาลวิทยาบุญฤทธิวิทยาคมมากขึ้น ปลายสมัยมีความเสื่อมในการปฏิบัติตามสารัตถธรรม สมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นในรัชกาลที่ ๓ มีการฟื้นฟูพุทธธรรมด้านศีล สมาธิ ปัญญา ในรัชกาลที่ ๔ ผู้นำสังคมเน้นสารัตถพุทธธรรมแนวสัจนิยม เหตุผลนิยม มนุษยนิยม มีการเสนอการปฏิบัติสารัตถธรรมระบบทาน ศีล ภาวนาสำหรับคฤหัสถ์ และระบบศีล สมาธิ ปัญญาสำหรับพระสงฆ์ มีพุทธธรรมแนววิทยาศาสตร์ ในรัชกาลที่ ๕ สารัตถพุทธธรรมได้สร้างความสามัคคีในชาติ พัฒนาคนให้มีความประพฤติเลี้ยงชีพชอบ ในรัชกาลที่ ๖ เน้นทำหน้าที่เพื่อความมั่นคงของสถาบันชาติและพระมหากษัตริย์ ในรัชกาลที่ ๗ เน้นพุทธธรรมตามระบอบประชาธิปไตย

พุทธธรรมเป็นรากฐานการทำหน้าที่ของบุคคลในสังคมไทยในฐานะพุทธศาสนิกชน ครอบครัว ชุมชน ชาติ สร้างคุณลักษณะไทยตามพระพุทธศาสนา ในปัจจุบันและอนาคตควรเลือกสรรและสื่อพุทธธรรมทั้งสัจธรรมและศีลธรรมให้ผสมกลมกลืนกัน และการธำรงปรัชญาการศึกษาไทยที่มีรากฐานพุทธธรรมคือความรู้คู่คุณธรรม

ผู้วิจัย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์

ชื่อเรื่อง

เพลงพื้นบ้านท่าโพ : เนื้อหาดนตรีและการสืบทอด

เงินทุน **ปีงบประมาณ**

เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๓๙	-	เพลงพื้นบ้านท่าโพ--การอนุรักษ์และการสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน, หลักการของโคดาย, เพลงพื้นบ้านท่าโพ, หนองขาหย่าง, จังหวัดอุทัยธานี

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ การศึกษาเนื้อหาดนตรีและวิธีการสืบทอดเพลงพื้นบ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการวิจัยเป็นกรณีศึกษา โดยบันทึกการร้องเล่นเพลงจากพ่อเพลงแม่เพลงเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาดนตรี และสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง ชาวบ้าน บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์เพลงที่สร้างขึ้นจากหลักการของโคดาย และแบบสัมภาษณ์บุคคล ๒ ชุด ด้วยแนวคิดและรูปแบบการสืบทอด เก็บข้อมูลที่บ้านท่าโพและตัวจังหวัด ๒ ครั้ง ผลการวิจัยเสนอเชิงบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า เพลงพื้นบ้านท่าโพที่ศึกษาจำนวน ๕๕ เพลงมีลักษณะของเพลงไทยกล่าวคือ เพลงจำนวน ๓๙ เพลงอยู่ในบันไดเสียงเพนทาโทนิก มีโทนิกเป็น โด ลา มี เร ซอล มากน้อยตามลำดับ พบบันไดเสียงอื่นๆ ได้แก่ เฮกซะโทนิก เฮกซะคอร์ด เตตราโทนิก มิกโซลิเดียน การจัดเรียงเสียงเพลงเป็นลักษณะเพลเกิล ๒๗ เพลง ออเธนติก ๒๗ เพลง และแบบผสม ๑ เพลง เพลงทั้งหมดมีอัตราจังหวะประเภทสองและสี่จังหวะ ช่วงกว้างของเสียงอยู่ระหว่างคู่แปดและคู่เจ็ด เพลงที่มีช่วงเสียงกว้างมากที่สุดคือคู่สิบเอ็ด ขั้นคู่เสียงที่พบเสมอคือ คู่สองและคู่สาม เมเจอร์ แคเดนซ์ตอนจบเป็นคู่สองเมเจอร์และคู่สามไมเนอร์มากที่สุด รูปแบบทำนองที่พบบ่อยคือ รูปแบบไบนารี (AB) ๓๗ เพลงขึ้นต้นแบบอนาครูซิส อีก ๑๘ เพลงขึ้นต้นจังหวะที่หนึ่ง รูปแบบจังหวะที่พบบ่อยคือ และ เพลงจำนวน ๔๖ เพลงเป็นเพลงรำวง อีก ๙ เพลงเป็นเพลงร้องเล่นเฉพาะเทศกาล มีเอกลักษณ์พิเศษหลายเพลงคือ การตีท่ารำตามเนื้อเรื่อง

เรื่องการสืบทอด พ่อเพลงแม่เพลงยินดีจะถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจ ปัจจุบันชาวบ้านท่าโพสนใจรับการถ่ายทอดไม่มากเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ผู้มีบทบาทส่งเสริมการสืบทอดควรเป็นชาวบ้านโดยโรงเรียน อำเภอ จังหวัด ประเทศ เพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพที่มีเอกลักษณ์และสร้างสรรค์ด้วยภูมิปัญญาไทย

ผู้วิจัย

รุ่งอรุณ กุลธำรง

ชื่อเรื่อง

วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๒	-	วัฒนธรรมไทย, กรุงเทพมหานคร, ช่างสิบหมู่--การศึกษาและการสอน, ช่างสิบหมู่, ช่างฝีมือไทย, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิชาช่างสิบหมู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑-สมัยรัชกาลที่ ๙ (พ.ศ.๒๕๔๒) และวัฒนธรรมกรุงเทพมหานครจากการศึกษาวิชาช่างสิบหมู่

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สมัยกรุงรัตนโกสินทร์มีคำว่า*"ช่างสิบหมู่"*ปรากฏในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งเป็น *"กรมช่างสิบหมู่"* ที่มีมาจนถึงสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แล้วเปลี่ยนแปลงหน่วยงานตลอดมาจนกระทั่งเป็น *"ส่วนช่างสิบหมู่"* ของสถาบันศิลปกรรม กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน โดยมีการศึกษาวิชาช่างสิบหมู่ ได้แก่ ช่างเขียน ช่างแกะ ช่างสลัก ช่างกลึง ช่างหล่อ ช่างปั้น ช่างหุ่น ช่างรัก ช่างบุ ช่างปูน ฯลฯ *ทั้งการศึกษาวิชาช่างสิบหมู่แผนโบราณ* ในวัง วัด และบ้านมาสู่*การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่ในระบบโรงเรียน* ของกระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนเพาะช่างเมื่อสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และอีกแห่งหนึ่งที่โรงเรียนศิลปศึกษาในสมัยรัชกาลปัจจุบัน ส่วน*การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่นอกระบบโรงเรียน* เริ่มจัดการศึกษาที่สโมสรช่างในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และวิทยาลัยในวังหญิง วิทยาลัยในวังชายในสมัยรัชกาลปัจจุบัน

การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่ดังกล่าว มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสืบสาน*วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร ๗ ด้านคือ ๑) กลุ่มช่าง* ที่มีทั้งช่างหลวง ช่างสงฆ์ ช่างพื้นบ้านพื้นเมือง ๒) *ถิ่นที่อยู่ช่าง* ที่อยู่กันในวัง วัดต่างๆ และหมู่บ้านช่าง ๓) *ความเป็นอยู่ของช่าง* ที่มีความแตกต่างกัน ๔) *การประกอบอาชีพ* มีทั้งการรับราชการ รับจ้าง ค้าขาย ๕) *ความเชื่อ* มีการนับถือผี ครู ฤกษ์ สถาบันพระมหากษัตริย์ ๖) *พระพุทธศาสนา* ที่เป็นแรงบันดาลใจทำให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานวิชาช่างสิบหมู่ ๗) *ประเพณี* มีประเพณีที่วิชาช่างสิบหมู่เกี่ยวข้องคือ พระราชพิธีต่างๆ วัฒนธรรมไทยเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตไทยส่วนหนึ่งในกรุงเทพมหานครตลอดมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ผู้วิจัย

อรวรรณ บรรจงศิลป และ โกวิทย์ ขันธศิริ

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการของเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๖	-	เพลงไทย, เพลงไทย -- จังหวะและทำนอง, เพลงไทย -- วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาโครงสร้างของเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเพลงไทยออกเป็น ๓ สมัยคือ *สมัยที่ ๑* เพลงไทยสมัยรัชกาลที่ ๑-สมัยรัชกาลที่ ๓ *สมัยที่ ๒* เพลงไทยสมัยรัชกาลที่ ๔-สมัยรัชกาลที่ ๗ *สมัยที่ ๓* เพลงไทยสมัย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๒๕ รวมทั้งสิ้น ๓๒ เพลง โดยวิเคราะห์บันไดเสียง จังหวะ ทำนอง การประสานเสียง รูปแบบอารมณ์เพลง

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นโครงสร้างเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ด้านต่าง ๆว่า ๑) *บันไดเสียง* เพลงไทยใช้บันไดเสียง ๗ เสียงที่เท่ากันระหว่าง ๕-๗ เสียง บันไดเสียงเพลงแต่ละสมัยไม่มีความแตกต่างกัน ๒) *จังหวะ* โดยทั่วไปเพลงไทยมีอัตราจังหวะ $\frac{๒}{๔}$ สมัยที่ ๓ มีอัตราจังหวะ $\frac{๓}{๔}$, $\frac{๖}{๘}$ ใช้หน้าทับปรบไก่ สองไม้ และหน้าทับพิเศษ สมัยที่ ๒ - สมัยที่ ๓ มีหน้าทับตามลีลาเพลงเพิ่มขึ้น มีลีลาช้าเร็วแบบ ช้า-ปานกลาง-เร็ว อัตรา ๓ ชั้น ๒ ชั้น ชั้นเดียว ในสมัยที่ ๒-สมัยที่ ๓ มีลีลาช้า - เร็วปนกันตามจินตนาการและอารมณ์เพลง ด้านความสั้น - ยาวของเสียงในสมัยที่ ๑ มีเสียงสั้น รูปแบบจังหวะเรียบ สมัยที่ ๒ - สมัยที่ ๓ มีเสียงยาว รูปแบบจังหวะกระโดด ๓) *ทำนอง* เพลงไทยสมัยที่ ๑ มีเสียงเรียงลำดับขั้น เคลื่อนขึ้นลงนิ่มนวล เสียงกระโดดช่วงแคบ ๆ สมัยที่ ๒-สมัยที่ ๓ มีเสียงกระโดดขึ้นลงมากขึ้น ทำนองเพลงแสดงสำเนียงต่างชาติชัดเจนขึ้น ๔) *การประสานเสียง* เป็นแบบประสานแนวนอน ลักษณะสอดทำนองอันเป็นเอกลักษณ์เพลงไทย และไม่แตกต่างกันทั้ง ๓ สมัย ๕) *รูปแบบ* สมัยที่ ๑ เป็นเพลง ๓ ชั้น ๒ ชั้น ชั้นเดียว สมัยที่ ๒ มีเพลงทยอย เพลงเดี่ยว เพลงเถา เพลงกรอ สมัยที่ ๓ มีเพลง ๔ ชั้นถึงครึ่งชั้น เพลงระบำ เพลงร่วมสมัย ๖) *อารมณ์เพลง* เพลงไทยสมัยที่ ๒- สมัยที่ ๓ ให้ความรู้สึกและอารมณ์ชัดเจนกว่าสมัยที่ ๑

ผู้วิจัย

สาวิตรี เจริญพงศ์

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ : เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน ดอกไม้ประดิษฐ์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๗	๒๕๓๗	ศิลปหัตถกรรมไทย, เครื่องปั้นดินเผา, เครื่องจักสาน, ดอกไม้ประดิษฐ์, ศิลปหัตถกรรมไทย -- วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมจากงานศิลปหัตถกรรม ๓ ประเภทคือ เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน และดอกไม้ประดิษฐ์ในสมัยรัตนโกสินทร์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมไทย แบ่งออกเป็น ๖ สมัยคือ *สมัยที่ ๑* สมัยแห่งการสืบทอดความรุ่งเรืองของอยุธยา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ ๑ *สมัยที่ ๒* สมัยแห่งการปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ ๔ ถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ทำให้มีผลโดยตรงและทางอ้อมต่องานศิลปหัตถกรรม *สมัยที่ ๓* สมัยแห่งการสร้างเอกลักษณ์ไทยและพึ่งตนเอง ในสมัยรัชกาลที่ ๖ ศิลปหัตถกรรมได้รับการสนับสนุนในฐานะสิ่งแสดงถึงมรดกความเจริญของชาติที่สืบเนื่องมาจากอดีต และการสร้างงานด้วยตนเองของราษฎร *สมัยที่ ๔* สมัยแห่งการสร้างชาติ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ศิลปหัตถกรรมพัฒนาเข้าระบบโรงงานอุตสาหกรรมของรัฐ มีการสวมหมวก ตกแต่งดอกไม้ประดิษฐ์ที่เสื้อ ใช้กระเป๋าถือ *สมัยที่ ๕* สมัยแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจชาติสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้พัฒนาศิลปหัตถกรรมโดยภาคเอกชน มีการดัดแปลง และผลิตสิ่งใหม่ๆ เพื่อการส่งออก *สมัยที่ ๖* สมัยแห่งการฟื้นฟูศิลปหัตถกรรม หลัง พ.ศ.๒๕๒๐ เป็นต้นมาศิลปหัตถกรรมแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือการพัฒนาตามเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมแบบดั้งเดิม

ผู้วิจัย

วัฒนะ จูฑะวิภาต

ชื่อเรื่อง

ศิลปหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร : ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๕	๒๕๓๕	ทองรูปพรรณ -- ประวัติความเป็นมา, ช่างทอง, ทองรูปพรรณ-- วิธีการทำ, จังหวัดเพชรบุรี, ศิลปหัตถกรรมไทย

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา กระบวนการสร้างสรรค์ทองรูปพรรณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ วิธีทำ รูปแบบ ลวดลาย วิธีการถ่ายทอดความรู้ การดำรงรักษา การสืบทอดฝีมือช่างทองสกุลเพชรบุรี ที่บ้านช่างทอง ถนนพาณิชย์เจริญ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ช่างทองเมืองเพชรบุรีรุ่นแรกเริ่มมีขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ คือนายหวน ตาลวันนา นายโช สุวรรณช่าง นายผ่าน ทองสัมฤทธิ์ ที่เป็นผู้มีพื้นฐานความรู้ช่างเขียน ช่างทำเครื่องประดับจากทองเหลือง ปัจจุบันมีช่างทอง ๓ คน คือนางเนื่อง แฝงสีคำ นางฉิว บุญศิริ นางสาวทองคำ ทองสัมฤทธิ์ มีการถ่ายทอดความรู้ช่างทองให้แก่ลูกหลาน ญาติสนิท กระบวนการทำทองรูปพรรณเริ่มจากช่างใช้ทองคำบริสุทธิ์มาดำเนินการด้วยเครื่องมือที่ใช้มาตั้งแต่อดีตคือ โต๊ะทำทอง ทั่ง ค้อน กรรไกร ไม้พัน ฯลฯ วิธีการทำเริ่มจากการหลอมทอง ตีทอง ชักลวด ทำไข่ปลา แล้วนำส่วนต่าง ๆ ประกอบกันโดยการสาน ถัก และเชื่อมประกอบส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีการแกะ ดุน สลัก ฝังผลึก ติดผลึก เกาะพลอย นำทองรูปพรรณมาต้ม และย้อมทองในขั้นสุดท้าย

ทองรูปพรรณส่วนใหญ่เป็นเครื่องประดับของสตรี และเด็ก ได้แก่ ตุ้มหู สร้อยคอ จี้ สร้อยข้อมือ แหวน กำไล กระดุม สายสะพายแล่ง ปัจจุบันยังคงทำลวดลายสร้อยสี่เสา สร้อยหกเสา สร้อยแปดเสา ปะวะหล่ำ ปะวะหล่ำทรงเครื่อง ลูกสน เต่าร้าง ตะขาบ ตะขาบทรงเครื่อง แหวนพิรอด แหวนตะไบ แหวนงูพันกัน ซึ่งเลียนแบบ หรือสร้างสรรค์จากธรรมชาติ

ด้านการรักษาและการสืบทอดควรเร่งรีบบันทึกความรู้ช่างทองรูปพรรณ จัดศูนย์สาธิตสอนผู้สนใจ ยกย่องครูช่างทองเมืองเพชร เพื่อถ่ายทอดความรู้ช่างทองเมืองเพชรให้ลูกหลานต่อไป

ผู้วิจัย

ระวี ภาวิไล

ชื่อเรื่อง

หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นรากฐานของสังคมไทย ในยุคเทคโนโลยีภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๑

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๓	-	สังคมไทย, ไทย -- การเปลี่ยนแปลงการปกครอง, ภูมิปัญญาไทย, พุทธศาสนา พุทธทาสภิกษุ

สาระสังเขป (Abstract)

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยนี้เป็น ๔ บท กล่าวคือ บทที่ ๑ เสนอการพิจารณาเปรียบเทียบพุทธธรรมกับปรัชญาและวิทยาศาสตร์ในบทบาทที่มีต่อสังคมมนุษย์ในแง่ภูมิปัญญา และการประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม นอกจากนี้ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ทางวิทยาศาสตร์กับโลกทัศน์ทางพุทธธรรมด้วย ในบทที่ ๒ เสนอหลักธรรมจากพระสูตรซึ่งยังมีบทบาทชี้นำแนวทางประพฤติปฏิบัติของชาวพุทธไทยปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่ออ้างอิงถึงในการอภิปรายขยายความเนื้อหาของรายงานบทต่อ ๆไปด้วย ผู้วิจัยได้เสนอหลักธรรมตามคัมภีร์อภิธรรมโดยลุ่มลึกและกว้างขวางโดยมีพื้นฐานโลกทัศน์ชีวทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และปรัชญา บทที่ ๓ เป็นการสรุปรวมหลักธรรมสำคัญเบื้องต้นของวิชาอภิธรรมในฐานะที่มีความเหมาะสมที่จะเป็นหลักพุทธธรรมสำหรับยุควิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะมาถึง วิชาอภิธรรมเสนอการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์โลกและชีวิตในระดับพื้นฐานที่สุดจึงเป็นหลักความรู้ที่สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานรองรับการปฏิบัติเพื่อพัฒนาชีวิตและสังคมในโลกปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ในบทนี้ผู้วิจัยได้เสนอแบบจำลองจิตเจตสิกและแผนผังนามรูปของบุคคลซึ่งได้ประดิษฐ์ขึ้นใช้ประโยชน์ในการศึกษา วิเคราะห์เรื่องจิตในอภิธรรมให้ได้ผลดี บทที่ ๔ เสนอการวิเคราะห์ระบบศึกษาและปฏิบัติธรรมแบบวิทยาศาสตร์ของพุทธทาสภิกษุที่เหมาะสมสำหรับผู้คนยุคเทคโนโลยี ระบบนี้อาศัยหลักธรรมปฏิจจสมุปบาท อานาปานสติอตัมมยตา (ป-อ-อ) ในตอนสุดท้ายของบทนี้แสดงมติที่น่าสนใจของท่านพุทธทาสในเรื่องอภิธรรมด้วย

ผู้วิจัย

Napat Sirisambhand and Alec Gordon

ชื่อเรื่อง

Thai Women's Lives during the Late Ayudhya and Early Rattanakosin Periods : The Study of Historical Evidence from Temple Murals

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	สตรีไทย, จิตรกรรมฝาผนัง, สมัยอยุธยา, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหญิงและชาย และหน้าที่ของผู้หญิงไทยในอดีต โดยใช้ภาพจิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาตอนปลายถึงต้นรัตนโกสินทร์เป็นหลักฐานและข้อมูล

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าผู้หญิงไทยในสมัยอยุธยา (ต้นศตวรรษที่ ๑๗) ทำงานหลายประเภทถึงแม้จะน้อยประเภทกว่าชายอยู่บ้างก็ตาม นอกจากนั้นภาพจิตรกรรมฝาผนังยังแสดงให้เห็นว่ามีงานที่ชายหญิงทำร่วมกัน เช่น การนวดตัว ชี้ให้เห็นว่าไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหญิงกับชายเด็ดขาด แต่บางภาพทำให้ตีความได้ว่าในสังคมชั้นสูงมีการแบ่งหน้าที่ของหญิงกับชายเข้มงวดกว่าในหมู่คนสามัญ

ผู้วิจัยยอมรับว่าจำนวนภาพเขียนทั้งหมดที่ใช้เป็นข้อมูล ไม่ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสถานภาพของผู้หญิงไทย และได้ตั้งข้อสังเกตเป็นคำถามไว้ว่า ทำไมการปลูกข้าวซึ่งเป็นกิจกรรมสำคัญของคนไทยจึงปรากฏในภาพเขียนน้อยมาก เรียกว่าแทบไม่มีเลยก็ว่าได้ และทำไมภาพแม่ธรณี จึงปรากฏเด่นชัดในภาพเขียนทั้งๆ ที่ศาสนาของไทยถือว่าผู้ชายสำคัญกว่าผู้หญิง (รายงานวิจัยนี้เป็นภาษาอังกฤษ)

ชีวิตและงานบุคคลสำคัญของไทย

ผู้วิจัย

เรืองวิทย์ ลิ่มปนาท

ชื่อเรื่อง

ความเป็นครูสถิตในหทัยราช

เงินทุน **ปีงบประมาณ**

เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ	๒๕๓๙

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๓๙	๒๕๓๙	ครู, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, แนวพระราชดำริ-ด้านการศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพื้นฐานความเป็นครูมาจากการอบรมเลี้ยงดูของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ทรงอบรมเรื่องของเหตุผล คุณธรรมและจริยธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและโปรดให้ทรงงานต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง ทำให้เมื่อเจริญพระชันษาทรงเป็นนักปฏิบัติที่สามารถเป็นเลิศ แสดงให้เห็นคุณลักษณะส่วนพระองค์ที่ปรากฏในแนวพระราชดำริ และพระราชกรณียกิจที่แสดงให้เห็นความเป็นครูในเวลาต่อมา

ความเป็นครูในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ปรากฏในแนวพระราชดำริด้านการศึกษาและความเป็นครูที่ทรงเน้นถึงการมีความรู้คู่คุณธรรม การศึกษาเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้นั้นไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้ โดยครูจะต้องเป็นแบบอย่างในการศึกษา เรียนรู้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีความเป็นครูตามแนวพระราชดำริดังกล่าวอย่างเป็นเลิศ เห็นได้จากพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ ทรงทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง (การสอนด้วยวิธีสาธิต) ด้วยโครงการส่วนพระองค์และโครงการตามแนวพระราชดำริจำนวนมากในพื้นที่ชนบท ทรงเรียนรู้และพัฒนาความรู้อย่างลึกซึ้งทั้งจากผู้รู้ และทดลองทำด้วยพระองค์เอง ด้วยพระราชหฤทัยที่งดงาม ทรงมีเป้าหมายว่า ประโยชน์สูงสุดจะเกิดกับราษฎรที่จะได้นำความรู้นั้นไปใช้พัฒนาตนเองต่อไป พระราชกรณียกิจที่ทรงงานอย่างต่อเนื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความเป็นครูที่สถิตในหทัยราชอย่างแท้จริง

ผู้วิจัย

รอง ศยามานนท์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ชีวประวัติและผลงานของผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๔๕๙ - ๒๕๒๖)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	-	ผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย -- ประวัติและผลงาน, คณบดี, อธิการบดี, สถาบันอุดมศึกษา -- การบริหาร

สาระสังเขป (Abstract)

งานเรียบเรียงนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมชีวประวัติและผลงานของผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งได้นำประโยชน์ในด้านต่าง ๆให้แก่มหาวิทยาลัยตั้งแต่แรกสถาปนาใน พ.ศ.๒๔๕๙ จนถึง พ.ศ. ๒๕๒๖ ผลการศึกษาปรากฏหลักฐานว่ามีผู้บริหารในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้ อธิบดีกรมมหาวิทยาลัย และผู้บังคับบัญชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายกสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดี รองอธิการบดี เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คณบดีคณะครุศาสตร์ คณบดีคณะทันตแพทยศาสตร์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณบดีคณะแพทยศาสตร์ คณะบดีคณะเภสัชศาสตร์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ คณบดีคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณบดีคณะสัตวแพทยศาสตร์ คณบดีคณะอักษรศาสตร์ และผู้อำนวยการสถาบันต่าง ๆ

ผู้วิจัย

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์

ชื่อเรื่อง

นโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี	๒๕๔๓

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๔	-	ไทย--เศรษฐกิจและการเมือง, เศรษฐกิจไทย, นโยบายเศรษฐกิจ, พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษานโยบายทางด้านเศรษฐกิจในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดจนปัญหา อุปสรรคของการดำเนินนโยบายและผลของการดำเนินนโยบายที่มีต่อประชาชนและรัฐโดยรวม ผลการศึกษาพบว่านโยบายทางด้านเศรษฐกิจของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ สามารถเพิ่มพูนรายได้ให้แก่รัฐอย่างมากจนทำให้ภาวะเศรษฐกิจของรัฐดีกว่าในรัชกาลก่อน ๆ และดีกว่ารัฐใกล้เคียง โดยที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจยังคงเป็นแบบเดิมคือ เลี้ยงตัวเอง ขณะเดียวกันรัฐก็มุ่งการค้าขายกับต่างประเทศโดยการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก ตลอดจนการจัดเก็บภาษีอากรโดยระบบเจ้าภาษีที่ทำให้เกิดกลุ่มพ่อค้าคนจีน ซึ่งมีบทบาทในการค้า การผลิตและเป็นแรงงานที่สำคัญ

นอกจากนั้นยังทรงใช้กลยุทธ์ทางการเมืองเข้าช่วยเสริมอีกทางหนึ่งด้วย เช่น การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ ขุนนางที่มีอิทธิพลหรือมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจ การปกครอง ตลอดจนการแสวงหาทรัพยากรจากรัฐใกล้เคียง อย่างไรก็ตามความเจริญทางด้านเศรษฐกิจกลับอยู่ในวงจำกัดเฉพาะในเมืองหลวง ไม่ได้กระจายไปทั่วทุกท้องถิ่นทุกหมู่อาชีพ แม้ว่ารัฐจะดูเหมือนเป็นผู้ได้ประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวก็ตาม แต่ความขัดแย้งระหว่างคนสองกลุ่มในสังคมคือ ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองไม่ได้เกิดขึ้น เนื่องจากประชาชนถูกผูกมัดไว้ด้วยระบบศักดินา และระบบไพร่ มีความคิดความเชื่อในเรื่องของกรรมและการสร้างสมบุญตามแนวคิดของศาสนาพุทธ-พราหมณ์ อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติยังมีความอุดมสมบูรณ์มากพอที่ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ผู้วิจัย

พูนพิศ อมาตยกุล และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

นามานุกรมศิลปินเพลงไทยในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๖	๒๕๓๒	ศิลปินเพลงไทย, เพลงไทย, นามานุกรมเพลงไทย, ศิลปินเพลงไทย--ประวัติและผลงาน, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมประวัติ รูปภาพของศิลปินเพลงไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ โดยจัดหมวดหมู่นักดนตรีและศิลปินเพลงไทย เรียงรายชื่อแบบนามานุกรม รวมทั้งจัดหมวดหมู่ผลงานด้วย

ผลการวิจัยสรุปว่า ประวัติและผลงานของศิลปินเพลงไทยในรอบปี ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นต้นมา มีจำนวน ๙๙๐ คน แต่ได้พิจารณาคัดเลือกภายในขอบเขตได้จำนวน ๒๓๐ คน ศิลปินเพลงไทยที่ไม่ได้รวบรวมประวัติและผลงานไว้ ได้จัดเรียงเฉพาะรายชื่อไว้ต่างหาก และได้รวบรวมประวัติสั้น ๆของศิลปินเพลงไทยที่ค้นหาประวัติโดยละเอียดไม่ได้ ไว้ในภาคผนวกเป็นการเฉพาะ เนื่องด้วยการหาข้อมูลส่วนใหญ่ในงานวิจัยนี้ได้มาจากคำบอกเล่าและคำชี้แนะแหล่งข้อมูลจากท่านผู้รู้ที่คณะผู้วิจัยรู้จักหรือมีผู้แนะนำให้ไปหาเท่านั้น จึงคาดว่าน่าจะมีศิลปินเพลงไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ อีกมากที่ไม่ได้บันทึกรายนามไว้ อีกทั้งไม่มีผู้รู้จักชื่อที่แท้จริงบ้าง ไม่มีผู้แสดงตนว่าเป็นศิลปินเพลงไทยบ้าง ทั้ง ๆ ที่มีความสามารถมาก และมีการปิดบังเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างบ้าง

ผู้วิจัย

ผกา สัตยธรรม, ลินจง อินทรัมพรรย์ และ ศิริมาส ไทยวัฒนา

ชื่อเรื่อง

แนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	ไทย -- การศึกษาระดับอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัย, นักการศึกษาไทย, การศึกษาไทย, แนวคิดทางการศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จำนวน ๖ คน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักการศึกษาทั้ง ๖ คนต่างก็มีแนวคิดทางการศึกษาที่แตกต่างกันบ้างและคล้ายกันบางประการดังนี้ ๑) ศาสตราจารย์ ดร.ก่อ สวัสดิพาณิชย์ มีแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต ให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ กระจายการศึกษาสู่ท้องถิ่น ทุกวิชาคืออาชีว-ศึกษา การจัดห้องสมุดที่ส่งเสริมการอ่านอย่างมีชีวิตชีวา ๒) ศาสตราจารย์ ดร. เกษม สุวรรณกุล มีแนวคิดการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่าให้บัณฑิตรู้จักคิด วิเคราะห์ หาข้อมูล ไม่เชื่อสิ่งใดง่าย ๆ โดยให้อาจารย์สอนหนังสือแก่นิสิตเพียง ๑๐ % และให้นิสิตศึกษาเรียนเองอีก ๙๐ % ครูต้องสอนจริยธรรมแก่ศิษย์ ส่วนการศึกษาระดับอนุบาลและประถมศึกษาเป็นการศึกษาระดับที่สำคัญที่สุด ๓) ศาสตราจารย์ ดร. ประชุมสุข อาชวอำรุง มีแนวคิดการศึกษาว่า การศึกษามีความสำคัญที่ทำให้เป็นอะไรก็ได้ สอนให้คนเป็นอย่างไรก็ได้ แก้ปัญหาความขัดแย้งหรือเสริมสร้างสันติภาพ ๔) ศาสตราจารย์ ท่านผู้หญิงพูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา มีแนวคิดการศึกษาว่าความรู้คู่คุณธรรม และการศึกษาต้องเป็นระบบสากล ๕) ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน มีแนวคิดการศึกษาว่าการศึกษาและครูทุกระดับทั้งอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีความสำคัญเท่าเทียมกัน การมีมหาวิทยาลัยเปิดและมหาวิทยาลัยอิสระ ตลอดจนการศึกษาเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศทุกด้าน ๖) ศาสตราจารย์ ดร.อุบล เรียงสุวรรณ มีแนวคิดการศึกษาว่า การศึกษาคือคุณภาพชีวิต การอยู่รวมกัน การอยู่รอดในสังคม

ผู้วิจัย

ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์

ชื่อเรื่อง

แนวคิดทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๕๒๙

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๓๑	-	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระบรมราโชวาท, พระราชดำรัส, ปรัชญา, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้ศึกษาแนวคิดและปรัชญาด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี ข้อมูลที่ใช้คือ พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พสกนิกรไทยในโอกาสต่าง ๆ นับตั้งแต่พระองค์ได้ทรงดำรงสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๓๑

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า แนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะสำหรับการทำงานที่ได้ผลซึ่งประกอบด้วยความรู้ความสามารถ การรู้จักประยุกต์ใช้ และความคิดอย่างรอบคอบ การมีปัญญา การมีสติและความสงบสำรวม ความจริงใจและการมีสัจจะ การมีวินัย การรู้จักประสานกับผู้อื่น การสร้างสรรค์ และการพัฒนาคุณสมบัติเชิงพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ ความอดกลั้นและความเข้มแข็ง ความตั้งใจจริงและจริงใจ ความถูกต้อง ยุติธรรม ความเมตตาและเสียสละ ความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน ความสุจริตและความกตัญญู

นอกจากนั้นงานวิจัยยังกล่าวถึงพระราชดำริเกี่ยวกับความสำคัญของครู อาจารย์ นักเรียน นักศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนาตนเองโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนคุณธรรมระดับบุคคลเพื่อความสำเร็จของส่วนรวม ปัจเจกบุคคลที่มีคุณภาพต้องมีคุณสมบัติสำคัญ ๓ ประการคือ ๑) ต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง ๒) ต้องมีแนวทางการทำงานที่ยังให้สัมฤทธิผลแก่งานที่ทำและ ๓) ต้องมีคุณธรรมประจำตัว

นอกจากการวิเคราะห์แนวคิดแล้ว งานวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจที่สอดคล้องเป็นอย่างดีกับแนวความคิดในพระราชดำริของพระองค์

ผู้วิจัย

กนก วงษ์ตระหง่าน

ชื่อเรื่อง

แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๒๕๒๙

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๑	๒๕๓๑	พระราชดำริ, ไทย--การเมืองการปกครอง, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายหลัก ๓ ประการ คือ ๑) วิเคราะห์หลักการ วิธีการ และคุณสมบัติเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในพระราชดำริ ๒) วิเคราะห์คุณลักษณะของแนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองโดยพยายามจะเข้าใจพื้นฐานของคนไทยและสังคมไทยที่ทรงใช้ประกอบแนวพระราชดำริ ๓) เสนอแนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครอง เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาด้านการเมืองการปกครองไทยต่อไป

ผลการวิจัยแสดงว่าพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเน้นเป้าหมายของชาติเป็นประเด็นสำคัญที่สุด กล่าวคือ กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ของทุกคนหรือทุกฝ่ายจะต้องสนองตอบต่อเป้าหมายของชาติเสมอ ได้แก่ความมั่นคงและความเจริญของชาติ ทรงเน้นว่าทหารมีหน้าที่ในการสร้างและรักษาความมั่นคงของชาติด้วยการป้องกันประเทศอันจะนำไปสู่ความมีเสรีภาพ เอกราช อธิปไตยและความเป็นปึกแผ่นของชาติ การปกครองและการบริหารงานแผ่นดินจะต้องมุ่งสนองต่อเป้าหมายของชาติ ประชาชนต้องมีความสามัคคี ความยุติธรรมและความสงบสุขไม่ได้มีความหมายแคบเพียงในกรอบของบทกฎหมายเท่านั้น แต่มีความหมายในทางสังคมด้วย กฎหมายต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และความต้องการของประชาชน

ด้านเศรษฐกิจ พระราชดำริของพระองค์เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน การสร้างพื้นฐานของความพอดีพอกินพอใช้แล้วจึงค่อยสร้างความเจริญขึ้นไปตามลำดับเกี่ยวกับประชาชน พระราชดำริเน้นว่าการเป็นพลเมืองดี หรือการพัฒนาคนจะต้องมีองค์ประกอบของหลักการ ๔ ด้าน คือการศึกษา ศาสนา ความสามัคคี และความเข็มแข็ง จึงจะถือว่าสมบูรณ์ ท้ายที่สุดการไปสู่เป้าหมายของชาติต้องอาศัยปัจจัย ๒ ประการ คือหลักวิชาความรู้และคน การนำหลักวิชามาใช้จะต้องใช้ด้วยปัญญาความเฉลียวฉลาด ไม่ยึดตามตำรา คนไทยต้องมีสำนึกของความเป็นไทย ต้องมีความสามัคคีและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันจึงจะบรรลุเป้าหมายของชาติ และทำให้ชาติอยู่รอดได้

ผู้วิจัย

วินนา เหรียญสุวรรณ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

บทบาทของบุคคลสำคัญทางด้านเภสัชกรรมไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๕๓๕

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	เภสัชศาสตร์, เภสัชกรรม, บุคลากรทางการแพทย์, เภสัชกร

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาผลงาน บทบาท หลักการแนวความคิดและภูมิปัญญาของบุคคลสำคัญในวิชาชีพเภสัชกรรมของไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๕

ผู้วิจัยนำเสนอผลงานการพัฒนาวิชาชีพเภสัชกรรมออกเป็น ๓ ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ด้านการศึกษาเภสัชศาสตร์ ด้านการบริการเภสัชกรรมและการผลิตยา และด้านการควบคุมและบังคับใช้กฎหมายทางเภสัชกรรม ผลงานที่สำคัญ ได้แก่ การก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ในสถาบันต่าง ๆ การปรับปรุงหลักสูตรเภสัชศาสตร์ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของสังคมในอนาคต การอบรมสั่งสอนและการกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ การขยายบทบาทหน้าที่ของเภสัชกรในการให้บริการแก่ผู้ป่วยและประชาชนทั่วไปเพื่อรองรับความต้องการของสังคมและบทบาทให้ทัดเทียมกับอารยประเทศทั้งในโรงพยาบาลและร้านยา การพัฒนาการผลิตยาในโรงงาน พัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านยา

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในอาชีพด้านเภสัชกรรม คือ ๑) ตัวเภสัชกร ๒) การแสดงบทบาทผู้แทนองค์กรวิชาชีพ ๓) ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ ระบบการศึกษาเภสัช-ศาสตร์ นโยบาย กฎหมาย การบริหารสุขภาพร่วมกับแพทย์สาขาต่าง ๆ ล้วนส่งผลให้มีการพัฒนาวิชาชีพทางเภสัชกรรมเสมอมา

ผู้วิจัย

สุมาลี บำรุงสุข, สุกัญญา บำรุงสุข และ ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล

ชื่อเรื่อง

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนธนาคาร ราชกรีฑาสโมสร และบริษัทต่าง ๆ ๘ แห่ง	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	๒๕๒๗	สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี -- ประวัติและผลงาน, พระราชกรณียกิจ

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาประวัติศาสตร์แนวชีวประวัติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (ตั้งแต่ทรงพระราชสมภพจนพระชนมายุ ๘๔ พรรษา) การนำเสนอรายงานวิจัยเป็นแบบสารคดีกึ่งวิชาการมีเชิงอรรถของหลักฐานที่อ้างอิง หรือคำอธิบายเพิ่มเติมไว้ในตอนท้ายของแต่ละบท

เนื้อหาของงานวิจัยนี้สรุปได้ว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงพระราชสมภพ พ.ศ. ๒๔๔๓ ในครอบครัวช่างทองที่เมืองนนทบุรี พระชนกชื่อชู และพระชนนีชื่อคำ เมื่อทรงมีพระชนมายุ ๗-๘ พรรษา ได้ถวายตัวเป็นข้าหลวงทูลหม่อมหญิงในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธรราชธิดา ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ต่อมาทรงเรียนจบหลักสูตรประกาศนียบัตรโรงเรียนแพทย์ผดุงครรภ์และหญิงพยาบาล ก่อนที่จะได้รับทุนไปศึกษาต่อวิชาการพยาบาลที่สหรัฐอเมริกา

ภาคที่ ๒ ว่าด้วยพระประวัติการศึกษาในสหรัฐอเมริกา การหมั้นและแต่งงานกับสมเด็จเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ ซึ่งสิ้นพระชนม์เมื่อสมเด็จพระศรีนครินทร์ ทรงมีพระชนมายุ ๒๙ พรรษาและการเริ่มชีวิตที่วังสระปทุม

ภาคที่ ๓ รายงานวิจัยนี้กล่าวถึงการสืบราชสมบัติของพระราชโอรส การอภิบาลยุวกษัตริย์ การเสด็จนิวัติพระนคร และเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลก

ภาคที่ ๔ กล่าวถึงการเริ่มเสด็จประพาสหัวเมืองของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี การจัดตั้ง พอ.สว. (แพทย์อาสาสมเด็จพระบรมราชชนนี) การเสด็จเยี่ยมราษฎร ความใกล้ชิดกับประชาชนที่พำนักชั่วคราวในเมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (แฟลต เลขที่ ๑๙ ถนนอา-วองโปสต์) และจบลงด้วยเรื่องพระราชดำริ และพระราชอัธยาศัยการถือสันโดษ และความใกล้ชิดกับพุทธศาสนาของพระองค์

วิธีการผลิตและเทคโนโลยีไทย

ผู้วิจัย

ธำรง เปรมปรีดิ์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์วิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยาพื้นบ้านไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๑

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	ค่านิยมไทย, อารยธรรมไทย, ศิลปกรรมไทย, สถาปัตยกรรมไทย, วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, เครื่องนุ่งห่ม, เกษตรกรรม

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยาพื้นบ้านไทย ที่มีต่อค่านิยมและอารยธรรมไทย ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยออกเป็น ๖ ด้านคือ

๑) เทคโนโลยีด้านวิศวกรรมก่อสร้างพบว่า การก่อสร้างที่อยู่อาศัยในอดีตมีรูปแบบและลักษณะเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนแล้วมีการพัฒนารูปแบบ วัสดุ วิธีการ การตกแต่ง ผลกระทบการก่อสร้างแต่ละยุคสมัยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ ๒) เทคโนโลยีด้านการสื่อสารและการคมนาคมสรุปได้ว่า แต่เดิมการคมนาคมและการสื่อสารของไทยใช้แรงงานคน สัตว์และสิ่งธรรมชาติ เมื่อติดต่อกับประเทศตะวันตกก็มีการนำเครื่องไฟฟ้า เครื่องจักรกลมาใช้ ซึ่งนำประเทศไปสู่อารยธรรมแบบตะวันตกอย่างรวดเร็ว ๓) เทคโนโลยีปัจจัยพื้นฐานเรื่องบ้านแสดงให้เห็นว่า การสร้างบ้านใต้ถุนสูง หลังคาทรงสูง ทรงจอมแห เสาสอบเข้าภายใน โครงสร้างเรือนไทย ล้วนเป็นเทคโนโลยีไทยในอดีตตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติ ๔) เทคโนโลยีปัจจัยพื้นฐานเครื่องนุ่งห่มปรากฏว่า การผลิตเครื่องนุ่งห่ม กรรมวิธีการปั่นด้าย ทอผ้า ย้อมสีของไทยตามธรรมชาติมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เครื่องนุ่งห่มยังมีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา การเมือง วัฒนธรรมด้วย ๕) เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรมและแหล่งน้ำพบว่า การชลประทานได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษไทยและเพื่อนบ้านที่ทำให้การผลิตพืชผลก้าวหน้า มีตระพังเพื่อป้องกันน้ำท่วม ขุดคลองเป็นเส้นทางอุตสาหกรรม มีเทคนิคการผลิตข้าวจนกลายเป็นสินค้าออก การทำสวนเป็นอาชีพรอง ในปัจจุบันมีการส่งเสริมการประมง การปศุสัตว์ การป่าไม้ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติลดลง ๖) เทคโนโลยีศิลปกรรมพบว่า ศิลปกรรมไทยแต่โบราณมีหลายแขนง เช่น การปั้น การเขียน การแกะสลัก การสาน มากมายจนกระทั่งมีช่างสิบหมู่เพื่อผลิตงานด้านศิลปะไทย ผลงานศิลปกรรมไทยส่วนใหญ่อาศัยการจำ ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ช่างมีความชำนาญเฉพาะทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่มีบทบาทต่อศิลปกรรมไทยมากนักเพราะเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน

ผู้วิจัย

ธเรศ ศรีสถิตย์ และ ธำรง เปรมปรีดิ์

ชื่อเรื่อง

ความคิดและภูมิปัญญาไทย ชุดความเป็นอยู่และการทำมาหากิน

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๓๒

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	ภูมิปัญญาไทย, ไทย-- ความเป็นอยู่และการทำมาหากิน

สาระสังเขป (Abstract)

ความเป็นอยู่แบบไทยที่มีภูมิปัญญาไทยแฝงไว้มีมากมาย โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อความอยู่รอดตามสภาวะแวดล้อมที่ประสบมาแต่ละยุคแต่ละสมัย แนวคิดที่แสดงภูมิปัญญาไทยปรากฏให้คนไทยปัจจุบันเห็นชัดเจนมากได้แก่ การทำมาหากินที่คนไทยรู้จักการใช้เทคโนโลยีการผันน้ำเข้าสู่ที่นาในการเพาะปลูก เพื่อไม่ให้ที่นาขาดแคลนน้ำตั้งแต่รัชกาลของพระนางเจ้าจามเทวีในสมัยหริภุญชัย ที่ยังสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยผลิตข้าวได้จำนวนมาก และส่งข้าวไปขายยังต่างประเทศด้วย จนกระทั่งต่างประเทศรู้จักประเทศสยามเรื่องข้าวไทยนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา ส่วนภูมิปัญญาไทยด้านการทำไร่ ทำสวน การปศุสัตว์ การประมง การป่าไม้นั้น ยังไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนนักเพราะประชาชนสมัยก่อนมีน้อยประกอบกับประเทศสยามมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มาก

ในสมัยอยุธยามีการสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ที่ไม่มีการตอกตะปู การปลูกบ้านใต้ถุนสูงเพื่อป้องกันสัตว์ป่า การจัดหาน้ำดื่มที่สะอาด ด้านการคมนาคม คนไทยใช้ทางน้ำเป็นเส้นทางสัญจรมากที่สุด ถนนหนทางก็เริ่มมีการสร้างตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเพื่อเชื่อมต่อเมืองสำคัญๆ เช่น ถนนพระร่วงที่เป็นถนนดิน ซึ่งแตกต่างจากถนนของชาวตะวันตกที่นำเข้ามาในสมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏหลักฐานที่แสดงภูมิปัญญาไทยด้านการทำมาหากินคือเครื่องสีข้าว ที่ทำด้วยไม้ซึ่งยังเห็นได้บ้างในชนบท

ผู้วิจัย

จิรากรณ์ คชเสนี, นันทนา คชเสนี และ เมือง โคกทุ่ง

ชื่อเรื่อง

ระบบสวนรอบบ้านแบบดั้งเดิมในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา : ความสมเหตุผลทางนิเวศวิทยา

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๙	-	สวน, ระบบสวนรอบบ้าน, นิเวศวิทยา, ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา, ป่าไม้เขตร้อน

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบสวนรอบบ้านแบบดั้งเดิมในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระบบสวนรอบบ้านเป็นเสมือนการจำลองระบบนิเวศธรรมชาติในบริเวณเดียวกันที่เป็นป่าไม้เขตร้อน ทั้งด้านการจัดโครงสร้าง องค์ประกอบหลากหลาย การหมุนเวียนสารอาหารเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ในชีวิตประจำวันแทนการออกไปเก็บมาจากธรรมชาติ ทำให้ระบบสวนรอบบ้านเป็นระบบนิเวศกึ่งธรรมชาติ อาศัยการจัดการของมนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง ทำให้ระบบสวนรอบบ้านที่สร้างขึ้นสามารถควบคุม รักษาสภาวะปกติ ความสมดุลไว้ได้ใกล้เคียงกับระบบนิเวศธรรมชาติที่เป็นต้นแบบ

ระบบสวนรอบบ้านเป็นระบบที่สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาอย่างล้ำลึกของวัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิมและวัฒนธรรมอื่นที่มีความสัมพันธ์กับระบบสวนรอบบ้าน แม้ว่านโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบการตลาดเสรีเป็นหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากการทำมาหากิน เป็นการทำมาค้าขายก็ตาม แต่ระบบสวนรอบบ้านก็ยังคงอยู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน

ปัจจุบันเริ่มมีกระแสคัดค้านวิธีการเกษตรกรรมแผนปัจจุบัน ที่สร้างปัญหาและไม่น่าจะใช่ระบบการผลิตที่มีความยั่งยืน ระบบสวนรอบบ้านที่ได้พัฒนาและคงอยู่อีกทั้งข้อมูลยืนยันทางนิเวศวิทยาจากการศึกษานี้อาจเป็นทางออกและแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับสังคมไทย

ผู้วิจัย

ไพเราะ ทิพยทัศน์

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการการถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๒๕	-	วิทยาศาสตร์, วิทยาศาสตร์ -- การศึกษาและการสอน, วิทยาศาสตร์ -- การถ่ายทอดความรู้, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการการถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๕

ผู้วิจัยเสนอผลงานวิจัยเป็น ๖ บทคือ ๑) วิวัฒนาการของความรู้วิทยาศาสตร์ของสากลโลก ๒) การถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ก่อนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทยคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๓) ประวัติการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัย รวมทั้งการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่จัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจนถึง พ.ศ.๒๕๒๕ ๔) ผลผลิตการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยทั้งบัณฑิตวิทยาศาสตร์ทุกระดับปริญญาทุกมหาวิทยาลัย และผลงานวิจัยของคณาจารย์วิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยบางแห่ง ๕) บทบาทและสถานภาพของนักวิทยาศาสตร์ไทย ๖) บทสรุปและเสนอแนะ

ผู้วิจัย

วัฒนะ จูฑะวิภาต

ชื่อเรื่อง

หัตถกรรมไทย : ความเป็นมาและการผลิตในปัจจุบัน ศึกษากรณี การทำบาตรพระ ช่างปั้นหล่อพระ การทำขลุ่ย การทำของเล่นไม้ระกำ

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๒	-	หัตถกรรมไทย, บาตรพระ, การหล่อพระ, การทำขลุ่ย, กรุงเทพมหานคร, การทำของเล่นไม้ระกำ, การประกอบอาชีพ, หัตถกรรมไทย -- การอนุรักษ์และการสืบทอด

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของชุมชนบ้านบาตร ชุมชนบ้านช่างหล่อ ชุมชนบางไส้ไก่ ชุมชนทำของเล่นไม้ระกำ และช่างบาตร ช่างหล่อพระ ช่างทำขลุ่ย ช่างทำของเล่นไม้ระกำ ตลอดจนคติความเชื่อ ประเพณีของช่าง การสร้างสรรค์งานช่าง การถ่ายทอดความรู้เชิงช่าง บทบาทของช่าง และแนวทางการสืบทอดฝีมือช่าง ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยออกเป็น ๔ เล่มคือ

๑) *การทำบาตรพระ* ชุมชนบ้านบาตร แขวงสำราญราษฎร์ เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ เป็นชุมชนทำบาตรจากบรรพบุรุษมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ปัจจุบันยังคงทำบาตรแบบดั้งเดิม ทั้งวัสดุและวิธีการทำ ช่างฝีมือดีทำได้วันละ ๑-๒ ใบ การประกอบอาชีพทำบาตรในปัจจุบันมีรายได้ไม่พอกับค่าครองชีพ ๒) *ช่างปั้นหล่อพระ* ชุมชนบ้านช่างหล่อ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ เป็นชุมชนหล่อพระพุทธรูปเป็นอาชีพตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ที่สืบทอดมาจากชาวกรุงศรีอยุธยา ช่างแบ่งงานกันทำเป็น ๕ ประเภทคือ งานช่างปั้น งานช่างเข้าดิน งานช่างเททอง งานช่างขัด และช่างรักปิดทอง ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ อุปกรณ์บางอย่าง การหล่อพระพุทธรูปในโรงงานตลอดจนการเคลื่อนย้ายชุมชนบ้านช่างหล่อออกไปบริเวณปริมณฑลของกรุงเทพฯ ๓) *การทำขลุ่ย* ชุมชนบางไส้ไก่ วัดบางไส้ไก่ แขวงหิรัญรูจี เขตธนบุรี กรุงเทพฯ มีการสืบทอดการทำขลุ่ยจากบรรพบุรุษตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ เป็นต้นมา ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุ แต่มีวิธีการทำแบบเดิม การประกอบอาชีพมีน้อย รายได้ไม่พอกับค่าครองชีพ ๔) *การทำของเล่นไม้ระกำ* มีการทำตุ๊กตารูปสัตว์ต่าง ๆที่ทำจากไม้ระกำ หรือไม้ลำพู หรือไม้นุ่น เป็นของเล่นเด็กพื้นบ้านสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ต่อมาจึงมีการขายของเล่นไม้ระกำและยังคงเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อมีของเล่นสมัยใหม่ก็ทำให้ของเล่นไม้ระกำมีบทบาทน้อยกว่าเดิม ช่างปัจจุบันจึงมีปัญหาเรื่องรายได้ไม่พอกับค่าครองชีพตลอดจนไม่มีผู้สืบทอดการทำของเล่นไม้ระกำ

กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์ และ ศรีสุพร ช่วงสกุล

ชื่อเรื่อง

การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	๒๕๓๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพมหานคร--การศึกษาและวิจัย

สาระสังเขป (Abstract)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำรวจสถานภาพการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับกรุงเทพฯ ในแง่มุมต่าง ๆ จากเอกสารประเภทวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัย บทความเชิงวิเคราะห์และเอกสารประกอบการสัมมนา การประชุมทางวิชาการ เพื่อหาแนวทางการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมกรุงเทพฯ โดยสำรวจผลงานการศึกษาเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๔๘๘) จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๓๒)

จากการสำรวจผลงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับกรุงเทพมหานครปรากฏว่ามีจำนวนถึง ๑,๓๕๖ เรื่อง แบ่งเป็นการศึกษาวิจัยในลักษณะวิทยานิพนธ์ ๑,๑๘๒ เรื่อง งานวิจัย ๑๑๗ เรื่อง และบทความ ๕๗ เรื่อง และสามารถจำแนกแนวทางการศึกษาออกเป็น ๑๑ ด้าน คือด้านการศึกษา ประชากร เศรษฐกิจ สาธารณสุข การเมืองการปกครอง ศาสนาและความเชื่อ นันทนาการ สิ่งแวดล้อม การจราจร ผังเมือง และเบ็ดเตล็ด ซึ่งในแต่ละด้านได้มีการศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆที่หลากหลายและหลายแง่มุมตามความสนใจของผู้วิจัยและสภาพปัญหาของกรุงเทพฯ ตลอดจนเงื่อนไขสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ

ผลการสำรวจพบว่ามีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครในด้านต่าง ๆจากมากมาหาน้อยตามลำดับดังนี้ การศึกษา เบ็ดเตล็ด เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ผังเมือง ประชากร การเมืองการปกครอง ศาสนาและความเชื่อ การจราจรและนันทนาการ องค์ความรู้ที่ได้ในแต่ละด้านให้แนวความคิดในการศึกษาเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครอย่างกว้างขวางในหลายแง่มุม แต่ในบางประเด็นน่าจะได้มีการศึกษาเพิ่มเติมให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผู้วิจัย

ปิยนาถ บุนนาค, ดวงพร นพคุณ และ สุวัฒนา ธาดานิติ

ชื่อเรื่อง

คลองในกรุงเทพฯ : ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อกรุงเทพฯ ในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	๒๕๒๕	คลอง -- ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง, การขุดคลอง, กรุงเทพมหานคร, สมัยรัตนโกสินทร์, สนธิสัญญาเบาริง

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงของคลองขุดในกรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ผู้วิจัยเสนอการวิจัยเป็น ๕ บท คือ ๑) คลองขุดในกรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียงก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ ๒) คลองขุดสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนทำสนธิสัญญาเบาริง ๓) คลองขุดภายหลังสนธิสัญญาเบาริงจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๕ ๔) คลองขุดสมัยรัชกาลที่ ๖ ถึง พ.ศ.๒๕๐๐ ๕) คลองขุดสมัยปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๐๐ ถึง พ.ศ.๒๕๒๕ ๖) บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสรุปว่า ก่อนสมัยรัตนโกสินทร์ กรุงเทพฯ และบริเวณใกล้เคียงมีคลองขุดบ้างเพื่อยุทธศาสตร์ การคมนาคม การขนส่ง การค้าขาย ซึ่งสืบมาถึงสมัยก่อนทำสนธิสัญญาเบาริง ภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาริง การขุดคลองยังคงมีจุดมุ่งหมายเพื่อการคมนาคม การขนส่ง การค้าขาย และเพิ่มจุดมุ่งหมายการเปิดพื้นที่เพาะปลูกข้าว เพราะข้าวเป็นสินค้าส่งออกตามสนธิสัญญา ในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีการออกกฎหมายเพื่อรักษาคลองให้ใช้คลองอย่างมีประสิทธิภาพ ครั้นสมัยรัชกาลที่ ๖ จนถึงปัจจุบัน คลองขุดกลับถูกละเลยทั้งรัฐบาลและประชาชน ทำให้คลองเกิดความตื้นเขิน สกปรก ถูกถมทำถนน ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษต่อชาวกรุงเทพฯ ในปัจจุบัน

หากมีการรักษาคลองให้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างที่บรรพบุรุษได้ทำไว้จนกระทั่งกรุงเทพฯได้ชื่อว่า "เวนิสตะวันออก" ก็จะมีส่วนทำให้คนกรุงเทพฯ มีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจดี

ผู้วิจัย

วรวิทย์ ทัตตากร และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ความก้าวหน้าของการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	การสาธารณสุขไทย, กรุงเทพมหานคร, การสาธารณสุข -- ประวัติความเป็นมา

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยเอกสารนี้ได้ศึกษาความก้าวหน้าของการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร เริ่มตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชผู้ทรงสถาปนาราชวงศ์จักรีถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลปัจจุบัน โดยได้ศึกษาลักษณะของการสาธารณสุขและการแพทย์ที่มีอยู่เดิม ในระยะแรกของยุครัตนโกสินทร์ยังไม่มีวิธีทางวิทยาศาสตร์ใช้ป้องกันโรคระบาดต่าง ๆ ทำให้ประชาชนตายด้วยโรคระบาดครั้งละมากมาย เมื่อมีการเจ็บป่วย การรักษาพยาบาลส่วนใหญ่ใช้ยาสมุนไพรจากพืช อวัยวะของสัตว์ และการนวด ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๓) เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างประเทศ ได้มีการทำสนธิสัญญามิตรภาพและการพาณิชย์ ในขณะเดียวกันก็ได้มีคณะมิชชันนารีเดินทางเข้ามาเผยแพร่คริสต์ศาสนา มิชชันนารีบางคนเป็นแพทย์ ดังนั้นเขาจึงให้บริการด้านการรักษาพยาบาลประชาชนด้วย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ได้มีการนำการแพทย์แผนปัจจุบันเข้ามาแทนที่การแพทย์แผนโบราณ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อให้สร้างโรงพยาบาลแห่งแรกในกรุงเทพฯ เพื่อเป็นสถานที่ให้บริการด้านการรักษาพยาบาลแก่ประชาชนทั่วไป ในขณะที่กำลังสร้างโรงพยาบาลอยู่นั้น สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์ฯประชวรด้วยโรคบิดอย่างแรงและถึงแก่ทิวงคต เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเศร้าสลดมาก และได้กระตุ้นให้มีการเปลี่ยนแปลงการแพทย์มาเป็นแผนปัจจุบันเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังได้ทรงริเริ่มให้จัดตั้งสุขาภิบาลขึ้นที่กรุงเทพฯเป็นแห่งแรก ซึ่งนับได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญด้านสาธารณสุขของกรุงเทพฯในปัจจุบัน ด้วยวิธีการป้องกันโรคสมัยใหม่ โรคระบาดอันตรายได้ถูกกำจัดกวาดล้างไปแล้ว เช่น กาฬโรค ไข้ทรพิษ เป็นต้น

ผู้วิจัย

สมบูรณ์ สุขสำราญ

ชื่อเรื่อง

ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๒๙	-	พุทธศาสนา, นิกายมหายาน, นิกายหินยาน, จีน -- ประเพณีและพิธีกรรม, ลัทธิขงจื้อ, ลัทธิเต๋า, การไหว้เจ้า, ย่านสำเพ็ง, ย่านทรงวาด

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีน ๓ ด้านคือ ๑) ความเชื่อด้านศาสนา ได้แก่ ศาสนาพุทธนิกายมหายานและหินยาน ลัทธิขงจื้อ ลัทธิเต๋า และการไหว้เจ้า หรือการนับถือผีสางเทวดา ๒) ความเชื่อด้านพิธีกรรมในรอบปี ซึ่งแสดงออกในประเพณีตรุษจีน หยวนเชียว เช็งเม็ง ขนมจ้าง สารทจีน การไหว้พระจันทร์ การกินเจ และการไหว้ศาลเจ้าประจำปี ๓) ความเชื่อด้านพิธีกรรมในรอบชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับประเพณีการรับขวัญเด็ก การผ่านช่วงอายุ การแต่งงาน/แซยิด และกงเต็ก

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์คนไทยเชื้อสายจีน ๑๕ คนในย่านสำเพ็ง และย่านทรงวาด และจากการสังเกตกิจกรรมของคนไทยเชื้อสายจีนที่เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความเชื่อทางศาสนาของคนไทยเชื้อสายจีนในอดีตมีความพยายามผสมผสานระหว่างขงจื้อ เต๋า พุทธศาสนานิกายมหายานและการไหว้เจ้า ในปัจจุบันคนรุ่นใหม่ที่เกิดในประเทศไทยและมีการศึกษาไทยมีแนวโน้มที่จะมีความเชื่อในพุทธศาสนาแบบเถรวาทมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการมีหิ้งบูชาพระแทนศาลเจ้า หรือมิฉะนั้นก็มีทั้งสองอย่างควบคู่กันไป และการไปวัดเพื่อทำบุญตักบาตรแทนการไปศาลเจ้า เป็นต้น

ในด้านความเชื่อทางพิธีกรรมในรอบปีพบว่า ในปัจจุบันคนไทยเชื้อสายจีนนิยมปฏิบัติตามเทศกาลตรุษจีน เช็งเม็ง ขนมจ้าง สารทจีน ไหว้พระจันทร์ และไหว้ศาลเจ้าประจำปี แต่ไม่นิยมเทศกาลหยวนเชียว และกินเจ

ส่วนความเชื่อเรื่องพิธีกรรมในรอบชีวิตนั้นพบว่าคนไทยเชื้อสายจีนปฏิบัติพิธีกรรมไม่ครบถ้วนทุกขั้นตอน คือเลือกขั้นตอนที่ไม่เดือดร้อนค่าใช้จ่าย

ผู้วิจัยสรุปว่าความเชื่อของคนไทยเชื้อสายจีนมีทั้งความต่อเนื่องคือคงความเป็นจีนไว้ และความเปลี่ยนแปลง คือผสมผสานกับวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัย

สุกัญญา สุจฉายา

ชื่อเรื่อง

ความเชื่อและพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวสวนคลองบางระมาด

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๔๓

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๔	-	ไทย--ความเชื่อและพิธีกรรม, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, ชาวสวน, คลองบางระมาด, กรุงเทพมหานคร

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิถีชีวิตชาวสวนคลองบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในด้านความเชื่อและพิธีกรรมของชาวสวน เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมของชาวสวนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ชาวสวนคลองบางระมาดยึดมั่นในพระพุทธศาสนาซึ่งนับถือมาแต่บรรพบุรุษ ในรอบ ๑ ปี ชาวสวนจะมีประเพณีพิธีกรรมใน ๓ ระดับ คือประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนา ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต และพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับอาชีพการทำสวน ประเพณีพิธีกรรมดังกล่าวชาวสวนส่วนใหญ่ยังคงเชื่อถือและปฏิบัติอยู่ แม้ว่าบางอย่างจะเปลี่ยนแปลงไป เช่น ประเพณีสลากภัตทุเรียน พิธีกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเกิด เป็นต้น

นอกจากนี้ชาวสวนยังมีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับอำนาจเหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเรื่องพระภูมิเจ้าที่ ความเชื่อเรื่องเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ ฯลฯ ซึ่งเป็นความเชื่อในหมู่คนบางกลุ่มเท่านั้น

ส่วนในด้านการประกอบอาชีพทำสวนพบว่า ชาวสวนบางระมาดต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านการผลิต การจำหน่าย และการสืบทอด โดยเฉพาะหลังน้ำท่วมใหญ่ปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ทำให้สวนผลไม้ยืนต้นดั้งเดิมล่มไปเป็นจำนวนมาก จนชาวสวนต้องเปลี่ยนวิธีการผลิตกลายมาเป็นสวนพืชสวนครัวไปในที่สุด

ผู้วิจัย

เกียรติ จิวะกุล และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	๒๕๒๕	ตลาด -- พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, ตลาดในกรุงเทพมหานคร, ตลาด -- การขยายตัว, กรุงรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเป็นมาของตลาดที่สัมพันธ์กับวิวัฒนาการการเติบโตของกรุงรัตนโกสินทร์ จนถึงการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๕๒๕

ผลการวิจัยพบว่า ตลาดเป็นแหล่งบริการสินค้าที่เป็นอาหารการกินประจำวันและเครื่องใช้ต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ มีวิวัฒนาการตามการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐาน เริ่มแรกเป็นตลาดน้ำตามริมคลอง ต่อมาเปลี่ยนแปลงเป็นตลาดที่ถาวรบริเวณริมคลองสำคัญ ครั้นถนนมีบทบาทแทนแม่น้ำ ลำคลอง ตลาดก็หนาแน่นตามริมถนน

รูปแบบการค้าขายก็เปลี่ยนแปลงจากเรือเร่ในลำคลองเป็นหาบเร่และแผงลอยริมถนนและแผงลอยในตลาด ห้างร้านเมื่อสมัยรัชกาลที่ ๔-สมัยรัชกาลที่ ๕ ก็เปลี่ยนเป็นศูนย์สรรพสินค้าขนาดใหญ่ ตลาดสดที่เปิดโล่งก็เป็นแผงสินค้าใต้หลังคาเดียวกันล้อมรอบตึกแถว หาบเร่แผงลอยเป็นส่วนประกอบสำคัญของตลาด ตลาดในปัจจุบันเกิดปัญหาสภาพแวดล้อมทั้งแออัด ไร้ระเบียบ ไม่ถูกสุขลักษณะอนามัย ควรมีการปรับปรุงตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในอนาคตตลาดบางแห่งอาจเปลี่ยนแปลงเป็นซุปเปอร์มาร์เก็ตและศูนย์การค้าเพราะตลาดในปัจจุบันไม่สะดวก

การเปลี่ยนแปลงสภาพและรูปแบบตลาดสดมาเป็นแหล่งการค้าแบบตะวันตก จึงจัดว่าเป็นการสูญเสียเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชีวิตไทย ๆ

ผู้วิจัย

อดิศักดิ์ น้อยสุวรรณ

ชื่อเรื่อง

ท่าเตียน-ปากคลองตลาด : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๘	-	ท่าเตียน, ปากคลองตลาด, ท่าเตียน -- ประวัติความเป็นมา, ปากคลองตลาด -- ประวัติความเป็นมา, ไทย--ความเป็นอยู่และประเพณี, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ท่าเตียน-ปากคลองตลาดด้านการใช้ที่ดิน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๕๓๗

ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาของท่าเตียน-ปากคลองตลาดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ระยะแรกนั้น ท่าเตียนเป็นพื้นที่ที่พักอาศัยของพระบรมวงศานุวงศ์ เสนาบดี บริเวณริมแม่น้ำเป็นตลาดน้ำ ระยะต่อมามีการย้ายตลาดท้ายสนมมารวมกับตลาดน้ำ ทำให้ท่าเตียนมีความสำคัญขึ้น ส่วนปากคลองตลาดเป็นพื้นที่ชายน้ำว่างเปล่าสลับกับบ้าน ต่อมาท่าเตียนเป็นสถานที่ขนส่งสำคัญและตลาดค้าส่งไปหัวเมืองตามแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย แม่น้ำป่าสัก ทำให้ท่าเตียนมีความเจริญสูงสุดระหว่างหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ.๒๔๙๖ แล้วมีบทบาทน้อยลง เนื่องจาก พ.ศ.๒๔๙๖ มีการสร้างตลาดขององค์การตลาดที่ปากคลองตลาดและย้ายหาบเร่จากท่าเตียนไปขายบริเวณปากคลองตลาด ทำให้ปากคลองตลาดมีบทบาทมากขึ้น ปัจจุบันท่าเตียนยังคงเป็นศูนย์กลางการค้าส่งของชำ ผลิตภัณฑ์น้ำตาล น้ำมัน ผลิตภัณฑ์จากสัตว์น้ำ ส่วนปากคลองตลาดเป็นศูนย์กลางการค้าส่งผลผลิตการเกษตร ทำให้พื้นที่คับแคบมีปัญหาการจราจร ความสกปรก อาคารชำรุด เป็นต้น

แนวโน้มที่เป็นไปได้ในการพัฒนาและอนุรักษ์ท่าเตียนและปากคลองตลาดคือการจัดระเบียบการใช้ที่ดินให้เหมาะสม โดยการย้ายตลาดค้าส่งนี้ออกจากพื้นที่ สร้างท่าเรือเพื่อการคมนาคม และจัดพื้นที่บางส่วนเป็นที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ผู้วิจัย

ผุสดี ทิพทัส และ มานพ พงศทัต

ชื่อเรื่อง

บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕)

เงินทุน **ปีงบประมาณ**

เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	๒๕๒๕	บ้าน, กรุงเทพมหานคร, กรุงรัตนโกสินทร์, สถาปัตยกรรมไทย, ไทย -- ความเป็นอยู่และประเพณี, สถาปัตยกรรมจีน, สถาปัตยกรรมตะวันตก, บ้านจัดสรร, อาคารเคหะสงเคราะห์

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อการศึกษาลักษณะทางกายภาพของอาคารประเภทบ้านพักอาศัยในกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่ พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕ รวมทั้งวิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรม องค์ประกอบของอาคาร การจัดผังบริเวณเนื้อที่ใช้สอย โครงสร้าง วัสดุก่อสร้าง ช่างผู้สร้างสรรค์ และอิทธิพลที่มีผลต่อการสร้างสรรค์แต่ละยุคสมัย

ผลงานวิจัยกล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ การตั้งหลักแหล่งที่พักอาศัย ลักษณะอาคารที่พักแต่ละสมัยซึ่งในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๑-สมัยรัชกาลที่ ๒ มีรูปแบบตามสมัยกรุงศรีอยุธยา ช่วงสมัยรัชกาลที่ ๓ อาคารได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมจีน ในสมัยรัชกาลที่ ๔ อาคารได้รับอิทธิพลจากรูปแบบเดิมของไทย จีน และตะวันตก สมัยรัชกาลที่ ๕-สมัยรัชกาลที่ ๖ มีการพัฒนาประเทศตามอารยธรรมตะวันตกทำให้มีช่างชาวตะวันตกเข้ามาออกแบบอาคารและการก่อสร้างบ้านผู้มีฐานะดีก็ได้รับอิทธิพลการออกแบบการก่อสร้างตามสมัยด้วย หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.๒๔๗๕ ช่างไทยที่ได้รับการศึกษาจากตะวันตกได้รับแนวความคิดสถาปัตยกรรมตะวันตกกลับมาประยุกต์ใช้กับอาคารในประเทศไทยตามสภาพแวดล้อมของไทย ครั้น พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้นมา อาคารที่พักอาศัยมีความแตกต่างกันตามฐานะเศรษฐกิจของผู้อาศัยและเจ้าของบ้าน มีการแปรสภาพบ้านเดี่ยวเป็นหมู่บ้านจัดสรรชานเมือง อาคารเคหะสงเคราะห์ของรัฐบาล อาคารแถวในเมือง และอาคารชุดในปัจจุบัน

ผู้วิจัย

แน่งน้อย ศักดิ์ศรี หม่อมราชวงศ์หญิง, ณพิศร กฤตติกากุล และ ดรุณี แก้วม่วง

ชื่อเรื่อง

พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ (พ.ศ. ๒๓๒๕–๒๕๒๕)

เงินทุน	ปีงบประมาณ
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	ปีที่พิมพ์	คำสำคัญ (Keyword)
๒๕๒๕	๒๕๒๕	พระราชวัง, วัง, สถาปัตยกรรมไทย, สมัยกรุงรัตนโกสินทร์, กรุงเทพมหานคร

สาระสังเขป (Abstract)

เอกสารการวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องพระราชวังและวังในกรุงเทพฯ ที่สร้างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยมีขอบเขตจำกัดเฉพาะพระราชวังและวังของพระราชโอรสของพระมหากษัตริย์ และพระราชโอรสของพระมหาอุปราชแห่งพระราชวงศ์จักรี ยกเว้นวังในสมัยรัชกาลที่ ๑ ที่ได้สร้างขึ้นนอกจากเพื่อพระราชทานพระราชโอรสดังกล่าวแล้ว ยังโปรดฯ ให้สร้างพระราชทานพระญาติและบุคคลสามัญที่ยกขึ้นเป็นเจ้า เนื่องจากประกอบคุณความดีแก่บ้านเมืองในการกอบกู้แผ่นดิน

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายจะศึกษาความเป็นมา และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพระราชวังและวังเจ้านายในสมัยต่างๆ ศึกษาสิ่งก่อสร้างและรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในพระราชวังและวัง ทั้งนี้เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะให้ความรู้ ความสำคัญแก่บุคคลทั่วไปและบุคคลที่ใช้สถานที่ที่เคยเป็นวังมาก่อน ในการที่จะช่วยกันอนุรักษ์พระราชวังและวังที่เหลืออยู่

ลักษณะการวิจัย เป็นการวิจัยเอกสารทางประวัติศาสตร์จากแหล่งข้อมูลต่างๆ และศึกษาจากอาคารและสิ่งก่อสร้างที่ยังคงเหลืออยู่ในพระราชวังและวังที่บางแห่งได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปเป็นสถานที่ราชการและที่ทำงานของเอกชนไปแล้ว อีกทั้งศึกษาจากภาพถ่ายและแผนที่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลในราชตระกูลและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์เรียบเรียงต่อไป

ผู้วิจัย

เนตรนภิศ นาควัชระ, ปิยนาถ บุนนาค และ จุลทัศน์ พยาฆรานนท์

ชื่อเรื่อง

วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	๒๕๒๕	วัด -- ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง, วัด -- คติความเชื่อ, สังคมไทย, สถาปัตยกรรมไทย, กรุงเทพมหานคร

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวัดในกรุงเทพด้านต่างๆ ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ผู้วิจัยได้เสนอผลงานวิจัยเป็น ๖ บทคือ ๑) คตินิยม ประเพณีเกี่ยวกับวัด ๒) วัดสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ – สมัยรัชกาลที่ ๙ ๓) แบบอย่างและวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมวัด ๔) ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงบทบาทวัดในสังคมไทย ๕) ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินวัด ๖) ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของวัด ๗) บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของวัดในกรุงเทพฯว่า ตั้งแต่สมัยโบราณวัดเป็นสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญยิ่งในสังคมไทย รวมทั้งสถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ บ่อเกิดแห่งศิลปกรรม พระมหากษัตริย์และประชาชนนิยมการสร้างวัดเพราะเป็นมหากุศล ทำให้ปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๒๕ ในกรุงเทพฯ มีวัดทั้งสิ้น ๓๙๙ แห่ง โดยเฉพาะเขตชั้นในกรุงเทพฯ

วัฒนธรรมตะวันตก ความก้าวหน้าทางวิชาการเทคโนโลยี การคมนาคม การสื่อสาร ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาท การใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของวัดตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ ๕ วัดต้องพึ่งตนเองมากขึ้นโดยการหาผลประโยชน์จากที่ดินของวัด ทั้งที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ อุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อม จึงควรมีมาตรการที่รัดกุม เพื่อคงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ความจรรโลงใจ ความเจริญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยสืบไป

ผู้วิจัย

ปิยนาถ บุนนาค

ชื่อเรื่อง

สำเพ็ง : ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ. ๒๓๒๕- พ.ศ. ๒๔๗๕)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนมูลนิธิลี (ประเทศสิงคโปร์)	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	สำเพ็ง, ชุมชนชาวจีน -- ประวัติความเป็นมา, ชาวจีน -- คติความเชื่อ, ชาวจีน -- ประเพณีและพิธีกรรม

สาระสังเขป (Abstract)

ผลการศึกษาค้นคว้าชี้ให้เห็นว่าสำเพ็งเป็นสถานที่แห่งแรกที่ชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานใน พ.ศ ๒๓๒๕ ซึ่งเป็นปีแรกแห่งการสถาปนากรุงเทพฯ เป็นราชธานีของไทย หลังจากนั้นสำเพ็งได้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวจีนพวกต่างๆ ชาวจีนเหล่านี้ประกอบอาชีพด้วยการค้าขายทั้งขายปลีก ขายส่ง เป็นพ่อค้าคนกลาง และกรรมกรแบกหามสินค้า ยิ่งกว่านั้นชาวจีนที่นี่ยังคงประพฤติปฏิบัติตนเช่นเดียวกับเมื่ออยู่ในประเทศบ้านเกิดเมืองนอน ทั้งนี้เพื่ออนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมของตนไว้ ผลก็คือสำเพ็งได้กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนจีน ศูนย์การค้า และศิลปวัฒนธรรมของชาวจีนในกรุงเทพฯ ตราบจนกระทั่งทุกวันนี้

ผู้วิจัย

Pensri Duke and Piyanart Bunnag

ชื่อเรื่อง

The Chinese Community in Bangkok : Continuity and Changes

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุน The Ford Foundation	๒๕๒๖

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๙	-	ชาวจีนในสังคมไทย, วัฒนธรรมไทย, ชุมชนชาวจีน

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเรียบเรียงเป็นภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบว่าชุมชนชาวจีนนับว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ชาวจีนจำนวนมากได้อพยพเข้ามาสู่กรุงเทพฯ ตั้งแต่สมัย-รัตนโกสินทร์ตอนต้น นับแต่นั้นมาชุมชนชาวจีนได้ขยายตัวเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวจีนเหล่านี้ได้เข้าไปมีบทบาททางเศรษฐกิจในสังคมไทย ทั้งในด้านธุรกิจการค้า แรงงาน รวมทั้งการทำงานในหน่วยงานของรัฐ สถานที่แห่งแรกที่ชุมชนชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานคือ สำเพ็ง(พ.ศ. ๒๓๒๕) ซึ่งต่อมาได้เป็นศูนย์กลางของชาวจีนที่อพยพเข้ามายังกรุงเทพฯ และกลายเป็น "ศูนย์กลางการค้า" แห่งแรกของกรุงเทพฯ ชาวจีนส่วนใหญ่สามารถผสมผสานเข้ากับสังคมไทยได้เป็นอย่างดีโดยการแต่งงานและการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ เติบโตอย่างรวดเร็วควบคู่กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของเมืองหลวงแห่งนี้ ซึ่งชาวจีนเป็นพลังสำคัญของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจดังกล่าว

ชนชาติไท

ผู้วิจัย

อานันท์ กาญจนพันธุ์

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : การผสมผสานทางชาติพันธุ์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, กลุ่มชาติพันธุ์ไท, วัฒนธรรมไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานการวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสังเคราะห์ภาพรวมทิศทางการวิจัยไทศึกษาด้านการผสมผสานทางชาติพันธุ์และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มีแนวทางการศึกษา ๕ แนวทางคือ ๑) ลักษณะดั้งเดิมทางชาติพันธุ์ ๒) การแลกเปลี่ยนและการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรม ๓) การเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ ๔) ประวัติศาสตร์การผสมผสานทางชาติพันธุ์ ๕) ความเป็นตัวตนทางชาติพันธุ์ ผลงานการศึกษาส่วนใหญ่เป็นแนวทางที่ ๑ และแนวทางที่ ๒ แสดงให้เห็นว่ากระแสความคิดของนักวิจัยท้องถิ่นและนักวิชาการไทยบางส่วน มุ่งศึกษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของวัฒนธรรมไท ไม่สามารถอธิบายความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทภายใต้บริบทสังคมที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ อาศัยอยู่ด้วย สำหรับแนวทางที่ ๓ ถึงแนวทางที่ ๕ มีนักวิชาการไทยส่วนน้อยที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม การผสมผสานทางชาติพันธุ์ การทำให้เป็นไท การสร้างความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังไม่สามารถตอบคำถามความสัมพันธ์ที่หลากหลายและซับซ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทกับกลุ่มอื่นๆ ได้

การพัฒนาแนวความคิดใหม่เพื่อการวิจัยในอนาคตประกอบด้วยวิธีการศึกษาอย่างน้อย ๓ ประการคือ ๑) ต้องวิจัยภาคสนามด้านมานุษยวิทยาอย่างเจาะลึก ๒) ต้องเน้นการตั้งคำถามวิจัยที่มีลักษณะวิจารณ์ ท้าทายข้อสรุปเดิมๆ ๓) ให้ความสำคัญการวิเคราะห์องค์รวมและการเปรียบเทียบ

ผู้วิจัย

ศิราพร ณ ถลาง

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : คติชาวบ้านและวรรณกรรม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, คติไท, วรรณกรรมไท, อักษรไท, คติชนวิทยา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรวบรวม ประเมินองค์ความรู้ วิเคราะห์แนวทางการศึกษาคติชนและวรรณกรรมชนชาติไท ตลอดจนเสนอแนะแนวทางการวิจัยต่อไป

ผลงานวิจัยสรุปว่า แนวทางการศึกษาที่ผ่านมาแบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ๑) รวมเรื่องเล่าจากผู้เฒ่า และรวมต้นฉบับวรรณกรรมลายลักษณ์อักษร ๒) ปริวรรตเรื่องเล่า วรรณกรรมจากอักษรไตเป็นไทย ๓) วิเคราะห์คติชน วรรณกรรมทั้งวิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยของนักวิชาการ ๔) เปรียบเทียบคติชน วรรณกรรมของชนชาติไทกลุ่มต่างๆ ส่วนองค์ความรู้คติชน วรรณกรรมของชนชาติไทแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) ไทอาหม ไทใหญ่ ไทดำ ไทขาว จ้วง ไม่มีทั้งนิทาน ตำนาน ยังไม่มีการปริวรรตวรรณกรรมเป็นอักษรไทย ๒) ไทลื้อ ไทเขิน ลาว มีการวิจัยบ้าง มีการรวมนิทาน ปริวรรตวรรณกรรมบ้าง ๓) ไทยวนล้านนาและไทอีสาน มีการรวบรวม ปริวรรตวิจัย วิทยานิพนธ์มาก ส่วนใหญ่ศึกษาเชิงวรรณคดี ได้แก่ โครงเรื่อง ตัวละคร การดำเนินเรื่อง ฉาก สุนทรียภาพทางภาษา มีการเปรียบเทียบวรรณกรรมล้านนาและวรรณกรรมอีสานบ้าง ยังขาดการศึกษาคติชนและวรรณกรรมเพื่อเข้าใจชนชาติไทหรือสังคม วัฒนธรรมชนชาติไท

ทิศทางการศึกษาคติชนและวรรณกรรมของชนชาติไท อาจจัดโครงการศึกษาวิจัยได้แก่ โครงการรวบรวมข้อมูลคติชนภาคสนามในดินแดนชนชาติไทนอกประเทศ โดยการปริวรรต-คติชน วรรณกรรมชนชาติไทนอกประเทศ โครงการวิจัยคติชน วรรณกรรมชนชาติไทในบริบททางสังคม โครงการวิจัยเปรียบเทียบคติชน วรรณกรรมชนชาติไทกลุ่มต่างๆ โครงการวิจัยเปรียบเทียบสังคม วัฒนธรรมชนชาติไท (สหสาขาวิชา)

ผู้วิจัย

นฤมล หิญชีระนันทน์

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, ไท--คติความเชื่อ, ไท--ศาสนาและพิธีกรรม, วัฒนธรรมไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวล จำแนก ประเมินสถานภาพไทศึกษา ด้านความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไท สำหรับการพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

ผลงานวิจัยพบว่า งานเขียนเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมในประเทศไทยมีทั้งการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาวิจัยในเชิงวิเคราะห์ กลุ่มที่มีผู้ศึกษาไว้มากที่สุดคือ กลุ่มไทยในประเทศไทยโดยเฉพาะกลุ่มไทยวน (คนเมือง) ในภาคเหนือของประเทศไทย กลุ่มไทยสยามในภาคกลางและไทยอีสาน ส่วนปักษ์ใต้ก็มีการศึกษาวิจัยอยู่มากพอสมควร กลุ่มลื้อ ลาวโซ่ง และภูไทนั้นมีงานศึกษาวิจัยบ้าง ส่วนกลุ่มพวน ย้อ เขิน การศึกษายังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด สำหรับกลุ่มไทนอกประเทศไทยมีนักวิชาการตะวันตกให้ความสนใจกลุ่มลาวและกลุ่มไทดำ ในปัจจุบันแนวโน้มการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมของไทอาหมและไทลื้อในสิบสองปันนา โดยนักวิชาการท้องถิ่นนั้นมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ส่วนไทอื่น ๆ (คำยาง พ่าเก่ อ้ายตน คำตี่ ใต้คง เขิน พวน ไทแดง ไทขาว ย้อ จ้วง กำ-สุ่ย ฯลฯ) มีงานเขียนอยู่จำกัด และที่ผ่านมาก็มักจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เรียบเรียงและบันทึกโดยนักวิชาการท้องถิ่นซึ่งเสนอรายละเอียดโดยไม่เน้นที่การวิเคราะห์เนื้อหาเนื่องจากการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีหรือการโต้แย้งโดยใช้กรอบแนวความคิดที่ชัดเจนนั้นเป็นมรดกของระบบคิดแบบตะวันตก

ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อและพิธีกรรมของกลุ่มไทหลาย ๆ กลุ่มก็คือ การมี "มรดกร่วมทางวัฒนธรรม" ซึ่งเป็นสิ่งเหลือรอดที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของไทโบราณ (Survivals of the ancient Tai Culture) เช่น ความเชื่อเรื่องแถน ผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ เสื้อเมือง ใจบ้านใจเมือง ขวัญ พิธีกรรมในการเปลี่ยนช่วงชีวิต การสักลาย และความเชื่อกับพิธีกรรมที่เกี่ยวกับสัตว์บางอย่างในตำนาน

ผู้วิจัย

รัศมี ชูทรงเดช, อมรา ศรีสุชาติ และ ดวงกมล อัศวมาส

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : โบราณคดี

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, โบราณคดี, ชนชาติไท, กลุ่มชาติพันธุ์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวล สังเคราะห์ และประเมินสถานภาพไทศึกษาด้านโบราณคดีชนชาติไท สำหรับพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยพบว่าหลักฐานโบราณคดีที่งานวิจัยนำมาใช้อ้างอิงเพื่อวิเคราะห์ตีความให้ความหมายต่อเรื่องไทศึกษาประกอบด้วย ๑) ชาติพันธุ์จากโครงกระดูกแบบมองโกลอยด์ (ใต้) ๒) รูปแบบการฝังศพในหม้อ/ไห ๓) พิธีกรรมการขัดฟันและถอนฟันหน้า ๔) ขวานหินขัดแบบมีบ่า ๕) หม้อสามขา ๖) ลวดลายแบบส่าหูนห์-คาลานายบนภาชนะดินเผาและเครื่องประดับสำริด ๗) ศิลปะถ้ำ ๘) กลองมโหระทึกสำริด ๙) หินทุบเปลือกไม้เพื่อทำผ้า ๑๐) การปลูกข้าว ๑๑) ตุ้มหูแบบลิง-ลิง-โอ อันนำไปสู่การเสนอแนวคิดทฤษฎีเรื่องไทศึกษาในด้านพลวัตวัฒน-ธรรมในเขตพื้นที่ทั้ง ๔ เขต มี ๔ แนวคิดทฤษฎีคือ

๑) การแพร่กระจายวัฒนธรรมและประชากรเนื่องมาจากการอพยพเคลื่อนย้ายจากเหนือลงใต้ ๒) การแพร่กระจายวัฒนธรรมและประชากรเนื่องจากการอพยพเคลื่อนย้ายจากตะวันตกไปตะวันออก ๓) การปะทะสังสรรค์ทางวัฒนธรรมระหว่างภาคพื้นทวีปและหมู่เกาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๔) การสร้างสรรค์วัฒนธรรมขึ้นเองของกลุ่มชนที่ถือกำเนิดบนดินแดนในเขตพื้นที่นั้น ๆ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน

การประเมินงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ขาดการใช้หลักฐานโบราณคดีทุกประเภท ใช้เพียงหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ๒-๓ ประเภท ทำให้การตีความหมายและวินิจฉัยไม่ชัดเจน ยังไม่มีงานวิจัยที่ใช้หลักฐานโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เรื่องราวความสัมพันธ์กับเรื่องไทศึกษาในเขตพื้นที่ทั้ง ๔ เขต

ผู้วิจัย

รัตนาพร เศรษฐกุล

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ประวัติศาสตร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, ประวัติศาสตร์ไท, วัฒนธรรมไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อหางานศึกษาประวัติศาสตร์ไท วิเคราะห์ ตีความ ประเมิน สังเคราะห์สถานภาพไทศึกษาด้านประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

ผู้วิจัยพบว่ามีงานศึกษาประวัติศาสตร์ไทจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปบทความทั่วไป งานเขียนประวัติศาสตร์ไทที่เผยแพร่ในปัจจุบันเท่าที่ค้นหาได้ในประเทศไทยและการติดต่อกับต่างประเทศมีลักษณะที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมาตรฐานทางการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเทศนั้น ๆ และสภาวการณ์ภายในประเทศนั้น ๆ เช่นกัน นักวิชาการต่างประเทศเช่น ชาวตะวันตกและชาวญี่ปุ่นจะมีการศึกษาที่เป็นระบบ มีหัวข้อการศึกษาที่ชัดเจนและมีความพยายามที่จะกำจัดอคติทางวิชาการ ในขณะที่นักประวัติศาสตร์ที่เป็นปัญญาชนท้องถิ่นมักมีแรงผลักดันของความรู้สึกเชื้อชาตินิยมในการศึกษาและนำเสนอ ประวัติศาสตร์และวัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นจะเน้นการสร้างความรู้สึกเชื้อชาตินิยมเพื่อผลทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามงานศึกษาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาทั้งหมดนั้นไม่ได้มุ่งเพื่อการสร้างองค์ความรู้แต่เพียงอย่างเดียวแต่มักมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือมุ่งผลประโยชน์อื่น ๆ ด้วย

แนวโน้มในปัจจุบันของการศึกษาประวัติศาสตร์ไทคือ การศึกษาอย่างลึกซึ้งเป็นระบบตามแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์แบบใหม่ อย่างไรก็ตามในขณะนี้ยังไม่มีการเขียนงานประวัติศาสตร์ที่สมบูรณ์ออกมา งานส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะหัวข้อ ปรากฏในรูปของบทความทางวิชาการที่ต้องการการพัฒนาหรือศึกษาให้ลึกซึ้งต่อไป หัวข้อในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทที่ยังขาดการศึกษาอย่างลึกซึ้งและควรได้รับการสนับสนุนได้แก่ ๑) หัวข้อประวัติศาสตร์ไทโดยรวม ๒) หัวข้อประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไท ๓) หัวข้อประวัติศาสตร์สังคมไท ศึกษาเฉพาะกลุ่มหรือศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มหรือศึกษาให้เห็นภาพรวมของกลุ่มไททั้งหมด

ผู้วิจัย

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ชนชาติไท, ไทศึกษา, ไท--ศาสนาและพิธีกรรม, กลุ่มชาติพันธุ์ไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยชุดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานภาพไทศึกษาโดยการสังเคราะห์ภาพรวมองค์ความรู้ ๑๑ โครงการย่อยคือ ๑) การผสมผสานทางชาติพันธุ์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ๒) คติชาวบ้านและวรรณกรรม ๓) ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ๔) สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม ๕) ระบบการเมืองการปกครอง ๖) ระบบเศรษฐกิจและระบบนิเวศ ๗) ภาษาและภาษาศาสตร์ ๑ ๘) ภาษาและภาษาศาสตร์ ๒ ๙) โบราณคดี ๑๐) ประวัติศาสตร์ ๑๑) กำเนิดไท เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาชุดโครงการวิจัยในอนาคตของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปว่า นักวิชาการไทยสนใจศึกษาเรื่องไทศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเพียง ๙ กลุ่มจาก ๗๐ กว่ากลุ่ม คือไทยวน ไทขืน ไทเหนือ ไทลื้อ ไทใหญ่ ไทอาหม ไทดำ-ไทขาว ลาว และจ้วง นักวิชาการท้องถิ่นเน้นการรวบรวมข้อมูลและเสนอผลวิเคราะห์แบบพรรณนา งานวิจัยประเภทลุ่มลึกมีการพิสูจน์ประเด็นปัญหามีน้อย นักวิจัยศึกษาค้นคว้าเรื่องไทศึกษาแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มคือ ๑) กลุ่มไทศึกษากระแสหลัก ประกอบด้วยศาสตร์ทางประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา คติชนวิทยา ภาษาและวรรณคดี ๒) โบราณคดี ๓)ภาษาศาสตร์ ๔) สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม-หัตถกรรม องค์ความรู้ไทศึกษาแต่ละด้านไม่เท่ากัน เป็นภาพที่ลางเลือนไม่สมบูรณ์

ผู้วิจัยเสนอให้มีการส่งเสริมการวิจัยด้านไทศึกษาเป็นโปรแกรมใหญ่ระดับชาติ นักวิชาการกลุ่มใดสนใจและมีความพร้อมในการวิจัย แหล่งทุนก็ควรส่งเสริมสนับสนุนก่อน ส่วนการวิจัยเรื่องไทเป็นวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาน่าจะได้รับการสนับสนุนจากแหล่งเงินทุนเป็นพิเศษ แต่ควรสรุปผลการวิจัยเป็นบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน ๒๐ หน้า จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นหนังสือชุดรวมบทความวิจัยไทศึกษา ในส่วนนี้ถ้านิสิตนักศึกษาไม่สามารถทำเองได้ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยอาจขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัย

สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๑)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, ภาษาไท, ภาษาศาสตร์, อักษรไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษาผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวล วิเคราะห์ ตีความ ประเมิน และสังเคราะห์สถานภาพไทศึกษาด้านภาษาและภาษาศาสตร์ ๗ หัวข้อ สำหรับพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การกระจายของภาษาไท-กะได และแผนที่ภาษา มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการกระจายของภาษาจำนวนมาก แต่เป็นการศึกษาแบบกระจัดกระจายแบ่งพื้นที่ และมีแผนที่อยู่บ้าง แต่ด้วยข้อจำกัดทางการเมืองและสังคมทำให้งานด้านนี้ยังขาดความสมบูรณ์

๒. พจนานุกรมและรายการคำศัพท์ มีรายการคำศัพท์และพจนานุกรมจำนวนหนึ่งยังไม่ครอบคลุมจำนวนภาษาไท-กะไดที่สำคัญ และมีปัญหาเรื่องอักษรแทนเสียงที่ใช้แตกต่างกันมาก

๓. แบบเรียนและคู่มือการเรียนภาษา คู่มือและแบบเรียนภาษามีน้อย และมีเป้าหมายเฉพาะกลุ่มเฉพาะยุคสมัยเกินไป และเป็นแบบเรียนเฉพาะบางภาษาเท่านั้น

๔. ภาษากับวรรณกรรม การศึกษาด้านภาษาและวรรณกรรมมีน้อยมากด้วยข้อจำกัดด้านภาษา

๕. การศึกษาแนวนิรุกติศาสตร์ การศึกษาด้านนิรุกติศาสตร์ยังมีน้อยด้วยขาดผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญด้านนี้

๖. การศึกษาแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและเชิงประวัติ มีผลงานและองค์ความรู้ด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเชิงเปรียบเทียบมาก แต่ยังเป็นองค์ความรู้ที่อยู่ระหว่างการถกเถียงอภิปราย รอการค้นคว้าต่อไป

๗. ประวัติและพัฒนาการของอักษรไท การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของอักษรไทค่อนข้างสมบูรณ์ แต่การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการของอักษรไท-กะไดกลุ่มอื่น ๆ ยังมีน้อยมาก

ผู้วิจัย

นันทนา รณเกียรติ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๒)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, ภาษาไท, ภาษาศาสตร์--โครงสร้างทางภาษา

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานภาพไทศึกษาทางภาษาและภาษาศาสตร์ด้านเสียง(สัทศาสตร์และสัทวิทยา) คำและประโยค (ระบบหน่วยคำและความสัมพันธ์) ความหมาย (อรรถศาสตร์) ภาษาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม (ภาษากับการสื่อสาร)

ผลการวิจัยพบว่า ภาษาที่ได้มีการค้นคว้ามากที่สุด ได้แก่ ภาษาในกลุ่มไท(Tai) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Tai) ภาษาที่พบว่ามีการศึกษามากที่สุด ได้แก่ ภาษาลาวและไทยวน (ส่วนใหญ่เป็นภาษาลาว/ไทยวนที่พบในประเทศไทย) ภาษากลุ่มไทสาขากลางและสาขาเหนือพบว่ามีการศึกษาบ้าง สำหรับภาษากลุ่มก๋ำ-สุ่ย กลุ่มกะได และกลุ่มที่ยังไม่แน่นอน พบว่ามีผลงานการศึกษาน้อยหรือไม่มีเลยในบางหัวข้อ เช่น ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม วิธีการที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นการพรรณนา ผลงานจึงอาจจะยังขาดความลุ่มลึกเนื่องจากขาดระเบียบวิธีวิจัยที่เด่นชัด ผลงานที่พบอาจจะออกมาในรูปของการศึกษาภาษาทั้งระบบหรือลักษณะใดลักษณะหนึ่งของภาษา

ในแง่ของแนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์ขึ้นอยู่กับหัวข้อที่ศึกษา กล่าวคือในเรื่องของสัทศาสตร์พบว่าผลงานเป็นการศึกษาด้านสรีรสัทศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ในเรื่องของสัทวิทยาพบว่าผลงานส่วนใหญ่ใช้กรอบทฤษฎีหน่วยเสียงในการวิเคราะห์ ด้านคำและประโยคพบว่าผลงานส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎีไวยากรณ์แบบเน้นโครงสร้าง ในด้านอรรถศาสตร์พบว่าผลงานส่วนใหญ่เป็นแนวคิดภาษาศาสตร์แบบเน้นโครงสร้าง ในเรื่องของภาษากับสังคมและวัฒนธรรม ผลงานส่วนใหญ่ใช้แนวคิดที่ว่าภาษาสะท้อนสังคม วัฒนธรรม และโลกทัศน์ของผู้พูด รวมทั้งภาษามีการแปรไปตามปัจจัยต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มภาษาและภาษาต่าง ๆอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการวิจัยศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะภาษาในกลุ่มก๋ำ-สุ่ย กลุ่มกะได กลุ่มไทสาขาตะวันตกเฉียงใต้ ในแง่ของแนวความคิด/ทฤษฎีสมควรที่จะเริ่มแนวทางการศึกษาให้ต่างไปจากผลงานที่ผ่านมา

ผู้วิจัย

สุภางค์ จันทวานิช และ วิมาลา ศิริพงษ์

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ระบบการเมืองการปกครอง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, ไท--การเมืองและการปกครอง, กลุ่มชาติพันธุ์ไท, ชนชาติไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวล วิเคราะห์ ตีความ ประเมิน และสังเคราะห์สถานภาพไทศึกษาด้านระบบการเมืองการปกครอง สำหรับการพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

ผลการวิจัยสรุปว่า การประมวลองค์ความรู้ระบบการเมืองการปกครองของชนชาติไทมี ๕ กลุ่มได้แก่ ไทอาหม ไทใหญ่ ไทลื้อ ลาว และไทดำ-ไทขาว ผลงานเกี่ยวกับกลุ่มไทอาหม ไทลื้อ มีความสมบูรณ์มากกว่ากลุ่มอื่น นักวิชาการต่างประเทศ นักวิชาการไทย นักวิชาการท้องถิ่นมีการศึกษาเรื่องระบบการเมืองการปกครองที่ใช้กรอบแนวคิดและวิธีการทำงานต่างกัน นักวิชาการตะวันตกมีผลงานตีพิมพ์ระดับนานาชาติมากที่สุด นักวิชาการไทยมีผลงานตีพิมพ์ระดับชาติ ส่วนนักวิชาการไททท้องถิ่นไม่มีผลงานตีพิมพ์ องค์ความรู้ระบบการเมืองการปกครองของชนชาติไท ประกอบด้วยเรื่องรูปแบบการปกครองเป็นบ้าน-เมือง โครงสร้างระบบบริหาร ชนชั้นทางสังคม ระบบศักดินา การจัดการเรื่องที่ดิน การก่อรูปของรัฐไท

ข้อเสนอแนะว่าด้วยโจทย์วิจัยใหม่สำหรับการค้นคว้าในอนาคตคือ ระบบกฎหมายและกฎหมายสำคัญ ระบบการปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมและปฏิสัมพันธ์ต่อระบบการปกครองของไท ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและเมืองกับศูนย์กลางอำนาจการปกครอง ระยะเวลาในประวัติศาสตร์การพัฒนาของรัฐไทต่าง ๆ การบริหารจัดการที่ดินส่วนกลางเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนรวมและสวัสดิการให้ผู้ด้อยโอกาส ควรมียุทธศาสตร์การสนับสนุนการวิจัยในรูปเครือข่ายมากขึ้น มีชุดโครงการวิจัยเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทำงานร่วมกัน สนับสนุนให้นักวิชาการไทยและนักวิชาการไทยท้องถิ่นมีผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นต้น

ผู้วิจัย

อรศิริ ปาณินท์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

การประเมินสถานภาพไทศึกษา : สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	๒๕๔๐

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	-	ไทศึกษา, สถาปัตยกรรมไท, ศิลปกรรมไท, หัตถกรรมไท, วัฒนธรรมไท

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้อยู่ในชุดภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อประมวลองค์ความรู้ ประเมินและสังเคราะห์สถานภาพไทศึกษาด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรมของชนชาติไท สำหรับการพัฒนาโครงการวิจัยในอนาคต

การประเมินสถานสภาพไทศึกษาของสาขาเมืองและชุมชน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและหัตถกรรมพบว่า ความสนใจในการศึกษาที่เน้นตามกลุ่มชาติพันธุ์ของสาขาเมืองและชุมชน สถาปัตยกรรม และศิลปกรรมคล้ายคลึงกัน คือผู้ศึกษาเน้นความสนใจหลักไปที่กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ไทเขิน รองลงมาคือ ไทลื้อ ไทใหญ่ ไท-ลาว ส่วนจ้วง ไทพ่าเก ไทคำตี่มีน้อยมาก แต่สำหรับสาขาหัตถกรรมจะมีความแตกต่างไปจากสาขาอื่น ๆ เพราะงานส่วนใหญ่เน้นไปที่กลุ่มไท-ลาว รองลงมาคือไทยวน ไทเขิน ส่วนกลุ่มอื่น ๆ แทบไม่มีการศึกษา สำหรับกลุ่มไทอื่น ๆ นอกเหนือจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่กล่าวข้างต้น โดยเฉพาะกลุ่มกะไดไม่ปรากฏมีการศึกษาเลย ส่วนกลุ่มผู้ศึกษาหลักคือนักวิชาการไทย กลุ่มรองลงมาคือนักวิชาการตะวันออก น้อยที่สุดคือกลุ่มนักวิชาการไท ส่วนนักวิชาการตะวันตกจะจำกัดอยู่ในแวดวงของนักวิชาการยุโรป โดยเฉพาะนักวิชาการฝรั่งเศสที่มีมากกว่าชาติอื่น ๆ ด้านกรอบความคิด ทฤษฎี และวิธีการศึกษาของทั้ง ๔ สาขามีความแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของสาขา

ผลการศึกษาที่น่าสนใจอีกข้อหนึ่ง คือความแตกต่างของแนวความคิด ทฤษฎีและวิธีการศึกษาที่เห็นได้ชัดเจนระหว่างนักวิชาการตะวันออกกับนักวิชาการตะวันตก พบว่านักวิชาการตะวันออกเน้นกรอบความคิดด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลัก ส่วนนักวิชาการตะวันตกเน้นกรอบความคิดเชิงการพัฒนา

ข้อเสนอแนะทิศทางกรอบความคิดและวิธีวิจัยที่เหมาะสมในอนาคตคือ การศึกษาหลายแนวทางร่วมกันทุกสาขา เพื่อให้ได้การวิจัยที่สมบูรณ์

ผู้วิจัย

นววรรณ พันธุเมธา และ หู เหย่ฝาง

ชื่อเรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทเหนือ

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	ภาษาไทเหนือ, คำศัพท์ภาษาไทเหนือ, เมืองล่า, เมืองขอน, จังหวัดใต้คง, ยูนนาน, สาธารณรัฐประชาชนจีน

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ จัดระบบคำศัพท์ ภาษาไทเหนือให้เป็นหมวดหมู่โดยใช้ข้อมูลภาษาไทเหนือจากเมืองล่า เมืองขอน จังหวัดใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยเสนอผลงานวิจัยเป็นพจนานุกรม โดยเรียงคำตามหมวดความหมายจากกรอบความคิดผลงานวิจัยเรื่อง คำไทเมืองเติ๊ก ของนววรรณ พันธุเมธาและคณะ

ผลการวิจัยสรุปว่าคำศัพท์ภาษาไทเหนือดังกล่าว แบ่งตามหมวดความหมายได้ ๑๗ หมวด คือ ๑) บุคคล ๒) ร่างกายส่วนต่าง ๆ และลักษณะ ๓) ความเป็นไปในชีวิต ๔) อาชีพ ๕) กิริยาอาการ ๖) ลักษณะนิสัยความสามารถและการรับรู้ ๗) ความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๘) ค่านิยม ประเพณีและ การบันเทิง ๙) เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม การแต่งตัวและการทำความสะอาด ๑๐) อาหาร ขนม และเครื่องดื่ม ๑๑) สภาพบ้านเมืองและที่อยู่อาศัย ๑๒) การพูด ๑๓) สัตว์ ๑๔) พืช ๑๕) โลก ๑๖) สิ่งของเครื่องใช้ ๑๗) หมวดคำอื่น ๆ

ศัพท์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทเหนือ คำศัพท์ที่รวบรวมได้นี้จะเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาไทถิ่นอื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาตระกูลไทต่อไป

ผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เข้าใจถ้อยคำ สำนวน ไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็ตาม ภาษาไม่ได้ทำหน้าที่ทางภาษาหรือการสื่อสารระหว่างมนุษย์เท่านั้น แต่ภาษายังทำหน้าที่ทางสังคมคือ บ่งบอกแนวความคิด ความเชื่อ การดำเนินชีวิตของเจ้าของภาษาด้วย ซึ่งผู้วิจัยบันทึกไว้ในบทนำ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

ผู้วิจัย

นววรรณ พันธุเมธา, หว่าง เหลือง และ เทพี จรัสจรุงเกียรติ

ชื่อเรื่อง

คำไทเมืองเต๊ก

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๑	–	เมืองเต๊ก, ชนชาติไท, ประเทศเวียดนาม, ภาษาไทเมืองเต๊ก, ภาษาไทขาว

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์ที่จะรวบรวมคำและสำนวนที่ชาวไทเมืองเต๊กใช้พูดกัน (เมืองเต๊กตั้งอยู่ริมแม่น้ำเต๊ก ซึ่งอยู่ระหว่างแม่น้ำตาวกับแม่น้ำดำ จังหวัดเซินลา ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศเวียดนาม)

จากรายงานการวิจัยพบว่า คำศัพท์ทั้งหมด แบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ๑๗ หมวด ได้แก่ ๑) คน ๒) ร่างกายส่วนต่าง ๆ และลักษณะ ๓) นิสัย ความสามารถ ความรู้สึก และความคิด ๔) ความเป็นไปในชีวิตและการดำเนินชีวิต ๕) กิริยาอาการและประสบการณ์ ๖) อิริยาบถ การเคลื่อนไหว การเคลื่อนที่ และอยู่กับที่ ๗) กิริยาที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ๘) กิริยาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่น ๙) ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ๑๐) ถ้อยคำ ๑๑) สัตว์ ๑๒) พืช ๑๓) โลก ๑๔) เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ อาหาร สิ่งปลูกสร้างและพาหนะ ๑๕) สิ่งของเครื่องใช้ ๑๖) ลักษณะ สภาพ ความสัมพันธ์ และอาการของสิ่งต่าง ๆ ๑๗) เวลา

ผู้วิจัย

ประคอง นิมมานเหมินท์ และ ตาว เชิงหวา

ชื่อเรื่อง

ลักษณะสังคมและวิถีชีวิตคนไทเหนือในเขตใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๐	-	ชนชาติไท, ไทใต้คง, ไทเหนือ สาธารณรัฐประชาชนจีน, ไทใต้คง--นิทานพื้นบ้าน

สาระสังเขป (Abstract)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย คือการรวบรวมข้อมูลและทำความเข้าใจในเรื่องวัฒนธรรมของชนชาติไทในเขตปกครองตนเองใต้คงในสาธารณรัฐประชาชนจีน ข้อมูลที่ใช้คือวรรณกรรมประเภทนิทานพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ซึ่งคนใต้คงเล่าในโอกาสต่าง ๆ เช่น ขณะผักผ่อน ทำงาน นั่งอยู่ในวัดหลังฟังพระธรรมเทศนา ประเภทของนิทานพื้นบ้านใต้คง ได้แก่ นิทานเกี่ยวกับพุทธ-ศาสนา นิทานมหัศจรรย์ นิทานสัตว์ นิทานขำขัน นิทานชีวิต นิทานอธิบายเหตุ นิทานประจำถิ่น เทพปกรณัม และนิทานคติ ประเภทที่พบมากที่สุด คือนิทานพุทธศาสนาที่เป็นชาดกนอกนิบาต ซึ่งเรียกเป็นภาษาใต้คงว่า "*อาป่มอะลอง*"

นิทานพื้นบ้านใต้คงสะท้อนให้เห็นสังคมที่มีชนชั้น ซึ่งมีกษัตริย์หรือเจ้าเมืองเป็นผู้ปกครองแผ่นดินทำหน้าที่ตัดสินความ กษัตริย์บางองค์หลงอำนาจ และกดขี่ข่มเหงราษฎร นอกจากนั้นนิทานยังสะท้อนให้เห็นว่า ชนชั้นเศรษฐีมีชีวิตความเป็นอยู่ต่างจากคนทั่วไป ประชาชนมีอาชีพเกษตรกรรม ปลูกข้าวเป็นหลัก มีชีวิตอยู่ใกล้แหล่งน้ำ จับปลาเป็นอาหาร

ในด้านความคิดและความเชื่อ คนไทใต้คงนับถือพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อแบบเดิม มีค่านิยม คือนิยมคนที่กล้าหาญ ขยัน ฉลาด ส่วนที่เกี่ยวกับผู้หญิง คนใต้คงนิยมผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว ซื่อสัตย์ต่อสามี พึ่งสามี และทำมาค้าขาย เลี้ยงครอบครัวได้

ผู้วิจัย

ประคอง นิมมานเหมินท์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

วัฒนธรรมข้าวของชนชาติไท : ภาพสะท้อนจากตำนาน นิทาน เพลง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯเฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี	๒๕๓๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๔	-	วัฒนธรรมข้าว, ชนชาติไท, ตำนาน, นิทาน, เพลง

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างในด้านวัฒนธรรมข้าวของชนชาติไทที่สะท้อนจากข้อมูลคติชนประเภทตำนาน นิทานพื้นบ้านและประเพณีพิธีกรรม โดยเลือกศึกษาชนชาติไท ๖ กลุ่ม เป็นกลุ่มที่นับถือพุทธศาสนา ๔ กลุ่ม ได้แก่ ลาว ไทลื้อ ไทขืน ไทใต้คง และนับถือความเชื่อแบบดั้งเดิม ๒ กลุ่ม คือ ไทดำและไทขาว

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วัฒนธรรมข้าวมีความสัมพันธ์กับการจัดระเบียบสังคมของชนชาติไท ทุกกลุ่มที่ศึกษา เดิมที่ดินทั่วราชอาณาจักรเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน ต่อมาได้แจกแก่ข้าราชการและประชาชน ระบบที่ดินจึงมีความสัมพันธ์กับการจัดระเบียบสังคมด้านการปกครองและฐานันดรไพร่ด้วย ชนชาติไททั้ง ๖ กลุ่มมีวิถีชีวิตในรอบปีที่แนบแน่นกับกระบวนการผลิตข้าวในช่วงเวลาของแต่ละเดือน นอกจากจะใช้ชีวิตกับการทำนา ยังมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การปลูกข้าวได้ผลดี พิธีกรรมส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิม แต่ประเพณีทางพุทธศาสนาก็มีบทบาทในการสร้างเสริมกำลังใจในกระบวนการผลิตด้วย พิธีขอฝนเป็นพิธีกรรมเพื่อแก้ปัญหาเมื่อเกิดฝนแล้ง เดิมคนไททุกกลุ่มมีพิธีกรรมขอฝนเป็นพิธีกรรมประจำปีที่ผู้นำมีบทบาทจัดทำขึ้น โดยแฝงอยู่ในพิธีกรรมไหว้ผีเมืองและพิธีขึ้นปีใหม่ พิธีขอฝนของคนไทมีที่มาจากรากฐานของความเชื่อดั้งเดิม คนไทที่นับถือพุทธศาสนาได้ผสานความเชื่อดั้งเดิมเข้ากับความเชื่อในพุทธศาสนา คนไทจึงมีพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์หลายอย่างซึ่งมีทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ชนชาติไททุกกลุ่มมีตำนานว่าด้วยความเป็นมาของข้าว โครงเรื่องของตำนานข้าวซึ่งจัดได้เป็น ๒ แบบชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของชนชาติไทแยกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มไทดำ ไทขาว ลาวและไทยอีสาน และกลุ่มไทลื้อ ไทขืน ไทใต้คงและไทยวนในล้านนา ตำนานข้าวนับเป็นบันทึกที่สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งและการประนีประนอมทางความเชื่อของคนไทในอดีตได้เป็นอย่างดี คนไททุกกลุ่มทำขวัญข้าวและบางกลุ่มยังทำขวัญควาย การทำขวัญข้าวและการทำขวัญควายนอกจากเป็นพิธีกรรมเพื่อความอุดมสมบูรณ์และสร้างขวัญและกำลังใจแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าคนไทมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างใกล้ชิด

เบ็ดเตล็ด

ผู้วิจัย

วิทยา สุจริตธนารักษ์ และ พฤทธิสาณ ชุมพล, หม่อมราชวงศ์

ชื่อเรื่อง

การประเมินผลงานลูกเสือชาวบ้านในเขตจังหวัดภาคกลาง

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนมูลนิธิลูกเสือชาวบ้าน	๒๕๒๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	-	การประเมินผลงาน, ลูกเสือชาวบ้าน, ภาคกลาง, การอบรม

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้มุ่งประเมินผลงานของลูกเสือชาวบ้าน(ลสชบ.)ในภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) ข้อมูลที่ใช้ประเมินผล ได้มาจากการตอบแบบสอบถามของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของลูกเสือชาวบ้าน ๔ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ผู้ที่เคยผ่านการอบรมเป็นลูกเสือชาวบ้าน ๒) วิทยากรที่อบรมลูกเสือชาวบ้าน ๓) ข้าราชการที่เกี่ยวข้องกับลูกเสือชาวบ้าน (ผู้ว่าฯ รองผู้ว่าฯ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และตำรวจตระเวนชายแดน) ๔) ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำลูกเสือชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู ผู้ช่วยเหลือกิจกรรมลูกเสือชาวบ้าน และคนทั่วไป

ผลการประเมินสรุปได้ว่า ความคิดเห็นจากบุคคลทั้ง ๔ กลุ่มมีทั้งในแง่บวกและในแง่ลบ ในแง่บวกมีประเด็นที่เด่นคือ (๑) ลูกเสือชาวบ้านสามารถสร้างพลังให้แก่สังคมได้เฉพาะในเรื่องความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (๒) ลูกเสือชาวบ้านเป็นแบบอย่างในสังคมเรื่องการทำประโยชน์ การสร้างความเจริญและเสียสละให้แก่ชุมชน (๓) ลูกเสือชาวบ้านไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเรา (๔) ลูกเสือชาวบ้านช่วยพัฒนาบุคคล โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สำหรับความเห็นในแง่ลบ มีประเด็นที่เด่นคือ (๑) คนทั่วไปไม่เข้าใจนโยบายของลูกเสือชาวบ้าน (๒) มีปัญหาเรื่องวิธีดำเนินการ กล่าวคือไม่ชัดเจนเรื่องกิจกรรมหลัก และไม่มีความคิดใหม่ (๓) ผู้เข้าอบรมมีภาระทางการเงิน (๔) ในการอบรมไม่มีความกระตือรือร้น ทุกคนทำไปตามหน้าที่เท่านั้น

ผู้วิจัยสรุปว่าบุคคลทั้ง ๔ กลุ่ม เห็นว่าการอบรมลูกเสือชาวบ้านควรดำเนินงานต่อไป ถึงแม้จะมีปัญหาบ้างก็ตาม

ผู้วิจัย

มณฑิรา ตัณฑ์เกยูร และ โสภิต ธรรมอารี

ชื่อเรื่อง

การพัฒนาสมุนไพรไทยด้านสาธารณสุขสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๔	-	สมุนไพรไทย, สาธารณสุขไทย, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมผลงานที่เกี่ยวกับสมุนไพรทั้งหมด และวิเคราะห์การพัฒนาสมุนไพรในประเทศไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (มีเล่ม ๑ และเล่ม ๒)

ผู้วิจัยให้คำกำจัดความคำว่า "สมุนไพร" ว่ายาที่ได้มาจากพืช สัตว์ แร่ธาตุ จากธรรมชาติที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างภายใน และสามารถนำมาใช้เป็นยารักษาโรคต่างๆ และบำรุงร่างกายได้

ผู้วิจัยเสนอรายงานในรูปของบรรณนิทัศน์สังเขปของผลงานเกี่ยวกับสมุนไพรทั้งหมด ๗๒๔ เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัย ๒๓๓ เรื่อง วิทยานิพนธ์ ๓๖๕ เรื่อง บทความ ๑๒๐ เรื่อง และอื่นๆอีก ๖ เรื่อง

ผู้วิจัยสรุปว่าถึงแม้ผลงานทั้งหมดจะศึกษาสมุนไพร ๕๒๖ ชนิด แต่สมุนไพรที่ศึกษากันมากมีเพียง ๒๓ ชนิด คือกระเจี๊ยบแดง กระเทียม กลอย กาฝากมะม่วง ชุมเห็ดไทย ชุมเห็ดเทศ ถั่วเหลือง ประยงค์ ผักขึ้นฉ่าย ผักบุ้งทะเล พริก ไพล มะเกลือ มะหวด โมกหลวง ยี่โถ ระย่อม ราชดัด รางจืด ว่านงู เสลดพังพอน หนอนตายหยาก และอินทนิล

ผู้วิจัย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

ชื่อเรื่อง

การวิเคราะห์หลักสูตรและรายวิชาด้านไทยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.)	๒๕๔๓

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๔๔	-	หลักสูตร, ไทยศึกษา--การเรียนการสอน, การศึกษาระดับอุดศึกษา, การศึกษาในประเทศไทย, สถาบันอุดมศึกษา

สาระสังเขป (Abstract)

การสอนเรื่องไทยให้แก่เยาวชนไทย เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และซาบซึ้งในคุณค่าของความเป็นไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในยุคโลกาภิวัตน์เช่นปัจจุบัน แต่ไม่มีผู้ใดทราบข้อเท็จจริงว่าในปัจจุบันมีการสอนเรื่องไทยอย่างเป็นทางการในสถาบันการศึกษาของไทยมากน้อยเพียงใด งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจหลักสูตรและรายวิชาที่สอนเกี่ยวกับไทยทุกรูปแบบในสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด (๑๓๙ แห่ง) ในประเทศไทย และวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของหลักสูตรและรายวิชาดังกล่าวว่าเป็นแบบบูรณาการหรือแยกส่วนเป็นเชิงอนุรักษ์หรือเชิงวิพากษ์ และครอบคลุมไทยศึกษาด้านใดบ้าง

ผลการวิเคราะห์ พบว่าสถาบันเกือบทั้งหมดมีการสอนเรื่องไทยในรูปแบบใหญ่ๆ ๒ รูปแบบ คือ ๑) สอนในรูปหลักสูตรไทยศึกษาโดยเฉพาะ และ ๒) สอนในรูปของรายวิชา

ในด้านการสอนเรื่องไทยในรูปหลักสูตรไทยศึกษาโดยเฉพาะ ผู้วิจัยพบว่าทั้งหมดมีเพียง ๑๓ หลักสูตร แบ่งเป็นหลักสูตรวิชาโท และหลักสูตรวิชาเอกหรือวิชาเฉพาะ ซึ่งมีทั้งระดับปริญญาตรี โท และเอก แต่ระดับปริญญาโทมีมากที่สุด หลักสูตรดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นแบบบูรณาการ

ส่วนการสอนเรื่องไทยในรูปของรายวิชานั้น พบว่ามี ๓ รูปแบบใหญ่ ๆ คือ ๑) รายวิชาที่มีชื่อว่า *"ไทยศึกษา"โดยเฉพาะ* ซึ่งพบจำนวนน้อยมาก คือเพียง ๑๑ รายวิชาเท่านั้นในสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศไทย ๒) รายวิชาในสาขาวิชาต่างๆที่มีคำว่า "ไทย" ในชื่อรายวิชา พบในสถาบันเกือบทั้งหมด เช่น การเมืองการปกครองของไทย ระบบครอบครัวไทย ฯลฯ ๓) รายวิชาที่ไม่ระบุคำว่า"ไทย"ในชื่อรายวิชาแต่มีเนื้อหาเกี่ยวกับไทย ซึ่งพบจำนวนมากและในทุกสถาบัน เช่น พระพุทธศาสนา สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ฯลฯ

ในแง่เนื้อหาของรายวิชา พบว่ารายวิชาส่วนใหญ่มุ่งสอนเรื่องไทยในเชิงอนุรักษ์มากกว่าเชิงวิพากษ์ และเน้นไทยดั้งเดิมตามประเพณีที่ถูกต้องมากกว่าไทยสมัยใหม่หรือที่เบี่ยงเบน แต่ทั้งนี้การเน้นเรื่องไทยจะมากหรือน้อยยังขึ้นอยู่กับสาขาวิชา ความเก่าแก่ของสถาบัน และที่ตั้งของสถาบันด้วย

ผู้วิจัย

ปิยนาถ บุนนาค และ พวงเพชร สุรัตนกวีกุล

ชื่อเรื่อง

จันทบุรี และตราด : กรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส (พ.ศ. ๒๔๓๖ -๒๔๕๐)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนโครงการวิจัยไทยศึกษา	๒๕๒๗

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๗	-	ไทย--กรณีพิพาท--ฝรั่งเศส, ไทย--ประวัติศาสตร์, จังหวัดจันทบุรี, จังหวัดตราด, ไทย--การเมืองการปกครอง

สาระสังเขป (Abstract)

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งที่จะศึกษาความเป็นมาและสภาพการณ์ของเมืองจันทบุรีและเมืองตราดในช่วงสมัยที่อยู่ในความยึดครองของกองทหารฝรั่งเศส ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๖ - พ.ศ ๒๔๕๐ โดยแบ่งออกเป็น ๓ บท คือบทที่ ๑ เกี่ยวกับความเป็นมาของเมืองจันทบุรี และการยึดครองของฝรั่งเศส บทที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องการเจรจาและการถอนทหารฝรั่งเศสออกจากเมืองจันทบุรี และบทที่ ๓ เกี่ยวกับความเป็นมาของเมืองตราดและการยึดครองของฝรั่งเศส

ผลการศึกษาพบว่าฝรั่งเศสยึดครองเมืองจันทบุรีก่อนระหว่าง พ.ศ.๒๔๓๖ - พ.ศ. ๒๔๔๗ หลังจากนั้นจึงยึดครองเมืองตราดแทนจนถึง พ.ศ. ๒๔๕๐ การยึดครองเมืองทั้งสองนี้ก็เพื่อเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันจนกว่าไทยจะปฏิบัติตามสัญญาและอนุสัญญาฉบับลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ซึ่งรัฐบาลไทยทำกับฝรั่งเศสภายหลังวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ และจนกว่าจะเกิดความสงบเรียบร้อยทั้งฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของแม่น้ำโขงในระยะ ๒๕ กิโลเมตร อย่างไรก็ดีการยึดครองเมืองทั้งสองนี้เป็นการยึดครองเป็นบางส่วน ปรากฏว่าส่วนใดที่ยังคงอยู่ในอำนาจอธิปไตยของไทยก็จะมีราษฎรอพยพเข้ามาอยู่เรื่อย ๆ

ในระหว่างที่กองทหารฝรั่งเศสยึดครองเมืองอยู่นั้น เศรษฐกิจของเมืองทั้งสองโดยเฉพาะเมืองจันทบุรีมีสภาพดีกว่าเดิม แต่แม้กระนั้นก็มีปัญหากรณีพิพาทต่าง ๆ อันเกิดจากคนในบังคับฝรั่งเศส ปัญหาเรื่องการหลบหนีภาษี และที่สำคัญมากคือปัญหาอั้งยี่กำเริบ ปัญหาเหล่านี้รวมทั้งการที่เมืองจันทบุรีและเมืองตราดเป็นเมืองที่อยู่ในเขตการปกครองของไทยอย่างแท้จริง และพลเมืองส่วนใหญ่เป็นไทย โดยเฉพาะเมืองจันทบุรีเป็นเมืองท่าสำคัญในทางยุทธศาสตร์ ไทยจึงพยายามที่จะเจรจาเพื่อให้ฝรั่งเศสถอนทหารออกไปจากเมืองจันทบุรีซึ่งในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จภายหลังจากที่ไทยต้องยอมเสียดินแดนบางส่วนเป็นการตอบแทนให้ฝรั่งเศส แม้กระนั้นฝรั่งเศสก็ไปยึดครองเมืองตราดอีกจนกระทั่งไทยต้องยอมเสียดินแดนแลกเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง ฝรั่งเศสจึงถอนกองทหารออกจากเมืองตราด จึงเป็นอันว่าเมืองทั้งสองได้กลับคืนมาเป็นของไทยอย่างสมบูรณ์หลังจากเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันตามคำเรียกร้องของฝรั่งเศสเป็นเวลาร่วม ๑๔ ปี

ผู้วิจัย

กีรติ บุญเจือ

ชื่อเรื่อง

พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๔	-	คริสต์ศาสนิกชน, พระไตรปิฎก, ศาสนาคริสต์, คัมภีร์ใบเบิ้ล

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยเรื่องปรัชญาอินเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธปรัชญาสำหรับนักปรัชญาคริสต์ พบข้อสรุปว่า มีทางเป็นไปได้ที่จะใช้พุทธปรัชญาช่วยอธิบายให้ความกระจ่างแก่คำสอนบางข้อของคริสตศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธปรัชญาเรื่องกรรม ความทุกข์ และการหลุดพ้น งานวิจัยครั้งนี้จึงทดลองค้นหาสืบเนื่องต่อมาว่า พระสูตรต่างๆ ในพระไตรปิฎก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๑๐ สูตรของสีหนาทวรรค อาจจะนำไปใช้เสริมคำอธิบายคำสอนของพระเยซูในเรื่องใดได้บ้างหรือไม่ และอย่างไร

จากการวิเคราะห์ วิจารณ์ และวิจัยแต่ละสูตร พบข้อสรุปได้ตรงกันว่าล้วนแต่มีทางเป็นไปได้ และมีคุณค่าตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ทุกประการ บางสูตรอาจจะมีคำสอนของพระเยซูรับรองไว้โดยตรง นอกจากนั้นก็ล้วนแต่ตรงตามเจตนารมณ์ของพระเยซูที่ทรงกำชับให้ศิษย์แสวงหาเอาเองทั้งสิ้น สูตรที่มีคำรับรองของพระเยซูโดยตรง คือ จูฬสีหนาทสูตร มหาสีหนาทสูตร วนปัตถสูตร มธุปิณฑิกสูตร อีก ๖ สูตรที่เหลืออาจจะชี้แจงได้ว่าแฝงอยู่ในเจตนาของพระองค์ที่จะให้คริสตชนแสวงหา ได้แก่ มหาทุกขักขันธสูตร จูฬทุกขักขันธสูตร อนุมานสูตร เจโตขีลสูตร เทวธาวิตักกสูตร วิตกกสัณฐานสูตร จึงสรุปได้ว่าทั้ง ๑๐ สูตรที่ได้ทำการวิจัยมานี้ ชาวคริสต์พึงสนใจศึกษา และอาจจะนำไปใช้ในชีวิตคริสตชนของตนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงน่าจะส่งเสริมให้มีการวิจัยสูตรอื่นๆ ต่อไปจนกว่าจะครบถ้วน เพื่อจะประเมินได้ว่าพระไตรปิฎกน่าจะมีคุณค่าต่อชาวคริสต์มากน้อยเพียงใด ในทำนองเดียวกันก็อาจจะวิจัยด้วยว่า คัมภีร์ใบเบิ้ลของคริสตศาสนาอาจจะมีประโยชน์ต่อชีวิตและการปฏิบัติตนของชาวพุทธอย่างไรหรือไม่ ทั้งนี้ย่อมจะเป็นตัวอย่างและข้อมูลส่งเสริมความร่วมมือระหว่างศาสนาได้เป็นอย่างดี และเป็นวิธีที่ผู้วิจัยเชื่อว่าจะดีที่สุดวิธีหนึ่งสำหรับรักษาคุณค่าของศาสนาทั้งหลายให้ยืนยงอยู่ในวัฒนธรรมของมนุษยชาติตลอดไป

ผู้วิจัย

จิตรลดา สุวัตถิกุล

ชื่อเรื่อง

รูปแบบหลักสูตรและการสอนอารยธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนจุฬาฯ เฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	๒๕๒๙

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๔	-	การศึกษาระดับอุดมศึกษา, สถาบันอุดมศึกษา, ไทย--อารยธรรม, หลักสูตร--การประเมิน

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอรูปแบบหลักสูตรและการสอนวิชาอารยธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดขอบเขตให้เป็นรายวิชาบังคับในกลุ่มวิชาพื้นฐานทั่วไปของการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัย ๖ ขั้นตอนต่อเนื่องกันคือ ๑) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร โดยศึกษาวิเคราะห์จากหนังสือ เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับอารยธรรมไทยในสถาบันอุดมศึกษา และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจำนวน ๑๓ สถาบัน ๒) การพัฒนาหลักสูตรโดยกำหนดรูปแบบหลักสูตร หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการสอนและการใช้สื่อ แนวการวัดและประเมินผล ๓) การพัฒนารูปแบบการสอนโดยกำหนดรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับรูปแบบของหลักสูตรจำนวน ๔ รูปแบบ ๔) การทดลองใช้หลักสูตรและรูปแบบการสอนกับนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา ๒๕๓๓ จำนวน ๓๐ คน โดยใช้แบบการทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการวัดก่อนและหลังการทดลอง ๕) การประเมินผลหลักสูตร พิจารณาจากผลสัมฤทธิ์และเจตคติของผู้เรียนกับผลการใช้หลักสูตร ๖) การแก้ไขปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการสอน โดยพิจารณาจากผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชาอารยธรรมไทย และด้านการวัดและประเมินผล

ผลการวิจัยปรากฏว่า ๑) ได้หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรวิชาอารยธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา ๒) ผลการทดลองใช้หลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นปรากฏว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติต่ออารยธรรมไทยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ๓) กลุ่มทดลองและผู้สอนมีความพอใจในหลักสูตร และรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้

ผู้วิจัย

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และคนอื่น ๆ

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	กฎหมายไทย, กฎหมายมหาชน, กฎหมายวิธีสบัญญัติ, กฎหมายวิธีสาระบัญญัติ, การปฏิรูปกฎหมาย, รัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๓๒๕ ซึ่งเป็นปีแรกแห่งการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมาจนถึง พ.ศ. ๒๕๒๕ กฎหมายไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการไปจากเดิมเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการปฏิรูประบบกฎหมายซึ่งเป็นผลให้ประเทศไทยมีกฎหมายใหม่ที่จัดอยู่ในระบบประมวลกฎหมายเช่นในทุกวันนี้

การวิจัยวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ ๒๐๐ ปี ในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยเอกสารเป็นส่วนใหญ่ มีการวิจัยภาคสนามเพียงบางหัวข้อ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการใช้บังคับของกฎหมายเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป รายงานการวิจัยได้แบ่งออกเป็น ๕ ภาคด้วยกันคือ *ภาค ๑)* ภาคทั่วไป ประกอบด้วยเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ อันมีผลต่อวิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบ ๒๐๐ ปี การปฏิรูปกฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ยศฐาบรรดาศักดิ์นักกฎหมายและประวัตินักกฎหมายไทยในรอบ ๒๐๐ ปี ในภาคนี้จึงเป็นเรื่องของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเหตุการณ์เกี่ยวกับตัวบุคคลมากกว่าตัวบทกฎหมายใดโดยเฉพาะเจาะจง *ภาค ๒)* ภาคกฎหมายมหาชน ประกอบด้วยวิวัฒนาการของกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง *ภาค ๓)* ภาคกฎหมายสาระบัญญัติ ประกอบด้วยวิวัฒนาการของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น กฎหมายทรัพย์สิน กฎหมายครอบครัว และกฎหมายมรดก *ภาค ๔)* ภาคกฎหมายวิธีสบัญญัติ ประกอบด้วยวิวัฒนาการของระบบศาลไทย และขบวนการพิจารณาความ และ *ภาค ๕)* ภาคกฎหมายมหาชนส่วนแพ่งหรือกฎหมายสังคม ประกอบด้วยวิวัฒนาการของกฎหมายภาษีอากร กฎหมายแรงงาน กฎหมายธุรกิจและการเงิน

ผู้วิจัย

สัญญา สัญญาวิวัฒน์

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการของสังคมวิทยาในรอบ ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	สังคมวิทยา, สมัยรัตนโกสินทร์, อาชญาวิทยา -- การศึกษาและการสอน, สังคมวิทยา -- การศึกษาและการสอน

สาระสังเขป (Abstract)

การศึกษาเรื่องวิวัฒนาการของสังคมวิทยาในรอบ ๒๐๐ ปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทำให้ได้ทราบว่า วิชานี้ได้เริ่มมีการสอนในรูปของวิชาอาชญาวิทยาระดับปริญญาโท ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ หลังจากนั้นจึงได้มีการเรียนการสอนถึงระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกในคณะเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเก่า สำหรับหลักสูตรสังคมวิทยาสมัยใหม่เริ่มที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ เปิดภาควิชาในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ.๒๕๐๖ หลักสูตรปริญญาโท พ.ศ.๒๕๑๐ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เปิดหลักสูตรปริญญาตรีสมัยใหม่เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ และหลักสูตรปริญญาโท พ.ศ. ๒๕๒๒ สำหรับมหาวิทยาลัยอื่นเปิดหลักสูตรทำนองเดียวกันตามลำดับ คือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๕๐๗ วิทยาลัยพายัพ พ.ศ. ๒๕๑๗ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.๒๕๑๘ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเปิดภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกวิทยาเขตเป็นวิชาสนับสนุนหลักสูตรอื่น พ.ศ. ๒๕๑๗

ในด้านผู้สอนสังคมวิทยาของไทยคนแรก คือศาสตราจารย์ เกษม อุทยานิน ตำราสังคมวิทยาเล่มแรกของคนไทยเป็นของ ดร.วิบูล ธรรมวิทย์ ปัจจุบันสังคมวิทยาเป็นสาขาวิชาที่แพร่หลายและยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงวิชาการชั้นสูง

ผู้วิจัย

ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

ชื่อเรื่อง

วิวัฒนาการวิชารัฐศาสตร์ในรอบ ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนเพื่อเพิ่มพูนและพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ	๒๕๒๔

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๒๕	-	รัฐศาสตร์ -- วิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง, สังคมไทย, รัฐประศาสนศาสตร์, สมัยรัตนโกสินทร์

สาระสังเขป (Abstract)

งานวิจัยนี้ศึกษาวิวัฒนาการของวิชารัฐศาสตร์ในสังคมไทย ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้มาจากเอกสารประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร รายงานการประชุมของรัฐบาล ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย คำสั่ง และหลักสูตรการศึกษา ฯลฯ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชารัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัยทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า วิชารัฐศาสตร์ได้วิวัฒนาการมาจากปรัชญาการผลิตนักปกครองที่มีคุณภาพเพื่อเข้าไปรับราชการ โดยเน้นการศึกษาด้านกฎหมาย และวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นข้าราชการฝ่ายปกครอง เช่น วิชาการคลัง การสอบสวน กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ เป็นต้น ต่อมาวิชาการรัฐศาสตร์ได้มีขอบเขตและจุดมุ่งหมายเปลี่ยนไป คือมุ่งผลิตนักเศรษฐศาสตร์ เพื่อไปทำงานในด้านต่าง ๆ ที่ต้องการ

ในปัจจุบันวิชารัฐศาสตร์ แตกแขนงออกไปเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น การปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น และวิชารัฐศาสตร์มีขอบข่ายไปสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มสังคมศาสตร์มากขึ้น

ผู้วิจัย

ผุสดี ทิพทัส

ชื่อเรื่อง

สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวคิด (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๗)

เงินทุน	**ปีงบประมาณ**
เงินทุนอุดหนุนสถาบันไทยศึกษา	๒๕๓๕

ปีที่วิจัยเสร็จ	**ปีที่พิมพ์**	**คำสำคัญ (Keyword)**
๒๕๓๘	๒๕๓๙	สถาปนิกไทย, สถาปัตยกรรมไทย, วิชาชีพสถาปัตยกรรม, สมาคมสถาปนิกสยาม

สาระสังเขป (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังและพื้นฐานทางการศึกษาของสถาปนิกไทย บทบาทการปฏิบัติวิชาชีพสถาปนิกไทย องค์กรวิชาชีพสถาปัตยกรรม ตลอดจนศึกษาผลงานการออกแบบ และแนวความคิดการออกแบบสถาปัตยกรรมยุคต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๗

ผลงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ เริ่มมีการจัดตั้งหลักสูตรการสอนวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย และสมาคมสถาปนิกสยาม ทำให้มีการพัฒนาการศึกษาและการปฏิบัติวิชาชีพสถาปนิกไทย สถาปนิกไทยมีพื้นฐานการศึกษาสถาปัตยกรรมและรับการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์จากผู้สอนซึ่งส่งผลต่อการมีแนวความคิด และการสร้างสรรค์ผลงานสถาปัตยกรรมไทยในช่วงที่ ๑-๓ (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๖) แล้วเปลี่ยนแปลงในช่วงที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๒๕) โดยผู้สอนเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน เพิ่มความรู้เทคโนโลยี ส่วนผลงานการออกแบบนั้นสถาปนิกไทยรุ่นก่อนได้รับการปลูกสำนึกให้คำนึงถึงดินฟ้าอากาศ ประโยชน์ใช้สอย ความประหยัด เป็นหลักมากกว่ารูปแบบ ลักษณะอาคาร ในช่วงที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๖-๒๕๓๗) เป็นต้นมา สถาปัตยกรรมมีรูปแบบหลากหลาย มีการนำสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกในอดีตมาประกอบอาคารเพื่อการตลาดทำให้มีแนวความคิดต่างกันระหว่างสถาปนิกไทยรุ่นเก่าและสถาปนิกไทยรุ่นใหม่

ผู้วิจัยเสนอผลการวิจัยเป็น ๒ เล่ม คือ เล่ม ๑ บทที่ ๑ บทนำ สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวคิด บทที่ ๒ กว่าจะเป็นสถาปนิก : พื้นฐานและการเรียนรู้ บทที่ ๓ แนวคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมของสถาปนิกไทย เล่มที่ ๒ คือ บทที่ ๔ บทบาทด้านการปฏิบัติวิชาชีพสถาปัตยกรรมในประเทศไทย (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๗) บทที่ ๕ ผลงานจากสถาปนิกและรูปแบบสถาปัตยกรรมในประเทศไทย บทที่ ๖ บทสรุปและเสนอแนะ

ดัชนีชื่อเรื่อง

ชื่อเรื่อง **หน้า**

หมวด ก

การใช้คำเรียกขานในภาษาไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๓
การแต่งกายสตรีกับหัตถกรรมทอผ้าในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๔
การประเมินผลงานลูกเสือชาวบ้านในเขตจังหวัดภาคกลาง ๑๐๓
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : การผสมผสานทางชาติพันธุ์และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ๘๗
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : คติชาวบ้านและวรรณกรรม ๘๘
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ๘๙
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : โบราณคดี ๙๐
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ประวัติศาสตร์ ๙๑
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาพรวมองค์ความรู้ไทศึกษา ๙๒
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๑) ๙๓
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ภาษาและภาษาศาสตร์ (๒) ๙๔
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : ระบบการเมืองการปกครอง ๙๕
การประเมินสถานภาพไทศึกษา : สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและหัตถกรรม ๙๖
การปรับเปลี่ยนสู่สังคมสมัยใหม่ของไทย : ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ๕
การพัฒนาสมุนไพรไทยด้านสาธารณสุขสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๐๔
การวิเคราะห์หลักสูตรและรายวิชาด้านไทยศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ๑๐๕
การวิเคราะห์โอกาสในการเลื่อนชั้นทางสังคมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ๖
การศึกษาวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาไทเหนือ ๙๗
การศึกษาวิเคราะห์วิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยาพื้นบ้านไทย ๖๕

ชื่อเรื่อง **หน้า**

การศึกษาวิวัฒนาการและการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของศิลปะและสังคมจากรูปลักษณ์พระพุทธปฏิมากร ๓๗
การศึกษาสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร ๗๓
การแสดงพื้นบ้านภาคกลาง : การปรับปรนในชีวิตไทยสมัยใหม่ ๗
กีฬาพื้นเมืองไทย : ศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าทางด้านพลศึกษา ๓๘
กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย : หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย ๘

หมวด ข

ขนบธรรมเนียมประเพณี : ความเชื่อและแนวการปฏิบัติในสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยาตอนกลาง ๙
เขื่อนปากมูล : เหตุแห่งความขัดแย้งในสังคมไทย ๑๐

หมวด ค

คลองในกรุงเทพฯ : ความเป็นมา การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อกรุงเทพฯ ในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๗๔
ความก้าวหน้าของการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร ๗๕
ความคิดและภูมิปัญญาไทย คำ : ร่องรอยความคิด ความเชื่อไทย ๑๑
ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ชุดการดูแลสุขภาพอนามัย ๑๒
ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ชุดความเป็นอยู่และการทำมาหากิน ๖๖
ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ชุดดุริยางคศิลป์ ๓๙
ความคิดและภูมิปัญญาไทย : ด้านการศึกษา ๑๓
ความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรมของชุมชนชาวจีน ๗๖
ความเชื่อและพิธีกรรมในวิถีชีวิตของชาวสวนคลองบางระมาด ๗๗
ความเป็นครูสถิตในหทัยราช ๕๓
คำไทเมืองเต๊ก ๙๘

ชื่อเรื่อง **หน้า**

หมวด จ

จันทบุรีและตราด : กรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส (พ.ศ. ๒๔๓๖-๒๔๕๐) ๑๐๖

จิตรกรรมและประติมากรรมแบบตะวันตกในราชสำนัก ๔๐

หมวด ช

ชีวประวัติและผลงานของผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ.๒๔๕๙-๒๕๒๖) ๕๔

หมวด ต

ตลาดในกรุงเทพมหานคร : การขยายตัวและพัฒนาการ ๗๘

หมวด ท

ท่าเตียน-ปากคลองตลาด : พัฒนาการและการเปลี่ยนแปลง ๗๙

หมวด น

นโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ๕๕

นามานุกรมศิลปินเพลงไทยในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๕๖

แนวคิดทางการศึกษาของนักการศึกษาไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน ๕๗

แนวคิดทางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕๘

แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๕๙

หมวด บ

บทบาทของการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อการพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทย (พ.ศ.๒๔๗๕-๒๕๑๖) ๑๔

บทบาทของบุคคลสำคัญทางด้านเภสัชกรรมไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๕ ๖๐

บทบาทของแผนกดุริยางค์ไทย (กองการสังคีต กรมศิลปากร) ต่อสถานภาพของนักดนตรีไทยสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.๒๔๘๑-๒๕๐๐) ๑๕

ชื่อเรื่อง **หน้า**

บทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ๑๖
บทบาทในด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของชนกลุ่มน้อยใน กรุงรัตนโกสินทร์ ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี : มอญ ๑๓
บ้านในกรุงเทพฯ : รูปแบบและการเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๘๐
แบบอย่างและวิวัฒนาการจิตรกรรมฝาผนัง ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๔๑

หมวด ป

ประวัติปัญหาสภาวะแวดล้อมในสมัยรัตนโกสินทร์ ๑๘
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาวลาวเวียงและลาวพวนในอำเภอพนมสารคาม และอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา ๑๙

หมวด พ

พระไตรปิฎกสำหรับชาวคริสต์ ๑๐๗
พระราชวังและวังในกรุงเทพฯ (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕) ๘๑
พัฒนาการของพลศึกษาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๕๒๕ ๒๐
พัฒนาการของภาคเกษตรและผลกระทบต่อชาวไร่ชาวนาไทยในช่วง หลังสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ - พ.ศ.๒๕๓๖ ๒๑
พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ ๒๐๐ ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๒
พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทยก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนเปลี่ยนแปลง การปกครอง ๔๒
พุทธประเพณี : บทบาทและความหมายสำหรับสังคมไทยปัจจุบัน ๒๓
เพลงพื้นบ้านท่าโพ : เนื้อหาดนตรีและการสืบทอด ๔๓

ชื่อเรื่อง **หน้า**

หมวด ภ

เภสัชกรรมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรอบ ๒๐๐ ปี ๒๔

หมวด ร

ร้อยปีคลองรังสิต ๒๕

ระบบสวนรอบบ้านแบบดั้งเดิมในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา : ความสมเหตุผล ทางนิเวศวิทยา ๖๗

รูปแบบหลักสูตรและการสอนอารยธรรมไทยในระดับอุดมศึกษา ๑๐๘

หมวด ล

ลักษณะสังคมและวิถีชีวิตคนไทเหนือในเขตใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม ๙๙

หมวด ว

วัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร : การศึกษาวิชาช่างสิบหมู่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ๔๔

วัฒนธรรมข้าวของชนชาติไท : ภาพสะท้อนจากตำนาน นิทาน เพลง ๑๐๐

วัดในกรุงเทพฯ : การเปลี่ยนแปลงในรอบ ๒๐๐ ปี (พ.ศ.๒๓๒๕ - ๒๕๒๕) ๘๒

วิวัฒนาการการถ่ายทอดความรู้วิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ๖๘

วิวัฒนาการของกฎหมายไทยในรอบสองร้อยปี ๑๐๙

วิวัฒนาการของเพลงไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ๔๕

วิวัฒนาการของศิลปหัตถกรรมในสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ : เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน ดอกไม้ประดิษฐ์ ๔๖

วิวัฒนาการของสังคมวิทยาในรอบ ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๑๐

วิวัฒนาการของหมู่บ้านมิตตคาม ๒๖

วิวัฒนาการความเชื่อเรื่องมนุษย์กับธรรมชาติและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ในภาคตะวันออกของไทย ๒๗

วิวัฒนาการวิชารัฐศาสตร์ในรอบ ๒๐๐ ปีของกรุงรัตนโกสินทร์ ๑๑๑

ชื่อเรื่อง	หน้า
หมวด ศ	
ศิลปหัตถกรรมของช่างทองเมืองเพชร : ความเป็นมาและสภาพปัจจุบัน	๔๗
หมวด ส	
สถานภาพการศึกษาเรื่องคติความเชื่อของไทย	๒๘
สถานภาพการศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวอีสาน	๒๙
สถานภาพการศึกษาเรื่องประเพณีไทย : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต	๓๐
สถานภาพองค์ความรู้สันติวิธีจากพงศาวดารและกฎหมาย	๓๑
สถาปนิกสยาม : พื้นฐาน บทบาท ผลงาน และแนวคิด (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๓๗)	๑๑๒
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี	๖๑
สำเพ็ง : ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ. ๒๓๒๕-๒๔๗๕)	๘๓
หมวด ห	
หลักพุทธธรรมที่ใช้เป็นรากฐานของสังคมไทย ในยุคเทคโนโลยีภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปัจจุบัน	๔๘
หัตถกรรมไทย : ความเป็นมาและการผลิตในปัจจุบัน ศึกษากรณี การทำบาตรพระ ช่างปั้นหล่อพระ การทำขลุ่ย การทำของเล่นไม้ระกำ	๖๙
หมวด อ	
อาหารการกินกับวิถีชีวิตไทยตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึงปัจจุบัน	๓๒
Political Business Cycles in Thailand, 1979-1992 : General Election and Currency in Circulation	๓๓
Thai Women's Lives during the Late Ayudhya and Early Rattanakosin Periods : The Study of Historical Evidence from Temple Murals	๔๙
The Chinese Community in Bangkok : Continuity and Changes	๘๔

ดัชนีผู้วิจัย

ผู้วิจัย	หน้า
หมวด ก	
กนก วงษ์ตระหง่าน	๕๙
กัลยา ดิงศภัทิย์, หม่อมราชวงศ์	๓
กีรติ บุญเจือ	๒๖,๑๐๗
เกียรติ จิวะกุล	๗๘
ไกรยุทธ ธีรตยาคีนันท์	๕๘
โกวิทย์ ขันธศิริ	๔๕
หมวด ค	
คึกเดช กันตามระ	๓๗
หมวด จ	
จันทรา บูรณฤกษ์	๑๔
จิตรลดา สุวัตถิกุล	๑๐๘
จิรากรณ์ คชเสนี	๖๗
จิราภรณ์ ภัทราภานุภัทร	๒๘
จุลทัศน์ พยาฆรานนท์	๔๑,๘๒
หมวด ช	
ชัชชัย โกมารทัต	๓๘
ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ	๗
หมวด ณ	
ณพิศร กฤตติกากุล	๘๑
ณรุทธ์ สุทธจิตต์	๔๓
หมวด ด	
ดรุณี แก้วม่วง	๘๑
ดวงกมล อัศวมาส	๙๐
ดวงพร นพคุณ	๗๔

ผู้วิจัย	หน้า
หมวด ต	
ตาว เชิงหวา	๙๙
หมวด ถ	
ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร์	๒๐
หมวด ท	
เทพี จรัสจรุงเกียรติ	๙๘
หมวด ธ	
ธเรศ ศรีสถิตย์	๖๖
ธีรชัย บุญมาธรรม	๒๙
ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ	๙๒
ธำรง เปรมปรีดิ์	๖๕, ๖๖
หมวด น	
นฤมล หิญชีระนันทน์	๘๙
นววรรณ พันธุเมธา	๙๗, ๙๘
นันทนา คชเสนี	๖๗
นันทนา รณเกียรติ	๙๔
นารี สาริกะภูติ	๑๙
นิกร ดุสิตสิน	๑๒
เนตรนภิศ นาควัชระ	๘๒
เนื่องน้อย บุณยเนตร	๑๑
แน่งน้อย ศักดิ์ศรี, หม่อมราชวงศ์	๘๑
หมวด ป	
ประคอง นิมมานเหมินท์	๙๙, ๑๐๐
ประโชติ เปล่งวิทยา	๒๔
ปิยนาถ บุนนาค	๖, ๑๔, ๗๔, ๘๒, ๘๓, ๘๔, ๑๐๖
ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ	๑๑๑

ผู้วิจัย	หน้า
หมวด ผ	
ผกา สัตยธรรม	๕๗
ผุสดี ทิพทัส	๘๐, ๑๑๒
หมวด พ	
พฤทธิสาณ ชุมพล, หม่อมราชวงศ์	๑๐๓
พรรัตน์ ดำรุง	๗
พรหมศักดิ์ เจิมสวัสดิ์	๒๗
พวงเพชร สุรัตนกวีกุล	๑๐๖
พูนพิศ อมาตยกุล	๕๖
เพ็ญศรี ดุ๊ก	๑๙, ๔๑, ๘๔
ไพฑูรย์ สินลารัตน์	๕, ๒๒
ไพเราะ ทิพยทัศน์	๖๘
หมวด ภ	
ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์	๑๕
หมวด ม	
มณฑิรา ตัณฑ์เกยูร	๑๐๔
มรรยาท กิจสุวรรณ	๒๓
มานพ พงศทัต	๘๐
เมือง โคกทุ่ง	๖๗
หมวด ร	
รอง ศยามานนท์	๕๔
ระวี ภาวิไล	๔๘
รัตนาพร เศรษฐกุล	๙๑
รุ่งอรุณ กุลธำรง	๔๔
รัศมี ชูทรงเดช	๙๐
เรืองวิทย์ ลิ่มปนาท	๓๑, ๕๓

ผู้วิจัย	หน้า
หมวด ล	
ลินจง อินทรัมพรรย์	๕๗
หมวด ว	
วรวิทย์ ทัตตากร	๗๕
วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์	๒๓, ๓๐, ๓๑, ๓๒, ๕๕, ๗๓
วัฒนะ จูฑะวิภาต	๔๗, ๖๙
วิทยา สุจริตธนารักษ์	๑๐๓
วินนา เหรียญสุวรรณ	๖๐
วิมาลา ศิริพงษ์	๙๕
หมวด ศ	
ศิราพร ณ ถลาง	๘๘
ศิริมาส ไทยวัฒนา	๕๗
ศรีสุพร ช่วงสกุล	๗๓
ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล	๖๑
หมวด ส	
สมบูรณ์ สุขสำราญ	๗๖
สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์	๙๓
สมภพ มานะรังสรรค์	๒๑
สมศรี ชัยวณิชยา	๑๐
สัญญา สัญญาวิวัฒน์	๑๑๐
สาวิตรี เจริญพงศ์	๔๖
สุกัญญา บำรุงสุข	๖๑
สุกัญญา สุจฉายา (ภัทราชัย)	๗, ๗๗
สุจริตลักษณ์ ตีผดุง	๑๗
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์	๑๐๙

ผู้วิจัย	หน้า
สุภาพรรณ ณ บางช้าง	๙, ๔๒
สุภางค์ จันทวานิช	๒๕, ๙๕
สุมน อมรวิวัฒน์	๑๓
สุมาลี บำรุงสุข	๖๑
สุรพล สุดารา	๑๘
สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา	๔
สุวัฒนา ธาดานิติ	๗๔
สุวรรณา สถาอานันท์	๑๑
โสภิต ธรรมอารี	๑๐๔
หมวด ห	
หว่าง เหลือง	๙๘
หู เหย่ฝาง	๙๗
หมวด อ	
อดิศักดิ์ น้อยสุวรรณ	๗๙
อภินันท์ โปษยานนท์	๔๐
อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์	๓, ๘, ๑๖, ๑๐๕
อมรา ศรีสุชาติ	๙๐
อรวรรณ บรรจงศิลป	๓๙, ๔๕
อรศิริ ปาณินท์	๙๖
อานันท์ กาญจนพันธุ์	๘๗
Alec Gordon	๔๙
Anusorn Limmanee	๓๓
Napat Sirisambhand	๔๙